

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	3
INLEIDING	4
AGENDA VOOR DE STAD	4
PROCES	4
STRUCTUUR	4
I. REGULIERE ONDERDELEN KADERNOTA	5
AUTONOME ONTWIKKELINGEN	5
BENODIGDE INDEXATIES UITGAVEN	6
BENODIGDE INDEXATIES INKOMSTEN (HEFFINGEN EN TARIEVEN)	8
ONONTKOOMBARE KNELPUNTEN	11
II. AGENDA VOOR DE STAD	14
III. STARTPERSPECTIEF BEGROTING 2016	18
IV. OVERIGE (FINANCIËLE) ONTWIKKELINGEN	19
BIJLAGE 1A MEMO INTERNE REKENSYSTEMATIEK	23
BIJLAGE 1B INTERNE REKENSYSTEMATIEK	28

Inleiding

Agenda voor de stad

De kadernota markeert de jaarlijkse start van de gemeentelijke sturingscyclus. Dit jaar staat de kadernota naast de reguliere onderdelen vooral in het teken van de Agenda voor de stad.

Met de Agenda voor de stad bepalen we hoe we de nieuwe rol van de gemeente vormgeven. Onze doelstelling is om samen met partners en inwoners aan een krachtige en financieel gezonde stad te werken. Dit is geen tijdelijke opgave maar een continue uitdaging voor de komende jaren.

Met de Agenda voor de stad bewegen wij niet alleen mee met de veranderende maatschappij en een nieuwe rol voor de gemeente. We bewegen ook mee met de financiële werkelijkheid waarmee de stad wordt geconfronteerd. De Agenda voor de stad is ingezet met de financiële ambitie om € 8,7 miljoen aan besparingen en inkomstenverhogingen te realiseren. Bij de Begroting 2015 is bovendien op voorhand al een taakstelling van € 5,5 miljoen in de begroting verwerkt.

De ontwikkelingen van de afgelopen maanden en indicaties voor de toekomst bevestigen eens te meer dat het consistent voortzetten van de beweging van Agenda voor de stad belangrijk is. Nieuwe uitdagingen staan de gemeente te wachten, bijvoorbeeld omdat de arbeidsmarkt onvoldoende aantrekt, partners in financiële problemen verkeren en de decentralisaties zich verder zullen zetten. Deze kadernota markeert in onze ogen niet het einde van de Agenda voor de stad, maar juist een eerste tussentijds moment van de ingezette, inhoudelijke beweging.

Proces

Bij de kadernota stelt u de kaders vast waarbinnen de begroting voor het nieuwe jaar moet worden uitgewerkt.

We stellen de kadernota op om u hiermee te informeren over de financiële stand van zaken richting de Begroting 2016. In deze kadernota wordt de meerjarenbegroting geactualiseerd: de invloed van de loon- en prijsontwikkeling; ontwikkelingen in de inkomsten én knelpunten worden in kaart gebracht.

De resultaten van de Agenda voor de stad hebben een prominente plek in deze kadernota. In de kadernota leggen we u beslispunten voor met betrekking tot de zes veranderopgaven (domeinen) en de besparingsvoorstellen uit dit traject. De verdere (hoofd)beschrijving van stap 5 van Agenda voor de stad is opgenomen in een afzonderlijk boekwerk. Dit boekwerk geeft de bestuurlijke duiding, hoofdlijnen en voortgang per domein of besparingsvoorstel weer.

Structuur

Het document dat voor u ligt bestaat uit vier onderdelen. In het eerste onderdeel (I) vindt u informatie en beslispunten met betrekking tot autonome ontwikkelingen, benodigde indexaties en onontkoombare knelpunten. Voor deze onderdelen geldt, dat de bestuurlijke besluiten hieromtrent van invloed zijn op het financieel meerjarenperspectief.

In het tweede onderdeel (II) vindt u informatie en beslispunten met betrekking tot de zes domeinen en besparingsvoorstellen vanuit de Agenda voor de stad. Ook voor de domeinen en besparingsvoorstellen geldt, dat de bestuurlijke besluiten hierover van invloed zijn op het financieel meerjarenperspectief.

De uitkomsten van de onderdelen I en II bepalen het financieel startperspectief van de Begroting 2016. Dit financiële startperspectief presenteren wij in onderdeel III.

Tot slot volgt het vierde onderdeel (IV), met hierin aandacht voor overige relevante (financiële) ontwikkelingen. Dit onderdeel is voornamelijk ter informatie opgenomen. Deze onderwerpen zijn bovendien (op dit moment) niet van invloed op het financieel meerjarenperspectief.

I. Reguliere onderdelen Kadernota

Autonome ontwikkelingen

In deze paragraaf verwerken wij de autonome ontwikkelingen in het financieel perspectief. Dit betreft ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan tussen het moment van het vaststellen van de (meerjaren)Begroting 2015 en het opstellen van de Kadernota 2016. Voorbeelden van autonome ontwikkelingen zijn de na begrotingsbehandeling genomen raadsbesluiten met een meerjarig effect, structurele effecten uit de Jaarrekening 2014 en circulaire van het Rijk.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de financiële consequenties van de autonome ontwikkelingen, onder de tabel volgt per onderdeel een toelichting:

	Bedragen × €1000							
	2016		2017		2018		2019	
Eindsaldo Begroting 2015	€	-	€	67	€	26	€	528
Autonome ontwikkelingen								
a. Meicirculaire - Algemeen		pm		pm		pm		pm
b. Meicirculaire - Groot onderhoud	€	2.000-	€	2.000-	€	2.000-	€	2.000-
c. Meicirculaire - Inflatie correctie	€	1.300	€	1.300	€	1.300	€	1.300
d. Structurele effecten jaarrekening 2014	€	75-	€	75-	€	75-	€	75-
e. Dekkingsplan Dienst Gezondheid en Jeugd	€	96	€	113	€	113	€	113
f. Huisvesting Drechtwerk	€	250	€	250	€	250	€	250
<i>Som autonome ontwikkelingen</i>	€	429-	€	412-	€	412-	€	412-
Saldo na autonome ontwikkelingen	€	429-	€	345-	€	386-	€	116

a. Meicirculaire – Algemeen

De meicirculaire verschijnt dit jaar naar verwachting op 29 mei. Hiermee verschijnt de circulaire te laat om deze volledig in de kadernota te verwerken. Zodra de circulaire beschikbaar is, rekenen wij deze zo snel als mogelijk door en informeren wij u via een Raadsinformatiebrief over de financiële effecten op het meerjarenperspectief. Hiermee geven wij nog voor de bestuurlijke behandeling van de kadernota inzicht in de financiële reeks die in de bovenstaande tabel nog als *p.m.* is opgenomen.

b. Meicirculaire - Groot onderhoud gemeentefonds

Onlangs heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de voorlopige resultaten gepubliceerd van de tweede fase van het groot onderhoud gemeentefonds. Op basis van deze voorlopige resultaten blijkt dat Dordrecht tot de nadeelgemeenten behoort. Het nadeel voor Dordrecht heeft een omvang van ongeveer € 2 miljoen en zal naar verwachting in de meicirculaire 2015 worden verwerkt. Het groot onderhoud leidt vooral tot een nadelig herverdeeffect voor grote gemeenten op het beleidsterrein van bestemmingsplannen. De VNG heeft een compromisvoorstel in voorbereiding dat, indien het VNG-bestuur dit overneemt en vervolgens ook het Rijk, tot een minder groot nadeel leidt voor onze gemeente. Vanuit het voorzichtigheidsprincipe stellen wij voor om dit compromisvoorstel vooralsnog niet te verwerken.

c. Meicirculaire – Inflatie correctie

Jaarlijks wordt in de algemene uitkering een tegemoetkoming voor de inflatie toegekend. Deze tegemoetkoming zal door het Rijk in de meicirculaire worden verwerkt. Voor 2016 schatten wij deze tegemoetkoming conform de actuele CPB ramingen in op 1,2% over 2016. Op basis van deze schatting houden wij rekening met een structurele tegemoetkoming van € 1.300.000.

d. Structurele effecten jaarrekening 2014

Bij de jaarrekening 2014 bleek dat de exploitatiekosten voor groenonderhoud structureel € 75.000 hoger zijn dan begroot. Dit structurele nadeel wordt met name veroorzaakt door hogere kosten voor het bestrijden van boomziekten en ongedierte.

e. Dekkingsplan Dienst Gezondheid en Jeugd

De financiële ontwikkelingen bij de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J) leidde tot een aanpassing bij onze Begroting 2015. In afwachting van een sluitende meerjarenbegroting van de DG&J, hielden wij rekening met een extra jaarlijkse bijdrage van € 500.000 vanaf 2015.

Inmiddels heeft de DG&J een dekkingsplan met (bezuinigings)maatregelen opgesteld ter dekking van hun structurele stelpost van € 3.451.000. Dit dekkingsplan heeft ook zijn (positieve) weerslag op ons financieel perspectief. Het Algemeen Bestuur heeft in april 2015 ingestemd met dit dekkingsplan behoudens (1) vormen risicoreserve, (2) stopzetten spreekuur Leger des Heils en (3) verhogen tarieven (niet zijnde kinderopvang). De verwachte effecten voor 2015 worden in de Dordtse Bestuursrapportage 2015 opgenomen.

f. Huisvesting Drechtwerk

Teneinde de huisvestingslasten voor Drechtwerk te verminderen heeft het Algemeen Bestuur van Drechtwerk besloten het erfpachtrecht en de opstallen op het Drechtwerkterrein van de verhuurder/erfpachter VechtFort te kopen. Het erfpachtrecht wordt vervolgens voor een deel van het terrein beëindigd, waardoor de gemeente Dordrecht vol eigenaar wordt van dat deel (het deel met de huidige oudbouw). De gemeente Dordrecht verkoopt dit deel gefaseerd aan het bedrijf dat naast het Drechtwerkterrein is gehuisvest (B&S).

Met deze constructie beogen we de (toekomstige) exploitatie van Drechtwerk te versterken én een sterk bedrijf in onze regio te behouden. Dit zorgt voor extra werkgelegenheid, ook voor medewerkers van Drechtwerk. Het besluit van het Algemeen Bestuur heeft daarnaast een structureel kostenverlagend effect voor de gemeenten, omdat de jaarlijkse huisvestingslasten afnemen. Het kostenverlagend effect voor Dordrecht bedraagt € 250.000.

Beslispunt 1: autonome ontwikkelingen

Wij stellen u voor om de autonome ontwikkelingen en de financiële consequenties hiervan vast te stellen.

Benodigde indexaties uitgaven

In deze paragraaf brengen wij de effecten van loon- en prijsontwikkelingen op de budgetten in de begroting in beeld. Daarmee trekken wij de uitgaven in de Begroting "staand beleid" op van het prijspeil 2015 naar het prijspeil 2016. De index bestaat uit een nacalculatie van de loon- en prijsontwikkeling van de voorgaande jaren (2014 en 2015) en een raming van de index naar het begrotingsjaar (2016). De financiële effecten van de benodigde indexaties zijn weergegeven in de onderstaande tabel, onder de tabel volgt per onderdeel een toelichting.

	Bedragen × €1000							
Benodigde indexaties uitgaven	2016		2017		2018		2019	
a. Indexering personele budgetten	€	-	€	-	€	-	€	-
b. Indexering prijsgevoelige budgetten	€	-	€	-	€	-	€	-
c. Indexering bijdragen gesubsidieerde instellingen	€	7-	€	7-	€	7-	€	7-
d. Renteomslag & rentereserve	€	1.130	€	1.065	€	350-	€	1.100-
Som benodigde indexaties uitgaven	€	1.123	€	1.058	€	357-	€	1.107-
Saldo na indexaties uitgaven	€	694	€	713	€	743-	€	991-

a. Indexering personele budgetten

Op dit moment voorzien wij geen nieuwe cao ontwikkelingen op basis waarvan de personele kosten met betrekking tot onze ambtenaren stijgen. Er is hierdoor op dit onderdeel geen bijstelling van de begroting nodig. Indien zich in 2016 onverwacht toch cao ontwikkelingen voordoen, zullen de eventueel aanvullende kosten taakstellend binnen de begroting worden opgevangen.

b. Indexering prijsgevoelige budgetten

Bij de berekening van de prijsontwikkeling op prijsgevoelige budgetten, gaan wij uit van de consumentenprijsindex (CPI) van het Centraal Planbureau (CPB).

Het CPB prognosticeert op dit moment een stijging van 1,20% in 2016. Daarnaast bedraagt de benodigde nacalculatie over de voorgaande jaren +/- 1,10%. De totaal benodigde bijstelling komt hiermee uit op 0,10%. Gezien de geringe omvang van de benodigde bijstelling, stellen wij u voor om de prijsontwikkeling voor prijsgevoelige budgetten op 0% vast te stellen. Hiermee wordt een benodigde budgetverhoging van ongeveer € 64.000 voorkomen.

c. Indexering bijdrage gesubsidieerde instellingen

Bij de berekening van de loon- en prijsontwikkeling bij gesubsidieerde instellingen gaan wij er van uit dat de kosten van gesubsidieerde instellingen voor 75% loonafhankelijk en 25% prijsafhankelijk zijn. In voorgaande jaren zochten wij aansluiting bij de cao ontwikkelingen van de betreffende instelling.

We stellen met ingang van deze kadernota voor om voor de subsidies uit te gaan van de gemeentelijke cao en hiermee de koppeling met de verschillende cao's los te laten. Wij kiezen hiervoor omdat de cao ontwikkelingen in de praktijk te laat beschikbaar komen. Daarnaast stelt dit ons in staat om alle subsidies met dezelfde index aan te passen. Tot slot vinden wij deze aanpassing van de werkwijze aanvaardbaar omdat terugblikkend op afgelopen jaren beide benaderingen tot een vergelijkbare indexering hebben geleid.

Op basis van 0% loonontwikkeling en 0,1% prijsontwikkeling komt de benodigde bijstelling op basis van de huidige inzichten uit op 0,025%. We stellen u voor, om deze benodigde indexatie met betrekking tot de gesubsidieerde instellingen toe te passen.

d. Renteomslag & rentereserve

Reeds een aantal jaar hanteert Dordrecht een omslagrente van 4%. Vanaf 2017 zal de BBV waarschijnlijk voorschrijven dat een gemeentelijke omslagrente niet meer dan 0,5% mag afwijken van de werkelijke gemiddelde rentevoet.

Op dit moment bedraagt deze gemiddelde rentevoet voor de gemeente Dordrecht 3,3% (3,5% inclusief bankkosten). Wij stellen daarom voor het omslagpercentage vanaf 2016 voor de hele organisatie bij te stellen naar 3,5%. Hiermee anticiperen wij op de verwachte wijziging in de BBV en passen wij de rekenrente aan op het werkelijke percentage.

Het verlagen van de omslagrente heeft een negatief effect op het surplus van de rentereserve (deze wordt lager) en een positief effect op de kosten van de begrotingsprogramma's (deze worden ook lager). Per saldo is het effect negatief omdat wanneer bepaalde gesloten exploitaties goedkoper worden dit wettelijk moet worden verrekend met lagere tarieven (afval, riolering) of boekwaardes op de balans (grondexploitaties).

Om dit negatieve effect te beperken, stellen wij voor om alleen een verrekening met de wettelijk gesloten exploitaties uit te voeren (riolering, afval en grondexploitaties). Wij stellen hiermee voor het in potentie voordelige effect van een verlaging van de omslagrente op de producten parkeren, Vastgoedbedrijf, Essenhof en onderwijshuisvesting terug te halen, waardoor het effect op deze producten neutraal zal zijn.

De huidige systematiek van de rente-omslag is complex en kent een aantal (veelal per saldo neutrale) bijzondere constructies en uitzonderingen. Wij stellen voor met ingang van 2016 alle rente-gerelateerde mutaties te laten lopen via (het surplus op) de rentereserve. Een belangrijke

component hierin is het laten vervallen van de rentebijbeschrijving op enkele reserves waar we dit tot op heden nog doen: de reserve Strategische Investerings (SI), de reserve Onderwijs, de Inkomensreserve en de EZH-reserve. Het belang van deze rentebijbeschrijving (die veelal de CPI-index volgt) is ook fors afgenomen door zowel de zeer lage inflatiecijfers als de dalende omvang van de (met name SI) reserves.

Tot slot verdient de EZH-reserve specifieke aandacht. Op dit moment loopt deze reserve langzaam leeg: de vaste afdracht aan de exploitatie is (inmiddels) fors hoger dan de jaarlijkse rentebijbeschrijving. Wij stellen voor de jaarlijkse afdracht van deze reserve aan de exploitatie te laten vervallen en daarmee te voorkomen dat deze reserve verder leegloopt en in de toekomst voor een exploitatieprobleem gaat zorgen.

Bovenstaande wijzigingen leiden per saldo tot een tekort in de exploitatiebegroting enerzijds en een hoger surplus op de rentereserve anderzijds. Door de voorgestelde wijzigingen in de systematiek krijgen we echter (nog) meer betrouwbaarheid in het juist begroten (en realiseren) van het begrote surplus op de rentereserve.

We stellen dan ook voor het gehele, begrote surplus op de rentereserve in de exploitatie te begroten. Hierdoor verwachten we in 2016 en 2017 een positief financieel effect van bovenstaande wijzigingen. Vanaf 2018 is het (aflopende) surplus op de rentereserve echter niet meer voldoende om de negatieve effecten in de exploitatie geheel op te vangen. In 2018 verwachten we een tekort van € 350.000 en vanaf 2019 een tekort van € 1.100.000. Deze bedragen verwerken we in het financieel perspectief.

In bijlagen 1a en 1b van deze kadernota vindt u een uitgebreidere toelichting met betrekking tot de renteomslag en de voorstellen die hieromtrent worden gedaan.

Beslispunt 2: benodigde indexaties uitgaven

Wij stellen u voor om:

- a) De prijsgevoelige budgetten en de budgetten voor personeelskosten niet te indexeren.
- b) De budgetten met betrekking tot de gesubsidieerde instellingen met 0,025% te indexeren.
- c) Met betrekking tot de gemeentelijke renteomslag en rentereserve:
 1. De gemeentelijke renteomslag vast te stellen op 3,5%.
 2. Geen rente meer bij te schrijven op reserves.
 3. Het negatieve effect van de aangepaste renteomslag te beperken door alleen een verrekening met de wettelijk gesloten exploitaties uit te voeren.
 4. De exploitatie afdracht van de inkomensreserve en de EZH-reserve via het rente surplus te laten lopen.
 5. Het volledige begrote rente surplus vervolgens in te zetten in de exploitatie.

Benodigde indexaties inkomsten (heffingen en tarieven)

Dordrecht voert al jaren een terughoudend tarievenbeleid op het terrein van de lokale lasten. Zo heeft Dordrecht in 2013 de nullijn voor de OZB tarieven gehanteerd én zijn de OZB tarieven en overige lokale heffingen sinds 2014 slechts met de inflatie geïndexeerd.

OZB tarieven, Bouwleges en Overige lokale heffingen

Terugblik besluitvorming Kadernota 2014 en Kaderbrief 2015

Met betrekking tot de indexatie van heffingen en tarieven is het relevant, dat er bij de Kadernota 2014 is besloten om de OZB-tarieven, de bouwleges en de overige lokale heffingen in de periode 2015 t/m 2017 jaarlijks met 2,5% te indexeren.

Bij de Kaderbrief 2015 bleek dat de geprognoseerde inflatie voor 2015 achter bleef bij de verwerkte 2,5%. Met betrekking tot de OZB-tarieven en de overige lokale heffingen heeft dit bij de kaderbrief geleid tot een neerwaartse bijstelling met -/ 1,5%, waarmee door de gemeenteraad werd vastgehouden aan het terughoudende tarievenbeleid.

Benodigde bijstelling OZB tarieven, bouwleges en overige lokale heffingen over 2016

Op basis van de huidige CPB ramingen blijkt dat er een nacalculatie over 2014 en 2015 van -/-1,60% nodig is, om over deze jaren een gelijke tred te houden met de inflatie. Wij stellen u voor, om de nacalculatie van -/- 1,6% over 2014 en 2015 volledig toe te passen.

Hiermee stellen wij de opbrengst naar beneden bij, waardoor deze de werkelijke inflatie over deze jaren volgt. Het toepassen van deze neerwaartse bijstelling leidt tot een aanvullend structureel tekort van € 451.000 in 2016 oplopend tot € 465.000 vanaf 2017 (en een verlichting van de lokale lasten van eenzelfde omvang).

Daarnaast blijkt dat de geprognosticeerde inflatie voor 2016 achter blijft bij de reeds verwerkte 2,5%. Het CPB raamt momenteel een inflatie van 1,2%, waardoor een bijstelling van -/- 1,3% over 2016 nodig is om de inflatie te volgen. Wij stellen echter voor om vast te houden aan de eerder vastgestelde indexatie van 2,5% over 2016. Het afzien van een correctie op deze indexatie betekent dat de lokale lasten op deze onderdelen € 377.000 hoger dan de werkelijke inflatie uitvallen.

Wij vinden deze toename van de lasten acceptabel omdat de financiële druk op het meerjarenperspectief hierdoor met eenzelfde bedrag wordt ontzien én omdat wij middels deze kadernota ook voorstellen om de rioolheffing met € 370.000 naar beneden bij te stellen vanwege de voorgestelde verlaging van de rekenrente (waardoor de lastenstijging per saldo beperkt is).

De financiële effecten van het voorgestelde besluit zijn weergegeven in de onderstaande tabel:

	Bedragen × €1000				
<i>Benodigde indexaties inkomsten</i>	2016	2017	2018	2019	
Indexering OZB tarieven	€ 371-	€ 380-	€ 380-	€ 380-	380-
Indexering Bouwleges	€ 34-	€ 38-	€ 38-	€ 38-	38-
Indexering Overige lokale heffingen	€ 46-	€ 47-	€ 47-	€ 47-	47-
<i>Som benodigde indexaties inkomsten</i>	€ 451-	€ 465-	€ 465-	€ 465-	465-
Saldo na indexaties inkomsten	€ 243	€ 248	€ 1.208-	€ 1.456-	

Lokale heffingen binnen gesloten exploitaties

Bij de berekening van de benodigde verhoging van overige lokale heffingen, worden de gesloten exploitaties niet meegenomen. Hiervoor gelden afzonderlijke berekeningen. Voor de gemeentelijke begroting heeft dit bovendien een budgettair neutraal effect. De vier gesloten exploitaties waar dit betrekking op heeft worden hieronder toegelicht.

Afvalstoffenheffing

Afvalinzameling en verwerking is een gesloten exploitatie waarbij gewerkt moet worden met een kostendekkend tarief. Hiertoe dient de ontwikkeling van de afvalstoffenheffing gelijke tred te houden met de kostenontwikkeling. Op basis van contractuele afspraken nemen de kosten in 2016 toe met de prijsindex van de CPI. Voor 2016 betekent dit een bijstelling van 1,2%.

Verder is met betrekking tot de afvalstoffenheffing relevant, dat het Rijk per 1 januari 2015 een belasting heeft ingevoerd op het verbranden van afval. Deze belasting bedraagt € 13 per ton, waarbij de hoeveelheid te verbranden restafval voor Dordrecht circa 30.000 ton bedraagt. Hiermee leidt deze nieuw ingevoerde belasting voor Dordrecht tot een nadeel van € 390.000 per jaar.

De ingevoerde belasting heeft een kostenverhogende effect, wat kan worden opgevangen door een aanpassing van de afvalstoffenheffing met € 8,25 per huishouden. Wij houden ook met betrekking tot deze kostenverhoging vast aan het uitgangspunt van een kostendekkend tarief en stellen derhalve voor om het tarief per huishouden te verhogen.

Het effect van de belasting neemt overigens af als de Dordtse inwoners meer afval gescheiden aanbieden. Hiervoor zullen eerst maatregelen getroffen moeten worden. Zodra de kosten werkelijk dalen, passen wij de afvalstoffenheffing hierop naar beneden bij.

Rioolheffing

Op de rioolheffing is het principe van kostendekkendheid van toepassing. De afgelopen jaren werd gewerkt met een jaarlijkse stijging van 4% op de tarieven. De jaarlijkse stijging van 4% was hierbij gebaseerd op het vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsplan-V. Momenteel werken wij aan het Gemeentelijk Rioleringsplan-VI. We verwachten dit nieuwe rioleringsplan in het derde kwartaal van 2015 aan de gemeenteraad voor te leggen. In afwachting hiervan stellen wij voor om voor het jaar 2016 de stijging van 4,0% te handhaven.

Verder is met betrekking tot de rioolheffing relevant dat de aanpassing van de renteomslag naar 3,5% een kostenverlagend effect van € 370.000 per jaar heeft op de rioolexploitatie. Dit kostenverlagend effect ontstaat, doordat er onder invloed van het lagere percentage minder rentelasten aan de rioolexploitatie worden toegerekend. Vanwege het principe van kostendekkendheid leidt dit tot een tariefsverlaging, waardoor de lokale lasten met eenzelfde bedrag afnemen.

Lijkbezorgingsrechten

Bij de vaststelling van het Masterplan van de Essenhof is uitgegaan van een jaarlijkse stijging van de lijkbezorgingsrechten met 3%. Conform het masterplan worden de tarieven derhalve gemiddeld met 3% geïndexeerd. Dit heeft geen effect op de exploitatie, omdat reeds rekening is gehouden met deze indexatie.

Parkeertarieven

Over de ontwikkeling van de parkeertarieven is in de Nota egalisatiereserve parkeren afgesproken dat de tarieven jaarlijks worden geïndexeerd met de CPI. Ook is hierbij afgesproken, dat de stijging van de kortparkeertarieven in tranches van 10 eurocent wordt gerealiseerd. Aangezien bij parkeren sprake is van een gesloten exploitatie, heeft de indexatie van de parkeertarieven geen directe invloed op de gemeentelijke financiële exploitatie.

Als de inflatiecorrectie wordt gevolgd, leidt het bovenstaande in 2016 alleen tot een verhoging van de kortparkeertarieven van parkeergarage Sportboulevard en het parkeerterrein Gezondheidspark. U ontvangt van de parkeerorganisatie een apart raadsvoorstel met betrekking tot alle tariefsverhogingen vanaf 2016.

Beslispunt 3: benodigde indexaties inkomsten

Wij stellen u voor om:

- a) De OZB-tarieven, bouwleges en overige lokale heffingen met -/1,6% bij te stellen.
- b) De afvalstoffenheffing met 1,2% te indexeren en deze tevens met € 8,25 per huishouden te verhogen, om hiermee het kostendekkende karakter te behouden.
- c) De rioolheffing met 4,0% te indexeren en het effect van de lagere rekenrente door te berekenen in de tarieven.
- d) De lijkbezorgingsrechten conform het masterplan met gemiddeld 3,0% te indexeren.
- e) De parkeertarieven te indexeren met de CPI index in stappen van 10 cent.

Onontkoombare knelpunten

Binnen de huidige begroting is onder invloed van (nieuwe) ontwikkelingen een aantal onontkoombare knelpunten ontstaan. Met betrekking tot deze knelpunten stellen wij voor om ze op te nemen in het meerjarenperspectief.

Bedragen × €1000

Onontkoombare knelpunten	2016	2017	2018	2019
a. Renovatie Kademuren	€ -	€ -	€ 177-	€ 308-
b. Areaaluitbreiding	€ 104-	€ 132-	€ 132-	€ 132-
c. Centrale brugbediening	€ -	€ 7	€ 7-	€ 22-
d. Lichtmastreclame	€ 126-	€ 136-	€ 136-	€ 136-
e. Aansprakelijkheidsverzekering	€ 137-	€ 137-	€ 137-	€ 137-
f. Personeel Flexpool	€ 148-	€ 211-	€ 204-	€ 183-
g. Wethouderspansioenen voormalig wethouders	€ 150-	€ 150-	€ 150-	€ 150-
h. Gemeentelijk archief	€ 90-	€ -	€ -	€ -
i. Onkruidbestrijding	€ 100-	€ 100-	€ 100-	€ 100-
Som onontkoombare knelpunten	€ 855-	€ 859-	€ 1.043-	€ 1.168-
Saldo na onontkoombare ontwikkelingen	€ 612-	€ 611-	€ 2.251-	€ 2.624-

a. Renovatie kademuren

Alle kades in Dordrecht en de historische kades in het bijzonder, worden regelmatig gemeten en geïnspecteerd als onderdeel van het beheer. Sinds 2004 wordt dit volgens vaste programma's uitgevoerd. Uit deze bewaking bleek de afgelopen jaren al dat diverse kades zich steeds slechter gingen gedragen (verzakkingen en scheuren). Vanwege deze toenemende zorg is in 2013 gestart met het grondig inspecteren en constructief toetsen van enkele kades. Circa 7% van de kades is in kritieke toestand.

Uit onderzoek blijkt, dat naast de kade Wolwevershaven (waarvoor u een separaat raadsvoorstel heeft ontvangen) ook andere kademuren kritisch zijn en (gedeeltelijk) vervangen moeten worden. Dit heeft betrekking op de Lange Gelderse kade en korte Engelenburgerkade én op de kades van de Keizershof en Korte Kalkhaven. De totaal benodigde investering bedraagt € 6,1 miljoen. De hiermee samenhangende kapitaallasten oplopend tot € 315.000 vanaf 2020, vormen een aanvullende last voor de exploitatie.

Er zal dit jaar worden gewerkt aan een Meerjarenonderhoudsplan kademuren. Het doel daarvan is om inzicht te geven in de kosten over herstel, versterking en vervanging van de historische kademuren op korte (1-5 jaar) en middellange termijn (10-15 jaar). Wij willen bereiken dat historische kademuren blijven voldoen aan de veiligheidseisen en afgestemd blijven op (veranderende) functionaliteiten. Door systematisch onderhoud kunnen onderhoudskosten per saldo laag worden gehouden.

b. Areaaluitbreiding

Dordrecht blijft zich ontwikkelen en hierbij wordt ook de openbare ruimte continu aangepast. Soms leidt dit tot een areaaluitbreiding voor het jaarlijks te onderhouden en te beheren areaal. Bij de Kadernota 2012 is de wens uitgesproken om areaaluitbreidingen zo te presenteren dat de totale claim voorspelbaar is en afzonderlijke claims afweegbaar zijn. Vanaf de Kadernota 2014 worden de areaaluitbreidingen daarom onderverdeeld in drie categorieën: (a) Stadsuitleg, (b) Herinrichting en (c) Wijkwensen.

Met betrekking tot stadsuitleg is de ontwikkeling van Stadswerven relevant. De ontwikkelingen aan de Stadswerven komen momenteel op gang. Eerder gegunde gelden dekken voor Stadswerven Noord en Zuid vrijwel alle areaaluitbreiding. Wel zorgt de aanleg van het stedelijk plein voor nieuwe areaaluitbreiding. Andere projecten waarbij areaaluitbreiding ontstaat zijn de Dordtse Kil III, Nieuwe Dordtse Biesbosch en het Leerpark. Bij elkaar is de areaaluitbreiding naar aanleiding van stadsuitleg per 2017 berekend op € 121.000 per jaar.

De areaaluitbreiding die voortkomt uit de categorie herinrichting wordt geraamd op € 11.000 per jaar. In de categorie wijkwensen wordt geen areaaluitbreiding voorzien.

c. Centrale brugbediening

Een betrouwbare en veilige bediening van beweegbare bruggen op afstand is met de huidige installaties niet meer te garanderen. De toegepaste elektronische apparatuur dateert uit 1996 en is verouderd. Vervangende onderdelen zijn sinds 2008 bovendien niet meer leverbaar. Uitstel van vervanging is niet meer mogelijk en leidt tot aanzienlijke risico's en overlast voor het scheepvaartverkeer.

De kosten voor het vervangen van de centrale bedieningspost en de installaties van drie bruggen (Engelenburgerbrug, Prins Hendrikbrug, Draaibrug over de Kalkhaven) bedraagt € 945.000. De hieruit voortvloeiende kapitaallasten lopen op tot € 42.000 vanaf 2019. Bijkomend voordeel van deze vervanging, is dat een grote bedrijfszekerheid kan worden gegarandeerd én dat de onderhoudskosten per 2017 met € 20.000 per jaar afnemen.

d. Lichtmastreclame

De gemeente heeft een tienjarige overeenkomst met een marktpartij voor het exploiteren van de lichtmastreclame in Dordrecht. De overeenkomst loopt tot 1 januari 2018. De marktpartij heeft medio 2014 aangegeven dat deze niet meer aan zijn verplichting aan Dordrecht kan voldoen en vraagt om een forse verlaging van de afdracht. Na onderhandelingen en het afwegen van alternatieven is uiteindelijk besloten, om de overeenkomst uit te dienen en de afdracht met € 135.500 te verminderen. In de afspraak met de exploitant zijn concrete betalingsregelingen en een concerngarantie meegenomen. Er is tevens met de exploitant overeengekomen, dat deze op een drietal locaties actiematige lichtmastreclame gaat exploiteren. De te verwachten extra inkomsten zijn verwerkt, om het (financiële) knelpunt te verkleinen.

e. Aansprakelijkheidsverzekering

De kosten voor de aansprakelijkheidsverzekering vallen tegen, omdat de jaarlijkse premie is verdubbeld. Het financiële nadeel naar aanleiding van deze tariefsverhoging is € 137.300 per jaar. De premieverhoging wordt veroorzaakt door een wijziging in het schadeverloop en risicoprofiel van de gemeente. Ook marktomstandigheden spelen een rol, door hevige concurrentie op de verzekeringsmarkt was de premie de afgelopen jaren onder de kostprijs.

f. Personeelskosten Flexpool

Op basis van het regionaal Sociaal Plan worden bovenformatieve medewerkers twee jaar begeleid in het Van-Werk-naar-Werktraject. Indien ze na twee jaar geen baan hebben gevonden volgt ontslag, waarna ze recht hebben op een boven- en nawettelijke uitkering. Momenteel blijken de uit de wet en regelgeving voortvloeiende kosten naar aanleiding van het aantal bovenformatieve medewerkers structureel hoger dan begroot.

g. Wethouderpensioenen voormalig wethouders

De kosten voor wachtgelden en pensioenen van oud wethouders zijn de afgelopen jaren toegenomen. De hiervoor geraamde middelen in de begroting zijn hierdoor niet meer toereikend. In totaal blijken de kosten structureel € 150.000 hoger uit te vallen dan het beschikbare budget.

h. Gemeentelijk archief

In het inspectierapport van onze gemeentearchivaris staat al enkele jaren dat de gemeente Dordrecht archiefachterstanden kent. Vorig jaar zijn deze achterstanden in kaart gebracht en hebben we moeten constateren dat de gemeente Dordrecht een forse achterstand kent.

Deze archiefachterstanden bestaan voor een deel uit originele, soms zeer risicovolle, stukken. Hierdoor is het noodzakelijk deze achterstanden snel weg te werken. De incidentele kosten voor dit project voor Dordrecht zijn € 130.000 (waarvan € 40.000 in 2015). Binnen de reguliere exploitatie is geen budget beschikbaar. Het betreft hier onontkoombare kosten voor het uitvoeren van een wettelijke taak.

i. Onkruidbestrijding op verharding

Het Rijk heeft besloten dat beheerders van het openbaar gebied, waaronder gemeenten, per 1 maart 2016 geen gebruik meer mogen maken van chemische middelen voor de onkruidbestrijding op verharding. Door deze wetswijziging wordt de onkruidbestrijding voor de gemeente duurder. De extra kosten bedragen € 100.000 per jaar.

Besispunt 4: onontkoombare ontwikkelingen

Wij stellen u voor om de onontkoombare ontwikkelingen en de financiële consequenties hiervan vast te stellen.

II. Agenda voor de stad

Toelichting financiële verwerking Agenda voor de stad

Vorig jaar heeft u de Begroting 2015 vastgesteld met een sluitend financieel meerjarenperspectief. Om tot dit sluitende meerjarenperspectief te komen, heeft u besloten om een bezuiniging van € 5,5 miljoen te begroten op basis van de Agenda voor de stad. De totale financiële ambitie met de Agenda voor de stad is groter dan deze minimale opgave en is vastgesteld op € 8,7 miljoen.

De afgelopen maanden hebben wij de opgaven binnen de zes domeinen en de verschillende besparingsvoorstellen nader uitgewerkt. De verschillende onderdelen bevinden zich momenteel in verschillende fasen en zijn op dit moment onder te verdelen in twee categorieën.

De eerste categorie bestaat uit onderdelen die volledig gereed zijn voor besluitvorming. Bij deze onderdelen is de maatregel voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie en is deze financieel inboekbaar. Met betrekking tot deze onderdelen leggen wij u hieronder een besluit voor, op basis waarvan het richtinggevende bedrag in de begroting wordt vervangen door de werkelijk voorziene besparing.

De tweede categorie bestaat uit onderdelen waarop de inhoudelijke uitwerking van de verandering nog loopt. Voor deze onderdelen geldt dat het definitieve voorstel nog in bewerking is. Met betrekking tot deze onderdelen leggen wij u hieronder een richtinggevend besluit voor. Op basis van dit besluit wordt de inhoudelijke richting van de definitieve uitwerking bepaald en wordt in enkele gevallen ook de richtinggevende taakstelling in de begroting vervangen door een geactualiseerde taakstelling.

Nadere informatie met betrekking tot de Agenda voor de stad en alle domeinen en besparingsvoorstellen vindt u in het aparte boekwerk. Hieronder volgen de beslispunten per categorie, met daarbij inzicht in de financiële invloed van deze besluiten op het financieel meerjarenperspectief.

Agenda voor de stad – 1^e categorie - volledig gereed voor besluitvorming

Domeinen

Met betrekking tot drie domeinen leggen wij u in deze kadernota definitieve besluiten voor. Deze definitieve besluiten hebben betrekking op de domeinen Openbare ruimte, Cultuur en media (onderdeel cultuur) en Sport (Quick wins).

Binnen het domein Openbare ruimte is een intensief gesprek met de stad en partners gevoerd, wat naast veel goede ideeën voor de toekomst ook het inzicht heeft opgeleverd dat sturingsmogelijkheden beperkt en begrensd zijn, omdat naast de overheid ook andere partijen sturend zijn in een gezamenlijk proces van wederzijdse beïnvloeding. We blijven de interactie en vernieuwing opzoeken in het vervolgproces en richten ons daarnaast op dit moment op besparingsmaatregelen in drie categorieën.

Binnen het domein Cultuur en media (cultuur) is nauwgezet gekeken naar mogelijke besparingen in onze Begroting, die voor nu inboekbaar zijn (voor een bedrag oplopend tot € 350.000). Daarnaast richten we ons in het vervolgproces op de verdergaande samenwerking binnen het concept van het Energiehuis, waarbij een en ander afhankelijk is van de vervolgaanpak van de stichting Energiehuis om een sluitende (meerjaren)begroting te realiseren.

Binnen het domein Sport wordt toegewerkt naar de toekomst van sport in 2025 (2^e categorie). Voor nu worden met ingang van 2016 verschillende *Quick wins* voorgelegd, die inboekbaar zijn en oplopen tot een besparing van € 167.000.

Besparingsvoorstellen

Met betrekking tot vier besparingsvoorstellen leggen wij u definitieve besluiten voor. Deze definitieve besluiten hebben betrekking op de besparingsvoorstellen Leerlingenvervoer, Parkeren, Bestuur en Samenwerking en de Screening SI.

Op Leerlingenvervoer kunnen wij een besparing van € 225.000 realiseren door de gunstige huidige vervoerscontracten, versoering van de regeling en strengere beoordeling van de aanvragen. Tevens onderzoeken wij verdere (regionale) samenwerking op leerlingenvervoer.

Binnen de parkeerkolom is een voorlopige business case opgesteld, gebaseerd op een te verwachten ontwikkeling van de parkeerorganisatie en in lijn met het adviesrapport. De verkenning van samenwerking met Coöperatie Parkeerservice (CPS) is gestart. Daarnaast heeft de inventarisatie van de mogelijkheden voor tariefsverhogingen, geresulteerd in concrete voorstellen voor maatregelen die per 1 januari 2016 ingevoerd kunnen worden.

Binnen Bestuur & Samenwerking kunnen besparingen effectief worden op het gebied van raadsondersteuning en de rekenkamer. Daarnaast zijn er besparingen mogelijk op onder andere de Naturalisatieceremonie, het budget voor Organisatieontwikkeling, drukkosten en internationale samenwerking.

Ten behoeve van de Screening SI hebben de sectoren en bedrijven op basis van het inzicht in hun bestedingsplannen voor lopende projecten, de heroverweegbaarheid en vrijval van SI-deelreserves in beeld gebracht. De voorgestelde vrijval naar aanleiding van de screening bedraagt € 2.620.962. In deze vrijval is rekening gehouden met een vrijval van € 631.751 ten behoeve van de taakstelling op projecten.

Financieel overzicht 1^e categorie Agenda voor de stad

De bovenstaande voorstellen leiden tot de onderstaande financiële opbrengst.

	Bedragen × €1000							
<u>Onderdelen 1e categorie Agenda voor de Stad</u>	2016		2017		2018		2019	
Domein Openbare ruimte	€	242	€	246	€	291	€	295
Domein Cultuur en media (Cultuur)	€	200	€	200	€	350	€	350
Domein Sport (Quick wins)	€	167	€	167	€	167	€	167
Besparingsvoorstel Leerlingenvervoer	€	225	€	225	€	225	€	225
Besparingsvoorstel Parkeren (tarieven)	€	400	€	400	€	550	€	550
Besparingsvoorstel Bestuur en samenwerking	€	473	€	633	€	788	€	788
Totale opbrengst 1e categorie*	€	1.707	€	1.871	€	2.371	€	2.375

* Deze reeks is exclusief de screening op SI. Deze middelen vallen immers vrij in de algemene reserve.

Beslispunt 5: 1^e categorie Agenda voor de stad

Met betrekking tot de onderdelen in de 1^e categorie van Agenda voor de stad stellen wij u voor om:

- a) Het voorstel behorende bij het domein Openbare ruimte vast te stellen en de besparing oplopend tot € 295.000 in 2019 definitief te verwerken.
- b) Het voorstel behorende bij het domein Cultuur en media (onderdeel cultuur) vast te stellen en de besparing van € 350.000 definitief te verwerken.
- c) De Quick wins behorende bij het domein Sport vast te stellen en de besparing van € 167.000 definitief te verwerken.
- d) Het besparingsvoorstel Leerlingenvervoer vast te stellen en de besparing van € 225.000 definitief te verwerken.
- e) Het besparingsvoorstel Parkeren (onderdeel tarieven) vast te stellen en de opbrengst oplopend tot € 550.000 vanaf 2018 definitief te verwerken.
- f) Het besparingsvoorstel Bestuur en Samenwerking vast te stellen en de besparing oplopend tot € 788.000 vanaf 2018 definitief te verwerken.
- g) Het besparingsvoorstel Screening SI vast te stellen en de vrijval van € 2.602.000 in de algemene reserve en € 631.751 ten behoeve van de taakstelling projecten definitief te verwerken.

Agenda voor de stad – 2^e categorie – inhoudelijke uitwerking loopt nog

Domeinen

Met betrekking tot de domeinen Cultuur en Media, Sport, Gebiedsontwikkeling, Onderwijshuisvesting en Zorg en Ondersteuning leggen wij u in deze kadernota een richtinggevend besluit voor en scherpen wij de taakstelling op onderdelen aan.

Op twee onderdelen van het domein Cultuur en Media loopt de inhoudelijke uitwerking nog volop. Met de bibliotheek zijn afspraken gemaakt om tot een gezamenlijke opdrachtformulering te komen, waarbij de komende periode scenario's worden ontwikkeld die leiden tot een andere, toekomstbestendige rol van de bibliotheek. Voor RTV Dordrecht geldt dat gewerkt wordt aan een veranderopgave om te komen tot een vernieuwd concept met een voor de gemeente beoogde, positieve financiële opbrengst van een ton vanaf 2018. RTV Dordrecht zal binnen deze uitgangspunten, randvoorwaarden en de financiële taakstelling twee of meer scenario's aan de gemeente voorleggen.

Binnen het domein Sport wordt toegewerkt naar de toekomst van sport in 2025. Gelijktijdig met het besluit over deze Kadernota en Agenda voor de stad, behandelt de gemeenteraad de toekomstvisie Sportparken, wat op de langere termijn het belangrijkste deelproces vormt in relatie tot Agenda voor de stad.

Binnen het domein Gebiedsontwikkeling wordt u voorgesteld om in te stemmen met de inhoudelijke richting (kiezen, stroomlijnen en loslaten) als het gaat om taken en rollen van de gemeente bij gebiedsontwikkeling.

Het proces met de schoolbesturen binnen het domein Onderwijshuisvesting liep al enige tijd en zal ook nog doorlopen in de komende periode. De financiële doorkijk op de bezuinigingsrichting bij deze Kadernota is een tussenstap. Daarbij past het in onze ogen om de richtinggevende taakstelling uit de Begroting 2015 te handhaven.

Het domein Zorg en Ondersteuning is voor het jaar 2016 concreet uitgewerkt, rond de aanpak rondom één stedelijk netwerk Zorg en Overlast. Dit levert een verwachte eerste besparing op van € 100.000 (2016) oplopend tot € 600.000 (2019). Het voorstel wordt verder uitgewerkt met een doorlichting van specifieke ketens/doelgroepen, waarbij we nog aanvullende financiële besparingen verwachten te realiseren.

Besparingsvoorstellen

Ook met betrekking tot de besparingsvoorstellen Parkeren, Promotie, Evenementen en Programmering, Marketing, Vastgoed, Verbonden partijen en Kleine subsidies leggen we u in deze kadernota een richtinggevend besluit voor.

Binnen de parkeerkolom is een voorlopige business case opgesteld, gebaseerd op een te verwachten ontwikkeling van de parkeerorganisatie en in lijn met het adviesrapport. De verkenning van samenwerking met Coöperatie Parkeerservice (CPS) is bovendien gestart.

Voor de uitwerking van het besparingsvoorstel promotie, evenementen en programmering zal gebruik worden gemaakt van het nieuwe afwegingskader voor de beoordeling van gemeentelijke subsidies, waaronder ook die voor evenementen. De strategie daarbij is om tot nieuwe afspraken te komen (opnieuw opbouwen subsidie) en daarbij wel in overleg te blijven met onze partners om te bespreken hoe eventuele gemeentelijke financiering wordt aangevuld vanuit de markt (multiplier). Op basis hiervan wordt een taakstelling oplopend tot € 100.000 als haalbaar gezien.

Bij Marketing wordt op dit moment een besparing voorziening van € 100.000, op basis van een forse kostenbesparing op de basisfinanciering van Stichting Dordrecht Marketing (onder andere door herziening van het huurcontract).

Het onderwerp Vastgoed komt in het najaar via de Vastgoednota terug voor besluitvorming in de gemeenteraad. Voor dit moment verwachten we niet meer te kunnen besparen bovenop de jaarlijkse afdracht van € 1.000.000 die het Vastgoedbedrijf reeds levert

Bij het besparingsvoorstel Verbonden partijen stellen we voor vast te houden aan de aanvullende taakstelling op basis van de trap op – trap af van 2% bij de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden (GRD), Veiligheidsregio en Omgevingsdienst. De komende maanden zal dit onderwerp van gesprek blijven in de bestuurlijke overleggen.

Voor het besparingsvoorstel Kleine subsidies zetten we in op een fundamenteel andere aanpak van onze subsidiesystematiek. We werken toe naar een fonds, met een meer dynamische inrichting, waarbij een nieuw beleidskader nieuwe kaders geeft aan de besteding van de middelen voor kleine subsidies.

Financieel overzicht 2^e categorie Agenda voor de stad

De bovenstaande voorstellen leiden tot de onderstaande financiële opbrengst.

	Bedragen × €1000			
Onderdelen 2e categorie Agenda voor de Stad	2016	2017	2018	2019
Domein Cultuur en media (Bibliotheek)	€ -	€ 200	€ 400	€ 600
Domein cultuur en media (RTV Dordt)	€ -	€ 50	€ 100	€ 100
Domein Sport (toekomstvisie)	€ -	€ -	€ -	€ 313
Domein Gebiedsontwikkelingen	€ 100	€ 200	€ 200	€ 200
Domein Onderwijshuisvesting	€ -	€ 1.400	€ 1.400	€ 1.400
Domein Zorg en ondersteuning	€ 100	€ 200	€ 400	€ 600
Besparingsvoorstel Parkeren (organisatie)	€ -	€ -	€ 225	€ 325
Besparingsvoorstel Promotie evenementen en prog.	€ 50	€ 100	€ 100	€ 100
Besparingsvoorstel Marketing	€ 100	€ 100	€ 100	€ 100
Besparingsvoorstel Gemeentelijk vastgoed	€ -	€ -	€ -	€ -
Besparingsvoorstel Verbonden partijen	€ 1.204	€ 1.204	€ 1.204	€ 1.204
Besparingsvoorstel Kleine subsidies	€ 105	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Subtotaal 2e categorie	€ 1.659	€ 4.454	€ 5.129	€ 5.942

Beslispunten 6: 2e categorie Agenda voor de stad

Met betrekking tot de onderdelen in de 2e categorie van Agenda voor de stad stellen wij u voor om:

- a) De inhoudelijke richting van het voorstel behorende bij het domein Cultuur en media (Bibliotheek) als richtinggevend én de taakstelling oplopend tot € 600.000 vanaf 2019 vast te stellen.
- b) De inhoudelijke richting van het voorstel behorende bij het domein Cultuur en media (RTV Dordt) als richtinggevend én de taakstelling oplopend tot € 100.000 vanaf 2018 vast te stellen.
- c) De inhoudelijke richting van het voorstel behorende bij het domein Sport (toekomstvisie) als richtinggevend én de taakstelling van € 313.000 vanaf 2019 vast te stellen.
- d) De inhoudelijke richting van het voorstel behorende bij het domein Gebiedsontwikkeling als richtinggevend én de taakstelling oplopend tot € 200.000 vanaf 2017 vast te stellen.
- e) De inhoudelijke richting van het voorstel behorende bij het domein Onderwijshuisvesting als richtinggevend én de taakstelling van € 1.400.000 vanaf 2017 vast te stellen.
- f) De inhoudelijke richting van het voorstel behorende bij het domein Zorg en Ondersteuning als richtinggevend én de taakstelling oplopend tot € 600.000 vanaf 2019 vast te stellen.
- g) De inhoudelijke richting van het besparingsvoorstel Parkeren (organisatie) als richtinggevend én de taakstelling oplopend tot € 325.000 vanaf 2019 vast te stellen.
- h) De inhoudelijke richting van het besparingsvoorstel Promotie, evenementen en programmering én de taakstelling oplopend tot € 100.000 vanaf 2017 vast te stellen.
- i) De inhoudelijke richting van het besparingsvoorstel Marketing als richtinggevend én de taakstelling van € 100.000 vast te stellen.
- j) De inhoudelijke richting van het besparingsvoorstel gemeentelijke vastgoed als

- richtinggevend én de taakstelling van € 0 vast te stellen.
- k) De inhoudelijke richting van het besparingsvoorstel Verbonden partijen als richtinggevend én de taakstelling van € 1.204.000 vast te stellen.
- l) De inhoudelijke richting van het besparingsvoorstel Subsidies én de taakstelling oplopend tot € 1.000.000 vast te stellen.

Financiële vertaling Agenda voor de stad

Ten behoeve van de verwerking vervangen wij de taakstelling die bij de Begroting 2015 is begroot, door de aangepaste taakstelling op basis van de bovenstaande besluiten. De besluiten met betrekking tot de Agenda voor de stad leiden tot het onderstaande financiële beeld.

	Bedragen × €1000			
Agenda voor de Stad	2016	2017	2018	2019
Ingeboekte taakstelling Agenda van de Stad	€ 2.500-	€ 4.500-	€ 5.500-	€ 5.500-
Totale opbrengst 1e & 2e categorie	€ 3.366	€ 6.325	€ 7.500	€ 8.317
Saldo taakstelling en opbrengst AvdS	€ 866	€ 1.825	€ 2.000	€ 2.817

III. Startperspectief Begroting 2016

Het onderstaande meerjarensaldo vormt het startperspectief voor de Begroting 2016. Op basis van het perspectief blijkt, dat we met de volledige inzet van Agenda voor de stad tot een sluitend perspectief kunnen komen. Definitieve besluitvorming volgt bij de Begroting 2016.

	Bedragen × €1000			
	2016	2017	2018	2019
Eindsaldo Begroting 2015	€ -	€ 67	€ 26	€ 528
Effect autonome ontwikkelingen	€ 429-	€ 412-	€ 412-	€ 412-
Effect benodigde indexaties uitgaven	€ 1.123	€ 1.058	€ 357-	€ 1.107-
Effect benodigde indexaties inkomsten	€ 451-	€ 465-	€ 465-	€ 465-
Effect onontkoombare knelpunten	€ 855-	€ 859-	€ 1.043-	€ 1.168-
Saldo na reguliere onderdelen kadernota	€ 612-	€ 611-	€ 2.251-	€ 2.624-
Surplus Agenda voor de stad	€ 866	€ 1.825	€ 2.000	€ 2.817
Saldo na volledige inzet Agenda voor de stad	€ 254	€ 1.214	€ 251-	€ 193

IV. Overige (financiële) ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt een aantal ontwikkelingen met mogelijke toekomstige (financiële) consequenties nader uitgewerkt of geactualiseerd. De genoemde consequenties worden niet financieel verwerkt in deze Kadernota, omdat ze ofwel binnen de huidige begroting worden opgevangen, ofwel omdat ze qua omvang of moment van voordoen nog niet vaststaan.

Voortgang Trap Af taakstelling

Bij de kadernota 2014 heeft u besloten om een oplopende taakstelling op de Gemeenschappelijke Regelingen te begroten. Deze taakstelling heeft in 2015 een omvang van 3,0% en loopt in 2016 op tot 4,5%.

De grootste organisatie waar deze taakstelling betrekking op heeft is de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden (GRD). De GRD kent in 2015 een taakstelling van € 2 miljoen, waarbij de taakstelling in 2016 op loopt tot € 3 miljoen.

De afgelopen maanden is binnen de GRD gesproken over de invulling van deze taakstelling. Tot dusver is met betrekking tot deze taakstelling in 2015 voor ruim € 1,7 miljoen aan bezuinigingsvoorstellen vastgesteld. Voor de zomer spreekt de Drechtraad nog over de zogenaamde groene voorstellen. Na de zomer worden de overige bezuinigingsvoorstellen besproken. In totaal moet voor een aanvullende € 1,3 miljoen aan maatregelen worden gevonden, om de volledige taakstelling in 2016 in te vullen.

Binnen de Veiligheidsregio loopt momenteel een bestuurlijke discussie over de financiële opgave. Het algemeen bestuur heeft inzicht gevraagd in mogelijk scenario's om naast de € 3,9 miljoen (vernieuwde brandweezorg) ook de € 4,7 miljoen (kosten ontwikkelingen) op te vangen. Hierbij is gevraagd ook in beeld te brengen wat de mogelijkheden en gevolgen zijn van de verdergaande efficiëncymogelijkheden. In juni van dit jaar wordt het totale pakket ter besluitvorming aan het algemeen bestuur voorgelegd. Na bestuurlijke besluitvorming met betrekking tot het meerjarenperspectief en de benodigde bezuinigingen zal de begroting via een begrotingswijziging worden aangepast.

Bij de Dienst Gezondheid en Jeugd is lokaal niet langer sprake van een financiële taakstelling, omdat deze bij de Begroting 2015 reeds structureel als besparingsverlies is verwerkt. Bij de Omgevingsdienst is de financiële taakstelling van 4,5% volledig in de Begroting 2016 verwerkt.

Op basis van het bovenstaande is het onze verwachting, dat het resterende deel van de bestaande taakstelling van 4,5% op de Gemeenschappelijke Regelingen, onverkort kan worden gehandhaafd in de Dordtse begroting.

Bijstandsccliënten

De Sociale Dienst Drechtsteden is er, als onderdeel van de (beleidsarme) Begroting GRD 2016, van uitgegaan dat het aantal bijstandsccliënten in 2016 op hetzelfde (hoge) niveau blijft als dat ze op dit moment zijn. Dit kan een forse extra bijdrage voor gemeenten betekenen, ervan uitgaande dat het Rijk deze stijging vanuit de maatstaven in de algemene uitkering niet (geheel) compenseert. Gezien de grote mate van onvoorspelbaarheid van het aantal bijstandsccliënten en de duur van bijstand, wachten wij de beleidsrijke GRD Begroting 2016 af voordat we een bedrag verwerken in het financieel perspectief.

De GRD is verzocht om de forse kostenstijging nader te onderbouwen en van verschillende scenario's en een meerjarenperspectief te voorzien. Daarnaast is er op dit moment een (beperkt) risico in Naris opgenomen voor dit onderwerp.

Beschermd Wonen

In de meircirculaire 2015 zal duidelijk worden in hoeverre het Rijk de centrumgemeente Dordrecht compenseert op het inmiddels bekende (en ook door het Rijk toegegeven) tekort op Beschermd Wonen. Dit tekort is berekend op ruim € 4 miljoen, het rekenkundige aandeel van Dordrecht hierin

bedraagt ruim € 1 miljoen. Ook zal de meicirculaire hopelijk inzicht geven in de structurele budgetten (vanaf 2016) voor Beschermd Wonen. In Naris is overigens een risico opgenomen dat de gemeente zelf middelen moet bijleggen op de kosten van de drie decentralisaties. Beschermd Wonen is een onderdeel van de decentralisatie WMO.

Verbinding binnenstad met het havengebied

Binnen het ruimtelijk domein ontstaat vernieuwing doordat we meer en meer naar kleinschalige transformaties van bestaand stedelijk gebied kijken. Om de levendigheid, beeldkwaliteit en het gebruik van vastgoed te verbeteren, zijn wij voornemens om de verbinding tussen de binnenstad en het havengebied verder te versterken. Met betrekking tot deze ambitie komen wij binnen afzienbare tijd met een separaat voorstel, wat een (beperkt) beslag zal leggen op de beschikbare vrije investeringsruimte SI. Voorafgaand aan dit voorstel is een voorbereidingskrediet nodig.

ToBe

Bij ToBe is er sprake van een financieel knelpunt, dat naar alle verwachting zal leiden tot een (forse) éénmalige extra subsidiebijdrage aan ToBe in 2015. Op dit moment wordt een actuele versie van het herstelplan ToBe beoordeeld en wordt samen met de andere gemeenten die ToBe subsidiëren positie bepaald. In de Bestuursrapportage 2015 zal duidelijk zijn welke omvang (en voorwaarden) de extra gemeentelijke bijdrage heeft. De extra bijdrage is onder andere nodig voor de vereiste afslanking, om de organisatieomvang weer in lijn te brengen met de gevraagde activiteiten. In Naris is inmiddels een risico opgenomen voor dit onderwerp.

Stichting Energiehuis

Op dit moment wordt door het stichtingsbestuur en de gemeente gewerkt aan het inzichtelijk maken van de financiële resultaten over 2013-2014, de verwachte resultaten over 2015 én een (nieuwe) organisatie- en verdienmodel dat vanaf 2016 beter functioneert. Het is vrijwel zeker dat er een tekort resulteert over de periode 2013-2014 van enkele tonnen. Daarnaast is de kans zeer groot dat de gemeente haar openstaande huur niet kan innen. De precieze financiële impact is nog niet bekend, maar deze zal fors zijn.

Voortgang Regionaal Ontwikkeltraject

Het Regionaal Ontwikkel Traject kent lokaal een oplopende taakstelling tot € 2.000.000. Onze ambitie hierbij is om te besparen op lokale ambtelijke kosten, door regionaal efficiënter samen te werken. Belangrijke projecten om deze taakstelling te realiseren waren het Drechtstedelijk Klantcontactcentrum (DKCC) en Beheer Openbare Ruimte.

Momenteel heeft er bestuurlijke besluitvorming over het DKCC plaatsgevonden. De besparing die met het DKCC wordt gerealiseerd, loopt lokaal op tot € 665.000. Het regionale project Openbare Ruimte heeft niet tot concrete bestuurlijke besluitvorming geleid. Andere projecten in het kader van het Regionaal Ontwikkelprogramma (zoals IPM) zijn succesvol gerealiseerd, maar resulteren niet in besparingsopbrengsten die direct ten gunste van deze taakstelling kunnen worden gebracht.

Wij houden vast aan het streven om in onze eigen organisatie te besparen en efficiënter te werken. Via deze weg zoeken wij naar mogelijkheden om het restant van de taakstelling intern op te vangen.

BTW-regime sportaccommodaties

Het Dordtse Sportbedrijf heft net als de meeste gemeenten en andere exploitanten van sportaccommodaties BTW over haar diensten. Het heffen van BTW is financieel gunstig vanwege de hoge investeringen, niet-kostendekkende tarieven en het verlaagde BTW tarief over de ontvangsten.

Een uitspraak van het Europese Hof in 2013 maakt dat de Nederlandse wetgeving in de nabije toekomst mogelijk wordt aangepast. Als dat het geval is keren we terug naar de situatie van vóór 2002. BTW heffen over sportdiensten is dan alleen toegestaan als met die diensten winst wordt beoogd.

Het gevolg van deze wijziging is dat het Sportbedrijf over een groot deel van de diensten te maken krijgt met kostenverhogende BTW. Het directe financiële effect van deze ontwikkeling op de gemeentebegroting kent een structurele component van circa € 550.000 nadelig vanaf 2016 en een incidentele component van circa € 450.000 nadelig.

Op dit moment zijn gemeenten in afwachting van besluitvorming door het Rijk. Gelet op de grote consequenties is besluitvorming al een keer uitgesteld en is de lobby vanuit gemeenten en de sportwereld intensief. Vanuit Dordrecht leveren wij hier input aan en volgen we de ontwikkelingen op de voet.

Vennootschapsbelasting (VPB)

Concurrerende en op winst gerichte ondernemingsactiviteiten van overheden zijn vanaf 1 januari 2016 belastingplichtig, tenzij kan worden aangetoond dat ze onder één van de drie vrijstellingsgronden vallen. De invoering van deze nieuwe regelgeving leidt naar verwachting vooral tot veel administratieve druk, maar kan ook nadelige financiële effecten hebben (jaarlijks te betalen vennootschapsbelasting).

Omdat de vrijstellingen over wat straks wel en niet belastingplichtig is vrij algemeen zijn geformuleerd, zal daar naar verwachting ook nog veel (juridische) discussie over ontstaan. Binnen Dordrecht bestaat een plan van aanpak om eventuele financiële en organisatorische consequenties in kaart te brengen. In hoeverre de VPB voor de gemeente financiële consequenties heeft, is op dit moment echter nog niet te voorzien.

Fonds Bovenwijkse Voorzieningen (BOVO)

In 2014 is het beleid inzake Fonds BOVO aangepast (zie [raadsvoorstel](#) en [raadsbesluit](#)). De bijdrage aan het fonds BOVO vanuit de grondexploitaties komt naar aanleiding van het raadsbesluit te vervallen. Dit heeft tot gevolg dat (1) vrijval van middelen op negatieve grondexploitaties en overige projecten plaatsvindt en dat (2) toekomstige winstpotentie ontstaat bij het grondbedrijf. De raad heeft hierbij tevens besloten dat het college de raad in deze Kadernota verder informeert over de gevolgen hiervan.

Vrijval van middelen op negatieve grondexploitaties

Op basis van het raadsbesluit vindt er geen bijdrage aan het fonds BOVO vanuit de grondexploitaties meer plaats. Deze aanpassing heeft twee gevolgen.

Het eerste gevolg is dat het fonds opdroogt, waardoor eventuele vraagstukken die met BOVO middelen konden worden opgelost van een andere dekking moeten worden voorzien. Het tweede gevolg is dat de kosten op de grondexploitaties afnemen. Dit tweede effect leidt tot een verbetering van de negatieve exploitaties, waardoor de verliesvoorziening van verliesgevende grondexploitaties kan worden verlaagd. Deze verlaging leidt tot een vrijval van € 1,9 miljoen.

In de overgangssituatie doet zich één concreet knelpunt voor. Dit knelpunt doet zich voor omdat de besluitvorming over de claims fietsinfrastructuur enerzijds en de opheffing van het fonds BOVO anderzijds, abusievelijk onvoldoende op elkaar zijn afgestemd. Bij de maatregelen fietsinfrastructuur waartoe bij de Begroting 2015 is besloten, was € 1,5 miljoen dekking vanuit BOVO voorzien. Hiervan kan het fonds BOVO echter slechts € 750.000 leveren, omdat de voeding van het fonds ophoudt.

Binnenkort ontvang u een apart raadsvoorstel, waarin wij voorstellen om de middelen die niet meer uit BOVO kunnen worden onttrokken uit de vrijval van de verliesvoorzieningen aan te vullen. Daarnaast stellen we hierin voor om de resterende vrijval van € 1.150.000 ten gunste te laten komen van de Reserve Grondbedrijf. Dit heeft tot gevolg, dat het weerstandsvermogen van het Grondbedrijf verder verbetert.

De toekomstige winstpotentie bij grondbedrijf.

De toekomstige winstpotentie op positieve grondexploitaties van het Grondbedrijf (waarvoor geen verliesvoorziening is getroffen) leiden niet tot een directe vrijval van middelen. Bij deze projecten

leidt het vervallen van de bijdrage aan BOVO tot een (beperkte) toename van de toekomstige winstpotentie met € 100.000.

Positieve effecten en vrijval van middelen op overige projecten

Ook binnen overige projecten leidt het vervallen van de BOVO-afdracht tot een toename van de toekomstige winstpotentie of vrijval van middelen.

De totale toename op de exploitaties van Dordtse Kil III en IV en WDO bedraagt € 7,4 miljoen. Het voornemen is om deze toekomstige winstpotentie tot uitdrukking te laten komen in het verwachte projectresultaat, de winst pas te nemen als het project is afgerond én dit dan te verwerken conform het geldende beleid.

De totale vrijval op het programma herstructurering Dordt West bedraagt € 0,7 miljoen. Het voornemen is deze afdrachten uit de Reserve Strategische Investeringen Dordt West te laten vervallen. In 2016 zijn BOVO-afdrachten geraamd voor deelgebied Wielwijkpark (€ 45.000) en voor deelgebied 11 Zuiderpoort (€ 60.000). Dit geeft een vrijval van middelen uit de Reserve SI Dordt West in 2016 van in totaal € 105.000.

Individueel Keuzebudget (IKB)

In de laatste gemeentelijke cao is afgesproken dat uiterlijk vanaf 1 januari 2016 het Individueel Keuzebudget (IKB) moet worden ingevoerd. De invoering van het IKB betekent dat gemeenten per 2016 overgaan op een systeem waarbij werknemers zelf bepalen op welke momenten ze hun gerealiseerde vakantiegeld en vergelijkbare vergoedingen krijgen uitgekeerd in een kalenderjaar. Deze uitkering moet altijd gedurende het kalenderjaar plaatsvinden.

Deze wijziging heeft een eenmalig financieel effect, omdat gemeenten in de huidige systematiek op een andere wijze om gaan met het begroten van vakantiebudget. In 2015 moet er eenmaal een aanvullende last worden genomen, die gelijk staat aan zeven maanden vakantiegeld. Hiermee leidt deze wijziging tot een eenmalig financieel tekort van ongeveer € 1,4 miljoen. Dit incidentele nadeel verwerken wij bij de Bestuursrapportage 2015.

Markten

In Dordrecht is al jarenlang geen tariefsverhoging (behoudens reguliere prijsindex) bij de detail- en ambulante markt doorgevoerd. Hierdoor zijn de kosten en inkomsten van de Dordtse warenmarkten steeds verder uit elkaar gaan lopen. Ook de tarieven voor het dekken van de kosten van elektraverbruik van de kooplieden zijn niet kostendekkend.

Vanwege de ontbrekende kostendekkendheid bestaat binnen de Dordtse begroting een oplopend tekort tot € 49.000 in 2019. Om dit oplopende tekort te voorkomen zijn wij voornemens om de tarieven uit de marktverordening trapsgewijs met 10% te verhogen. Een verhoging van 10% betekent dat een vergunninghouder per standplaats ongeveer € 10 per maand meer betaalt dan in 2015. Na deze tariefsverhoging zit Dordrecht op een gemiddeld tarief van wat in de regio wordt gerekend.

Met betrekking tot de kosten voor elektra zijn wij voornemens om gedurende twee jaar een tariefsverhoging van 50% per jaar door te voeren. Deze verhoging betekent, dat een vergunninghouder die stroom afneemt per standplaats na 2 jaar ongeveer € 15 per maand meer betaalt dan in 2015.

Met deze voorgenomen maatregelen wordt een financieel tekort op de exploitatie van de gemeente voorkomen. U ontvangt later dit jaar een separaat voorstel waarin wij de tariefsverhogingen aan u voorleggen.

BIJLAGE 1A – MEMO INTERNE RENTESYSTEMATIEK

MEMO

Van Wethouder Financiën (J. Mos)
Aan Auditcommissie
Datum 13 april 2015
Kenmerk
Betreft Uitwerking opdracht 'interne rentesystematiek'

Contactpersoon

T 4161
E a.besseling@dordrecht.nl

Inleiding

In uw vergadering van 18 februari jongstleden heeft u ingestemd met onderstaande opdrachtformulering:

- 1) een totaaloverzicht te geven van de bestaande systematiek (het best via Prezi te visualiseren) met onderliggende componenten en relaties.
- 2) een aantal variabelen door te rekenen, zoals:
 - A. het effect op de exploitatie en boekwaarden als de omslagrente in zijn geheel wordt verlaagd;
 - B. een mogelijke reductie van complexiteit of een eliminatie van oneigenlijke toerekeningen;
 - C. een eventuele differentiatie in het rentepercentage;
 - D. eventuele effecten van de invoering van de Vennootschapsbelasting vanaf 2016.

Uitwerking opdracht

1. Inzicht in de systematiek

Tijdens deze commissievergadering nemen wij u via een presentatie mee in de systematiek van de rente-omslag en maken wij zichtbaar welke relaties er zijn tussen de interne bank, externe bank, de balans en de exploitatie (programmabegroting).

Er is tevens tijd ingeruimd voor eventuele verdiepende of verduidelijkende vragen.

In de volgende paragrafen wordt deel 2 van uw opdracht uitgewerkt, waarbij we tot een aantal aanbevelingen komen. Deze aanbevelingen zijn tot stand gekomen vanuit de wens om te voldoen aan de waarschijnlijke toekomstige BBV-vereisten, een reductie van uitzonderingen en complexiteit, en een vollediger en betrouwbaarder beeld van het rentesurplus te kunnen geven.

2. Verlaging van de omslagrente

Reeds een aantal jaar hanteert gemeente Dordrecht een omslagrente van 4%. De vraag rijst of dit inmiddels, gezien de dalende rentes in de markt, niet een te hoog percentage is.

Waarschijnlijk gaat de BBV voorschrijven dat een gemeentelijke omslagrente niet meer dan 0,5% mag gaan afwijken van de werkelijke gemiddelde rentevoet die de

Datum 13 april 2015

gemeente betaalt. Op dit moment bedraagt deze gemiddelde rentevoet voor de gemeente Dordrecht 3,3% (3,5% inclusief bankkosten). Mede vanuit externe regelgeving lijkt het dan ook voor de hand te liggen het omslagpercentage vanaf 2016 bij te stellen naar 3,5%. Ook vanuit de invoering van de VPB lijkt het raadzaam een percentage te kiezen dat zo dicht mogelijk bij de werkelijke rentevoet ligt; een differentiatie per project lijkt daarbij in beginsel niet voor de hand te liggen.

Het verlagen van de omslagrente heeft een negatief effect op het surplus van de rentereserve (deze wordt lager) en een positief effect op de kosten van de begrotingsprogramma's (deze worden lager). Per saldo is het effect altijd negatief, omdat wanneer bepaalde gesloten exploitaties goedkoper worden, dit wettelijk moet worden verrekend met lagere tarieven (afval, riolering) of boekwaardes op de balans (grondexploitaties).

Uitgaande van voortzetting van het huidig beleid, waarbij alle gesloten producten worden gecompenseerd door hogere stortingen in hun "bedrijfs- of egaliseringsreserve", is het structurele effect als volgt:

	2016	2017	2018	2019
RENTE VERLAGEN NAAR 3,5%				
<i>A: variant huidig beleid</i>				
lager surplus rentereserve	-2.380	-2.449	-2.426	-2.542
lagere kosten producten	342	479	620	764
saldo	-2.038	-1.970	-1.806	-1.778

De hoogte van het negatieve effect is echter deels beïnvloedbaar: wanneer u ervoor kiest bepaalde producten die we (gedeeltelijk) als "gesloten" behandelen in dit geval niet te compenseren voor de lagere kosten, wordt het effect van een verlaging van de rente minder negatief. In onderstaande tabel is het structurele effect zichtbaar als de producten parkeren, vastgoedbedrijf, onderwijshuisvesting en Essenhof niet gecompenseerd worden door een hogere storting in bijbehorende reserve:

	2016	2017	2018	2019
RENTE VERLAGEN NAAR 3,5%				
<i>B: variant aanpassingen beleid</i>				
lager surplus rentereserve	-2.380	-2.449	-2.426	-2.542
lagere kosten producten	1.368	1.475	1.584	1.699
saldo	-1.012	-974	-842	-843

Tot slot heeft een verlaging van de omslagrente naar 3,5% ook enkele incidentele positieve (balans) effecten:

Datum 13 april 2015

- De verliesvoorzieningen van het grondbedrijf kunnen vrijvallen met een totaalbedrag van € **1,2** miljoen. Dit geldt dus voor grondexploitaties met een negatieve netto contante waarde.
- Een algemene verbetering van grondexploitaties die een neutrale of positieve netto contante waarde kennen van ongeveer € **4,5** miljoen (betreft voornamelijk WDO/DKIV). Dit leidt op termijn tot een betere vermogenspositie van de gemeente.
- Een verbetering van de erfpachtextploitaties van ongeveer € **0,2** miljoen.

3. Reductie complexiteit: stoppen oneigenlijke toerekeningen

Vanuit de "interne bank" is er naast het rentesurplus een onderdeel dat rechtstreeks tot een inkomst in de exploitatie leidt. Dit onderdeel onttrekt zich in feite aan de standaard systematiek van de rente-omslag en vormt geen onderdeel van het surplus op de rentereserve. Wij stellen voor vanuit standaardisering deze post ("bewaarloon") niet meer direct als inkomst in de exploitatie te boeken, maar via het rente-surplus te laten lopen.

Daarnaast kan de complexiteit worden verminderd door het toerekenen van rente over deelnemingen (Eneco en Evides) te stoppen. Op dit moment worden er rentekosten aan de exploitatie toegerekend, waartegenover de dividenden van deze beleggingen worden geboekt. Omdat de boekwaarden van deze beleggingen niet in verhouding staat met de werkelijke waarde van deze deelnemingen (verplicht vanuit BBV) heeft het toerekenen van rente geen toegevoegde waarde en leidt tot een verwarrend beeld.

Per saldo is het effect van beide maatregelen neutraal: lagere inkomsten in de exploitatie tegenover een hoger surplus op de rentereserve. In tabelvorm:

	2016	2017	2018	2019
STOPPEN ONEIGENLIJKE TOEREKENINGEN				
rentesurplus	307	307	307	308
exploitatie	-307	-307	-307	-308
saldo	-	-	-	-

4. Reductie complexiteit: stoppen rentebijbeschrijving reserves

Als onderdeel van de Kadernota wordt jaarlijks besloten nog op (slechts) enkele reserves rente bij te schrijven. Dit betreft de reserve (vrije ruimte) SI, reserve onderwijshuisvesting, de inkomensreserve en de reserve EZH-middelen. Het nog bij schrijven van rente op deze reserves leidt tot een even zo groot lager surplus op de rentereserve. De noodzaak tot rentebijbeschrijving is minder urgent, met name vanuit een krimpende SI-reserve en een dalende inflatie.

Vanuit de inkomensreserve wordt jaarlijks een bedrag ter hoogte van de rentebijbeschrijving direct ook weer als inkomst in de exploitatie begroot. Per saldo betreft dit dus rondpompen van middelen zonder een financieel effect. Vanuit de EZH-reserve wordt jaarlijks een vast bedrag onttrokken dat oorspronkelijk was gebaseerd op 4% van de omvang van deze reserve. Omdat dit oorspronkelijk

Datum 13 april 2015

flexibele bedrag in het verleden ten onrechte als vast bedrag in de begroting is verwerkt, loopt deze EZH-reserve langzaam leeg: de onttrekking ten gunste van de exploitatie is hoger dan de rentebijbeschrijving. Dit leidt op lange termijn (ongeveer 20 jaar) tot een fors tekort in de begroting.

Wij stellen voor vanuit standaardisering en reductie van complexiteit zowel de rentebijbeschrijvingen op de reserves als de onttrekkingen aan de inkomens- en EZH-reserve te laten vervallen. Dit leidt tot een hoger surplus op de rentereserve en een lagere inkomst in de exploitatie. Het verschil tussen deze twee wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door het "repareren" van de leeglopen van de EZH-reserve.

In tabelvorm:

	2016	2017	2018	2019
STOPPEN RENTEBIJSCRIVING RESERVES				
rentesurplus	5.374	5.108	4.977	4.692
exploitatie	-6.010	-6.010	-6.010	-6.010
saldo	-636	-902	-1.033	-1.318

5. Samenvatting en dekking

Bovenstaande 3 voorstellen (verlagen omslagrente naar 3,5%, stoppen oneigenlijke toerekeningen en stoppen rentebijbeschrijving op reserves) leiden samenvattend tot een negatief effect van bijna € 5 miljoen per jaar in de exploitatie, uitgaande van de variant "aanpassingen in beleid".

Hier tegenover staat een hoger rentesurplus ter grootte van ongeveer € 3 miljoen per jaar. In tabelvorm:

	2016	2017	2018	2019
SAMENVATTING				
rentesurplus	3.301	2.966	2.858	2.458
exploitatie	-4.949	-4.842	-4.733	-4.619
saldo	-1.648	-1.876	-1.875	-2.161

Het negatieve saldo kan de eerste jaren (ruim) worden opgevangen door het nog niet ingezette rentesurplus. Vanaf 2019 is dit aflopende surplus echter niet meer voldoende. In tabelvorm:

	2016	2017	2018	2019
DEKKING				
saldo	-1.648	-1.876	-1.875	-2.161
nog niet ingezet rentesurplus	2.778	2.941	1.525	1.059
Saldo na dekking	1.130	1.065	-350	-1.102

Datum 13 april 2015

Bovenstaande dekking gaat dus uit van het geheel inzetten van het begrote surplus op de rentereserve. Dit forse surplus op de rentereserve wordt in deze enigszins gewijzigde systematiek overigens niet meer veroorzaakt doordat we een omslagpercentage hanteren dat hoger is dan de werkelijke rentekosten, maar vanwege het feit dat we ook rentekosten toerekenen aan activa die zijn gefinancierd met eigen vermogen (in Dordrecht ongeveer de helft van alle activa).

Mede door voorgestelde vereenvoudigingen van de systematiek verwachten wij met (nog) meer zekerheid dit begrote surplus ook te kunnen realiseren. De belangrijkste onzekere factor hierin is het tempo van investeringen zoals dat in de huidige meerjarenbegroting is opgenomen. Blijven de investeringen uit of loopt de realisatie langzamer dan verwacht, zijn de toekomstige boekwaarden waaraan rente wordt toegeschreven minder hoog en zal ook het rentesurplus minder hoog zijn.

Overigens betekent een tekort op het rente-surplus niet direct een begrotingstekort: de rentereserve (gevuld tot het afgesproken plafond van € 5 miljoen) zal eerst aangesproken worden, conform de nota risicomanagement en weerstandsvermogen.

Om te voorkomen dat vanaf 2019 een structureel exploitatie-tekort ontstaat, kan er ook voor gekozen worden het leeglopen van de EZH-reserve slechts gedeeltelijk, of helemaal niet te corrigeren. Dit zal op de (veel) langere termijn dan wel leiden tot een exploitatie-tekort. Ter indicatie: het niet repareren van het leeglopen van deze reserve leidt over ongeveer 20 jaar tot een structureel exploitatietekort van € 3,8 miljoen.

Weerstandsvermogen

Tot slot is het van belang te vermelden dat wanneer aanbeveling 4 wordt overgenomen, zowel de inkomensreserve als de EZH-reserve hun (gedeeltelijke) financieringsfunctie verliezen. Er lijkt dan weinig reden meer te zijn deze twee reserves niet tot het weerstandsvermogen te rekenen. Dat vraagt uiteraard een separate discussie en besluit. Met een stand van opgeteld ruim € 120 miljoen zal duidelijk zijn dat het (positieve) effect op de weerstandsratio enorm is.

Vervolg Planning

Uiterlijk uw volgende vergadering vragen wij u aan te geven of u als auditcommissie instemt met onze aanbevelingen (de punten 2 A/B, 3 en 4). Dan kunnen wij deze nog tijdig verwerken in zowel een herziene nota rentebeleid als de Kadernota 2016.

De volgende data zijn hierbij van belang:

- **13 mei 2015** (eerstvolgende auditcommissie) advies op voorgestelde aanbevelingen rondom rentesystematiek.
- **4 juni 2015** raadsvoorstel met herziene nota Rentebelid en Kadernota verzenden naar raad.
- **30 juni 2015** behandeling Kadernota en herziene nota Rentebelid in raad.

BIJLAGE 1B – INTERNE RENTESYSTEMATIEK

1. Stoppen rentebijbeschrijving reserves

In het memo wordt geadviseerd vanaf 2016 te stoppen met de rentebijbeschrijving op de reserves waar we dat nog doen. Naast de inkomensreserve en EZH-reserve betreft dit de reserve SI en de reserve onderwijshuisvesting. Hieronder wordt voor deze laatste twee reserves toegelicht wat dat in financiële zin betekent.

Reserve SI

Tot op heden wordt de rente op de reserve SI jaarlijks toegevoegd aan de vrije ruimte SI. Het rentepercentage op deze reserve volgt de CPI-index, met een minimum van 1,5% volgens de huidige nota rentebeleid. Het vanaf 2016 niet meer toerekenen van rente aan deze reserve betekent in financiële zin:

Begrote stand SI per 1/1/2016:	€ 60 mln
Rentepercentage:	1,5%
Rentebijbeschrijving:	€ 900.000

Dit bedrag loopt de jaren na 2016 verder terug als gevolg van het "uitgeven" van SI.

In de vrije ruimte SI zit per 1/1 2015 € 4,8 miljoen. Dit is (ruim) voldoende voor de bij Begroting 2015 uitgesproken ambitie om voor de collegeperiode jaarlijks € 1 miljoen vrije investeringsruimte ter beschikking te hebben. Met andere woorden; toekomstige rentebijbeschrijvingen zijn niet meer benodigd voor deze financiële ambitie.

Reserve Onderwijshuisvesting

Tot op heden wordt jaarlijks rente bijgeschreven op de reserve onderwijshuisvesting. Het rentepercentage op deze reserve volgt de CPI-index, met een minimum van 1,5% volgens de huidige nota rentebeleid. Het vanaf 2016 niet meer toerekenen van rente aan deze reserve betekent in financiële zin:

Begrote stand reserve onderwijs per 1/1/2016:	€ 14 mln
Rentepercentage:	1,5% (minimum volgens huidige nota)
Rentebijbeschrijving:	€ 210.000

Dit bedrag loopt de jaren na 2016 verder terug als gevolg van het "uitgeven" van de reserve onderwijshuisvesting. Door het elimineren van deze rentebijbeschrijving raakt deze reserve bij ongewijzigd beleid één jaar eerder uitgeput.

2. Variant aangepast beleid gesloten exploitaties

In het memo wordt geadviseerd voor de niet-wettelijk gesloten exploitaties het voordeel van een lagere rekenrente niet te laten binnen deze producten, maar terug te geven aan de stad.

Het gaat hierbij om de producten Essenhof, Parkeren, Vastgoedbedrijf en Onderwijshuisvesting.

In algemene zin in betekent een verlaging van de omslagrente dat:

- De rentelasten op deze producten dalen, waardoor het product goedkoper wordt. Overigens zijn deze effecten bij producten parkeren en Essenhof zeer beperkt.
- Als deze producten goedkoper worden, betekent dit vanwege het "gesloten" karakter ofwel een daling van tarieven (mogelijk bij Essenhof, Parkeren, Vastgoedbedrijf) ofwel, een hogere storting in de bedrijfsreserve, ofwel een verlaging van het toegestaan tekort.

De variant die wordt voorgesteld houdt in dat de tarieven niet worden verlaagd of een hogere storting in de reserve plaatsvindt, maar dat het voordeel ten gunste van de stad blijft. Dit betekent dat het effect van een verlaging van de omslagrente voor deze producten dus neutraal is (in plaats van in potentie voordelig).

Gesloten exploitatie: onderwijshuisvesting

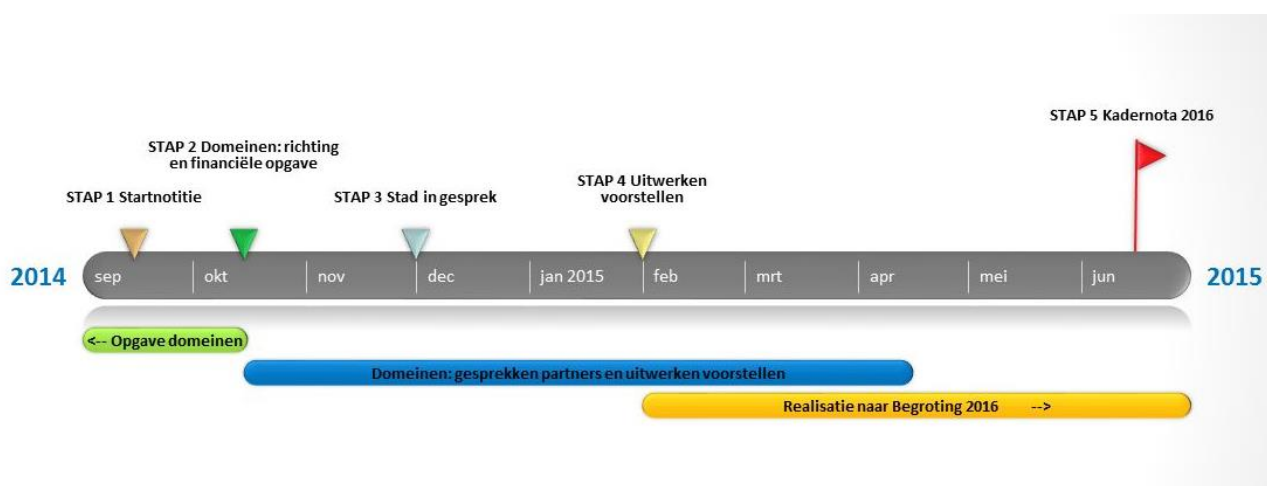
Specifiek bij product onderwijshuisvesting speelt het project doordecentralisatie als onderdeel van AvdS, waarbij schoolbesturen mogelijk de schoolgebouwen in eigendom gaan nemen. Één van de discussiepunten daarbij vormt het (forse) verschil tussen de huidige gemeentelijke rentetoerekening van 4% en de huidige zeer lage marktrente waartegen schoolbesturen mogelijk zelf kunnen lenen. Schoolbesturen zullen niet snel een rentepercentage willen overnemen dat (fors) hoger ligt dan het percentage waartegen ze op dit moment zelf kunnen lenen.

Vanuit dit oogpunt is de verlaging naar 3,5% een eerste stap in de "goede" richting. Wel betekent de voorgestelde variant (het voordeel op de niet-wettelijke gesloten exploitaties terug te halen naar de stad) dat het voordeel van deze verlaging van de omslagrente niet als bezuiniging kan meetellen bij onderdeel onderwijshuisvesting vanuit AvdS.

STAP 5 - AGENDA VOOR DE STAD

BESLUITVORMING DOMEINEN EN BESPARINGSVOORSTELLEN – KADERNOTA 2016

26 mei 2015

INHOUDSOPGAVE

<i>Samenvatting</i>		4
1. Inleiding: water en de stad		5
2. Stad en gemeente		7
3. Agenda voor de stad: resultaten mei 2015		9
BIJLAGE 1		
Voorstellen binnen de zes veranderopgaven (domeinen):		14
1. Openbare ruimte	<i>(categorie 1)</i>	15
2. Cultuur en media	<i>(cultuur categorie 1, media categorie 2)</i>	22
3. Sport	<i>(categorie 1 en 2)</i>	28
4. Gebiedsontwikkeling	<i>(categorie 2)</i>	32
5. Onderwijshuisvesting	<i>(categorie 2)</i>	35
6. Zorg en ondersteuning	<i>(categorie 2)</i>	38
BIJLAGE 2		
Besparingsvoorstellen:		40
1. Leerlingenvervoer	<i>(categorie 1)</i>	41
2. Parkeren	<i>(categorie 1 en 2)</i>	42
3. Bestuur en samenwerking, inclusief onderzoek	<i>(categorie 1)</i>	46
4. Promotie, evenementen, programmering	<i>(categorie 2)</i>	48
5. Marketing	<i>(categorie 2)</i>	50
6. Vastgoed	<i>(categorie 2)</i>	52
7. Verbonden partijen	<i>(categorie 2)</i>	54
8. Actualiseren SI-lijst	<i>(categorie 1)</i>	56
9. Subsidies	<i>(categorie 2)</i>	58

SAMENVATTING

Met de Agenda voor de stad zijn we op weg naar een nieuwe balans in de verhouding tussen gemeente, onze inwoners, ondernemers en andere samenwerkingspartners. We bepalen hoe we de rol van de gemeente de komende jaren vormgeven. Zo werken we aan een krachtige en financieel gezonde stad.

De gemeenteraad heeft de inhoudelijke en financiële kaders meegegeven voor de domeinen waarop we ons richten met de Agenda voor de stad. In november 2014 is de hoofdlijn voor Agenda voor de stad vastgesteld langs twee deelprocessen:

- **Veranderopgaven (domeinen)**, waarbij het uitgangspunt is dat de rol van de gemeente fundamenteel verandert. Het gaat om grote, meerjarige bewegingen, waarvoor we in 2015 de eerste aanzet doen. Dat doen we nadrukkelijk mét onze partners. Voor besluitvorming bij de Kadernota 2016 presenteren we de eerste resultaten middels afweegbare voorstellen.
- **Besparingsvoorstellen**, gericht op besparen, 'minder doen', het terugtrekken van niet-wettelijke taken, of terug naar een wettelijk minimum. Op onderdelen betreft dit ook voorstellen tot inkomstenverhogingen. Een van de ingrijpendste besparingsvoorstellen richt zich op de kleine subsidies.

De afgelopen periode heeft de Agenda voor de stad in het teken gestaan van het gesprek met partners en inwoners (stap 3) en het uitwerken van voorstellen (stap 4). Binnen de door de raad vastgestelde kaders zijn de veranderopgaven en besparingsvoorstellen uitgewerkt in voorstellen ter besluitvorming bij de Kadernota 2016.

We werken de komende jaren verder aan de transitie, met name op de grote veranderopgaven. De Agenda voor de stad is geen tijdelijke opgave, maar een continu proces van vernieuwing waar wij ons de komende periode op blijven richten.

In een aantal gevallen zien we dat de financiële opbrengst nu (deels) nog niet wordt gerealiseerd. De eerder ingeboekte generieke taakstelling (bij Begroting 2015) vervangen we nu door realistische taakstellingen op basis van de onderliggende voorstellen.

Bij de Kadernota 2016 verwerken we de voorstellen Agenda voor de stad in twee categorieën: de eerste categorie bestaat uit de onderdelen die volledig gereed zijn voor besluitvorming. De maatregelen zijn realiseerbaar en de besparing is direct financieel te verwerken, in de meeste gevallen vanaf 2016. De tweede categorie bestaat uit onderdelen waarop de inhoudelijke uitwerking van de verandering nog loopt. Voor deze voorstellen wordt een richtinggevend besluit gevraagd en wordt het richtinggevende bedrag in de begroting vervangen door een geactualiseerde taakstelling.

1. INLEIDING: WATER EN DE STAD

Dordrecht is een prachtige historische stad omringd door het water. Beelden van de stad en zijn omgeving bepaalden onlangs het nieuws, toen de Koninklijke familie onze stad bezocht op de eerste **Koningsdag Nieuwe Stijl**. Het water was daarbij het verbindende thema.

Ons land heeft een lange historie van leven en overleven met water. Dat zal ook in de toekomst een bepalend thema blijven. Voor onze stad en omgeving geldt dat in nog sterkere mate. Water vergroot het leefgenot, de aantrekkelijkheid en de aantrekkingskracht: de delta (**Biesbosch**), de havens, molens (**Kinderdijk**), bruggen, dijken, een stadsstrand, waterfestivals (**Dordt in Stoom, Wantijpop**), watersport, binnenvaart en aanverwante bedrijvigheid. Water vergroot anno nu de kwaliteit van leven. Wonen aan en op het water heeft een grote vlucht genomen.

Water kan echter ook een bedreiging zijn. Niet voor niets leren wij onze kinderen op jonge leeftijd al zwemmen. Bovendien is Nederland letterlijk overwonnen op het water. Het **Eiland van Dordrecht** is hier wellicht het beste bewijs van. Ook in de toekomst blijft het gevecht met het water levensecht. Door klimatologische veranderingen is ons land met de grote rivieren, de bijzondere delta en de ligging grotendeels onder de zeespiegel extra kwetsbaar. De verwachting is dat het eeuwenoude gevecht met het water een

nieuw tijdperk ingaat. Ook het behoud van waterkwaliteit blijft een belangrijke opgave. Daarom houden we onze blik op de toekomst gericht, door bijvoorbeeld samen met onze belangrijkste partners te investeren in duurzaamheid, energiebesparing en waterveiligheid.

Om te kunnen leven in de stad, moeten inwoners kunnen bouwen op een goede basis. Die hoort op orde te zijn. Toch is het bestaan voor velen een dagelijkse uitdaging zeker in de economische crisis van de afgelopen periode. (Beeldspraak met water wordt daar vaak bij gebruikt: huizen staan figuurlijk *'onder water'*; het water staat kwetsbare inwoners *'aan de lippen'*). Daarom hebben wij de afgelopen jaren stevig geïnvesteerd om de sociaaleconomische positie van de stad te blijven versterken. Dat is goed voor de stad en haar inwoners en bedrijven. Op die basis willen wij voortbouwen en ons verder profileren als Hollandse waterstad.

Dordrecht is een in potentie krachtige stad, met kwetsbare elementen in tijden van economische crises. Bedrijvigheid, werkgelegenheid, leefbaarheid en een aantrekkelijk woon- en verblijfsklimaat zijn permanente opgaven. Daarom hebben wij de afgelopen jaren met onze partners stevig geïnvesteerd in de stad: in de **leefbaarheid** van de wijken, het verbeteren van de aansluiting onderwijs – **arbeidsmarkt** en het **voorzieningsniveau** (Sportboulevard, Energiehuis, bioscoop).

‘De stad is nooit af.’ Daarom is constante vernieuwing en ontwikkeling van groot belang. Dat geldt op technologisch gebied, maar evenzeer op bestuurlijk terrein. De samenleving vraagt ons om nieuwe concepten en afspraken. Meer dan ooit omarmen we initiatieven van inwoners en helpen deze verder te brengen. We geloven dat *initiatieven* uit de stad de kracht van de stad versterken. Als overheid leren we daarvan: we vragen de initiatiefnemers van diverse "**etalageprojecten**" bijvoorbeeld naar hun ervaringen in de samenwerking met de gemeente. Ook wisselen we ervaringen uit met andere gemeenten en via de VNG, bijvoorbeeld als het gaat om "ontslakken" bij **gebiedsontwikkeling**. Op basis daarvan kijken we wat dit vraagt voor onze regelgeving en beleid.

De eigen kracht en vindingrijkheid van de Dordtenaar vormen de basis van onze stad. Vanuit onze gemeentelijke rol richten we ons daarbij op *verbinden, aanjagen en barrières wegnemen*. In onze samenwerking met partners vinden we het belangrijk dat anderen (meer) verantwoordelijkheid nemen bij het werken aan de stad: de vernieuwing komt voor een belangrijk deel bij (sociale) ondernemers en maatschappelijke organisaties vandaan.

Met **Agenda voor de Stad** zijn we op die beweging ingesprongen. Samen met onze partners zoeken we naar concrete invulling bij het werken aan onze maatschappelijke opgaven. Dat proces is niet klaar en zal de komende jaren worden voortgezet. Het zoeken naar vernieuwing in de relatie samenleving – stad gaat daarbij voor ons hand in hand met het effectief inzetten van de beperkte middelen.

2. STAD EN GEMEENTE

Maatschappelijke veranderingen vragen om een andere overheid

Veranderingen in de maatschappij, bij inwoners en partners zorgen ervoor dat we anders kijken naar de rol van de overheid. De zorgende en verzorgende rol van de overheid is inmiddels minder prominent dan voorheen. We geloven dat de stad aan kracht wint wanneer de samenleving en het middenveld meer positie en verantwoordelijkheid krijgen en de lokale overheid ruimte geeft voor particuliere initiatieven, de verbinding zoekt met partners en uitgaat van de kracht in de stad.

Bovenstaande uitgangspunten zijn opgenomen in de startnotitie “Agenda voor de stad” (juni 2014). Vervolgens zijn de kaders voor het vervolgproces vastgesteld met het raadsvoorstel en de notitie “Stap 2: Richting en financiële opgave domeinen” (november 2014). Op basis daarvan hebben we gesprekken gevoerd met partners en inwoners (stap 3), op de diverse domeinen. Het uitwerken van de voorstellen gebeurt in een aantal gevallen ook samen met onze belangrijkste partners.

De financiële aanleiding voor Agenda voor de stad is onverminderd groot. Behoedzaamheid en actieve sturing op verschillende dossiers blijft ook de komende jaren van belang, gericht op het realiseren van de bezuinigingsopgave en het vasthouden van het sluitende financieel perspectief.

Na de diverse bezuinigingsrondes van de afgelopen jaren, past Agenda voor de stad bij de constatering dat besparingen veelal niet meer mogelijk zijn zonder ingrijpende veranderingen en bij onze ambitie om zoveel mogelijk samen met partners de maatschappelijke opgaven aan te pakken. We kijken met partners en inwoners naar taken en ieders rol daarbij.

De beweging is structureel; Agenda voor de stad brengt versnelling

Tegelijkertijd is de beweging die we voorstaan niet nieuw. Met bijvoorbeeld de decentralisaties in het sociaal domein zien we al een aantal jaren dat de veerkracht van de stad en onze inwoners belangrijker wordt. Daarbij hoort zorg op het niveau van de wijken, het uitgaan van de eigen kracht van inwoners en de bundeling van expertise in de wijkteams.

In het ruimtelijk en economisch domein is het wegvallen van grootschalige investeringen een belangrijke aanleiding: dat vraagt om kleinschalige oplossingen, veelal in bestaand stedelijk gebied. Het aantal particuliere initiatieven neemt toe, bijvoorbeeld in het opvangen van leegstand van kantoren en winkels, stadslandbouw en tijdelijke bestemmingen. Begrippen als co-creatie, sociaal ondernemerschap, tijdelijk beheer, waardecreatie en participatie zijn niet meer weg te denken uit de bestuurlijke en politieke gesprekken van vandaag de dag.

Het werken aan de maatschappelijke opgaven vraagt om een subtiel samenspel tussen overheid, onze partners en inwoners. Samen met de stad zijn we op zoek gegaan naar andere vormen om te organiseren, om niet alleen te bezuinigen maar ook te vernieuwen. Bij de vastgestelde veranderopgaven van de Agenda voor de stad brengen we nu heel bewust een versnelling aan in dit proces: deze domeinen lenen zich volgens ons voor een aanpak gericht op een fundamentele rolverandering van gemeente en partners. In een aantal gevallen vragen we daarbij ook meer van onze inwoners.

Vanwege de teruglopende ruimte om te investeren, moeten we als overheid prioriteiten stellen, keuzes maken, focussen én duurzaam vernieuwen. Dat vraagt veel van alle betrokkenen. We zoeken

de komende jaren, zowel met de Agenda voor de stad als daarbuiten, naar ruimte om te experimenteren en kansrijke projecten tot bloei te (laten) brengen.

Niet alleen in de Agenda voor de stad is terug te zien dat we innoveren in de manier van samenwerken met partners en inwoners. Een aantal andere trajecten is de laatste maanden ook in een versnelling gekomen, zoals:

- *Sociale innovatie*, waarbij we nu concreet werken aan het Generation-D, het lab/experiment in Dordrecht. Dat doen we samen met jongeren en de betrokken organisaties. We geloven dat *social labs* helpen maatschappelijke problemen concreet te maken en de basis vormen voor breed gedragen oplossingen.
- *Etalageprojecten* Dordrecht, waarbij Dordtse initiatieven letterlijk worden uitgenodigd 'in de etalage' en daarbij met elkaar (en de gemeente) ervaringen delen, verbinding zoeken en informatie uitwisselen.
- De eerste ideeën over '*right to challenge*' passen wat ons betreft ook hierbij. Wanneer een overheidstaak beter en goedkoper uitgevoerd kan worden door een groep bewoners of een vereniging, omarmen we dat als gemeente. We spreken vertrouwen uit in initiatieven van bewoners, omdat dit de betrokkenheid vergroot. De eerste bewegingen zien we op dit moment binnen het beheer van de openbare ruimte, waar inwoners en bedrijven een grotere rol pakken. Dat vraagt heldere kaders, die door de gemeenteraad ook zijn gevraagd in de motie "right to challenge" (aangenomen bij de begrotingsbehandeling 2015). Tot nu toe is nog geen initiatief bij ons ingediend. We gaan in gesprek met de raad over de uitwerking en mogelijkheden hiervoor.

Werken aan maatschappelijke opgaven

Samen met onze partners werken we aan de belangrijkste maatschappelijke opgaven voor Dordrecht. Bij het bepalen van de maatschappelijke opgaven staat het effect dat we samen met de stad en partners willen bereiken, voorop. Op de thema's *Arbeidsmarkt, Levendige Binnenstad, Duurzaamheid en Sociale Veiligheid* zetten we in op continuïteit en het verstevigen van de gekozen lijn. Daarbinnen zoeken we naar nieuwe afspraken met onze partners, aansluitend bij de actualiteit van de opgave.

In de maatschappelijke opgave *Vitale wijken* staat het versterken van sociale structuren in de stad centraal. Bij uitstek een thema waar de rol van de overheid vooral gericht is op verbinden en samenbrengen. De eigen kracht en netwerken van onze inwoners en maatschappelijke instellingen zijn leidend.

Een relatief nieuwe opgave hebben we geformuleerd als '*placemaking*', waarmee we op dit moment op buurtniveau starten. We vinden het belangrijk dat onze inwoners meer betrokken zijn en zich eigenaar voelen van de openbare ruimte, zowel bij (her)ontwikkeling als beheer.

Tenslotte noemen we de opgave: *Smart cities*, waarbij we met partijen werken aan het delen van kennis en ervaring (onder andere met open data), het toepassen van slimme technologieën en het (beter) ontsluiten van data. We laten onderzoek doen naar onze datasets en zetten deze waar mogelijk open.

3. AGENDA VOOR DE STAD: RESULTATEN MEI 2015

Zoals eerder aangegeven zal de vernieuwing vanuit Agenda voor de stad de komende jaren worden voortgezet. De besluitvorming over deze notitie en (financiële) verwerking in de Kadernota 2016 is te zien als een eerste ‘tussenstand’. In dit hoofdstuk blikken we kort terug op de procesafspraken rondom Agenda voor de stad en de inhoudelijke en financiële kaders zoals meegegeven door de gemeenteraad. Ook staan we stil bij de opbrengsten van het gesprek met de stad.

Kaders Agenda voor de stad: zes veranderopgaven (domeinen) en tien besparingsvoorstellen

In november 2014 heeft de gemeenteraad de inhoudelijke zoekrichtingen en financiële opgave voor de Agenda voor de stad bepaald. Deze komen terug in zes veranderopgaven (domeinen) en tien besparingsvoorstellen.

Bij de **veranderopgaven (domeinen)** is het uitgangspunt dat de rol van de gemeente fundamenteel verandert. Het gaat om grote, meerjarige bewegingen, waarvoor we in 2015 de eerste aanzet doen. Dat doen we nadrukkelijk zoveel als mogelijk mét onze partners. Bij de Kadernota 2016 liggen de eerste resultaten voor in afweegbare voorstellen.

Met de **besparingsvoorstellen** richten we ons op besparen (deels intern), ‘minder doen’, het terugtrekken van niet-wettelijke taken, of terug naar een wettelijk minimum. Op onderdelen betreft dit ook voorstellen tot inkomstenverhogingen. Een van de ingrijpendste besparingsvoorstellen richt zich op de kleine subsidies.

Uitwerking Agenda voor de stad, twee categorieën voorstellen

De afgelopen maanden zijn de opgaven binnen de zes domeinen en de verschillende besparingsvoorstellen nader uitgewerkt. De verschillende onderdelen bevinden zich momenteel in verschillende fasen en zijn op dit moment onder te verdelen in twee categorieën.

De eerste categorie bestaat uit onderdelen die volledig gereed zijn voor besluitvorming. Bij deze onderdelen is de maatregel voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie en is deze direct financieel inboekbaar. Op basis van de besluitvorming over deze voorstellen wordt het richtinggevend bedrag in de begroting vervangen door de werkelijk voorziene besparing.

De tweede categorie bestaat uit onderdelen waarop de inhoudelijke uitwerking van de verandering nog loopt. Voor deze onderdelen geldt dat het definitieve voorstel nog in bewerking is. Met betrekking tot deze onderdelen wordt een richtinggevend besluit gevraagd, waarmee de inhoudelijke richting van de definitieve uitwerking verder wordt bepaald. Op basis van dit besluit wordt in enkele gevallen ook het richtinggevend bedrag in de begroting vervangen door een geactualiseerde taakstelling.

In bijlage 1 en 2 vindt u voor respectievelijk de veranderopgaven en de besparingsvoorstellen de uitwerking van de voorstellen. Aan het einde van dit hoofdstuk vindt u een samenvattend overzicht. Per voorstel zijn de volgende onderdelen uitgewerkt:

Format uitwerking veranderopgaven en besparingsvoorstellen:

- 1. Wat is de ambitie? / Inzet van de beweging (vertretpunt)?*
- 2. Wat hebben we gedaan? / Waar zat de energie de afgelopen maanden op?*
- 3. Wat heeft dit opgeleverd? / Waar staan we nu?*
- 4. Welke type besluitvorming vragen we aan de raad? In welk van de twee categorieën plaatsen we het voorstel?*
- 5. Toelichting voorstel*
- 6. Hoe ziet het vervolg richting de Begroting 2016 eruit? En daarna?*
- 7. Wat betekent dit financieel?*

Betrokkenheid partners en inwoners

Met name bij de veranderopgaven is nadrukkelijk gezocht naar samenwerking met partners en/of inwoners. Hieronder lichten we kort toe op welke wijze dit proces met de stad is vormgegeven. Dat is maatwerk per voorstel. Voor verdere toelichting verwijzen we u naar de ingevulde opleggers bij de voorstellen (bijlage 1).

Bij veel van de voorstellen is het gesprek in eerste instantie gevoerd met de betrokken partners en zijn zij betrokken bij de totstandkoming van de voorstellen. In sommige gevallen zijn ook inwoners geraadpleegd en/of met elkaar in gesprek gegaan. Het is onze ambitie om dat de komende maanden door te zetten. Wij vinden dit belangrijk om draagvlak voor de voorstellen te creëren en de realisatie van de voorstellen zorgvuldig te begeleiden. Dat past bij de open bestuursstijl die wij als gemeente nastreven.

Bij onderwijshuisvesting trekken we intensief samen op met de schoolbesturen. In nauwe samenwerking met het onderwijsveld is dit proces uitgelijnd en is gewerkt aan onderling vertrouwen om het proces van 'doordecentralisatie' mogelijk te maken. De komende maanden zullen de business cases verder worden uitgewerkt. Het gezamenlijke traject loopt nog door.

Binnen het domein gebiedsontwikkeling zijn gesprekken gevoerd met stakeholders in de stad (investeerdertafels, bijeenkomst rode loper, etalageprojecten). Daarnaast is in maart een digitale meningspeiling onder inwoners uitgevoerd, via het bewonerspanel.

Voor sport is een veelheid aan bijeenkomsten georganiseerd, gericht op de verandering in de sportwereld. Deels is aansluiting gezocht bij bestaande bijeenkomsten (bijvoorbeeld met het onderwijs en gesprekken met voetbal-, hockey-, en tennisverenigingen), deels zijn aparte bijeenkomsten georganiseerd, waarbij naast de vaste partners uit de sportwereld, iedereen welkom was om deel te nemen aan de discussies over de toekomst. De komende maanden lopen deze gesprekken nog door.

Bij cultuur en media spreken we met de betrokken partners. Voor de bibliotheek betekent dit dat afspraken zijn gemaakt over een gezamenlijk proces, begeleid door een externe expert. In dat proces maken we ook ruimte voor het betrekken van inwoners (leden en niet-leden van de bibliotheek) om zich uit te spreken over de scenario's voor de toekomst.

Voor RTV Dordrecht zijn inwoners eind vorig jaar geraadpleegd, door middel van het kijk- en luisteronderzoek door het Onderzoekcentrum Drechtsteden (OCD).

Voor cultuur zijn gesprekken gevoerd met de betrokken partijen in het Energiehuis. Dit vond plaats tegen de achtergrond van de ontwikkelingen rond de Stichting Energiehuis en ToBe. In de komende maanden worden ook de overige cultuurorganisaties betrokken bij dit traject.

Bij openbare ruimte zijn 100 bedrijven aangeschreven, waarna op basis van de respons vervolggesprekken zijn gevoerd. Daarnaast zijn bewonersavonden georganiseerd en is een digitale meningspeiling uitgevoerd.

Bij Zorg en ondersteuning is in eerste instantie door de gemeente inzichtelijk gemaakt welke interventies mogelijk zijn om een besparing te realiseren. Dat is getoetst bij de betrokken partijen en vervolgens samen uitgewerkt.

SAMENVATTEND OVERZICHT

Veranderopgaven	Categorie 1	Categorie 2	Richtinggevend bedrag	Netto besparing oplopend			
				2016	2017	2018	2019
 Openbare ruimte	✓		€ 500.000	€ 242.000	€ 246.000	€ 291.000	€ 295.000
 Cultuur en Media	Cultuur	✓	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 350.000	€ 350.000
	Bibliotheek		€ 600.000	€ 0	€ 200.000	€ 400.000	€ 600.000
	Media		€ 200.000	€ 0	€ 50.000	€ 100.000	€ 100.000
 Sport	✓	✓	€ 500.000	€ 167.000	€ 167.000	€ 167.000	€ 480.000
 Gebiedsontwikkeling		✓	€ 200.000	€ 100.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
 Onderwijs		✓	€ 1.400.000	€ 0	€ 1.400.000	€ 1.400.000	€ 1.400.000
 Zorg en Ondersteuning		✓	€ 600.000	€ 100.000	€ 200.000	€ 400.000	€ 600.000
<i>Subtotaal Veranderopgaven</i>			€ 4.200.000	€ 809.000	€ 2.663.000	€ 3.308.000	€ 4.025.000
Besparingsvoorstel	Categorie 1	Categorie 2	Richtinggevend bedrag	Netto besparing oplopend			
				2016	2017	2018	2019
Leerlingenvervoer	✓		€ 200.000	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000
Parkeren	✓	✓	€ 900.000	€ 400.000	€ 400.000	€ 775.000	€ 875.000
Bestuur en samenwerking, incl. onderzoek	✓		€ 800.000	€ 473.000	€ 633.000	€ 788.000	€ 788.000
Promotie, evenementen, programmering		✓	€ 100.000	€ 50.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Marketing		✓	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Vastgoed		✓	pm	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Verbonden Partijen		✓	€ 1.204.000	€ 1.204.000	€ 1.204.000	€ 1.204.000	€ 1.204.000
Actualiseren SI-lijst	✓		pm	€ 2.602.000	€ 0	€ 0	€ 0
Subsidies		✓	€ 1.200.000	€ 105.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000
<i>Subtotaal Besparingsvoorstellen</i>			€ 4.504.000	€ 5.159.000	€ 3.662.000	€ 4.192.000	€ 4.292.000
Totaal Agenda voor de stad			€ 8.704.000	€ 5.968.000	€ 6.325.000	€ 7.500.000	€ 8.317.000

BIJLAGE 1

VERANDEROPGAVEN AGENDA VOOR DE STAD

Mei 2015

Domeinen - Agenda voor de stad

Naam Domein : Openbare Ruimte
Portefeuillehouder(s) : R.E.C. Reynvaan

1. Wat is de ambitie? / Inzet van de beweging (vertrekpunt)?

Leefbaarheid en veiligheid in de openbare ruimte heeft onverminderd onze aandacht. Door het wegvallen van grote stedelijke ontwikkelingen verschuift de aandacht naar de bestaande stad. Het handhaven van de leefkwaliteit wordt steeds belangrijker. We zien dat meer eigen verantwoordelijkheid van gebruikers en nieuwe technologische mogelijkheden kunnen leiden tot verlaging van onderhoudskosten en een meer duurzame openbare ruimte. Steeds meer blijkt dat maken en sturen van openbare ruimte vanuit alleen de overheid niet mogelijk is. Marktwerking zorgde in de afgelopen decennia voor een bescheiden rol van de overheid. Nu maken we de beweging naar netwerksturing vanuit het besef dat sturingsmogelijkheden beperkt en begrensd zijn, omdat naast de overheid ook andere partijen maken en sturen: een gezamenlijk proces van wederzijdse beïnvloeding.

Voor de openbare ruimte is de inzet voor de lange termijn gericht op de volgende hoofdlijnen:

Een bij de openbare ruimte *betrokken samenleving*, die meedoet en de directe leefomgeving zelf beheert en onderhoudt. Steeds meer partijen nemen de *verantwoordelijkheid* op zich voor een deel van het beheer en onderhoud. Openbare ruimte wordt diverser en dynamischer. Er vindt een verschuiving plaats van overheids- naar maatschappelijk eigendom.

Een openbare ruimte die meebeweegt met *technologische vernieuwingen*: kennisinstellingen, bedrijven en de overheid werken samen aan het toepassen van innovaties. Het gebruik van de openbare ruimte wordt efficiënter, effectiever en/of biedt de gebruiker meer gemak.

Een openbare ruimte waarvan het beheer doelmatig en transparant is, door toepassing van *waarden- en risicogestuurd beheer* (asset management). Openbare ruimte wordt maatschappelijk waardevoller.

Een openbare ruimte waarbij het bouwen en onderhouden efficiënt en effectief is, door *informatisering en gebruik big data*. De openbare ruimte levert betere of gelijkblijvende prestaties tegen minder kosten.

Deze hoofdlijnen laten zich niet allemaal direct vertalen in oplossingen en opgaven voor de korte termijn. De sturing is exploratief en erop gericht om samen kansen te creëren, herkennen en benutten. Duidelijk is dat ze niet groots en meeslepend zijn zoals in het verleden soms het geval was. De bezuiniging op middelen voor de openbare ruimte noopt tot meer bescheidenheid, selectiviteit en kleinschaligheid. Daarbij lijken we niet te maken te hebben met een pauzenummer, maar met een paradigmawisseling. Een herbezinning die vragen oproept over legitimiteit en verantwoordelijkheid (van wie is de stad), de kracht van kleinschalige samenlevingsverbanden (de wijk, de buurt, nieuwe collectieven), beleid en regels (nieuwe positieve en negatieve prikkels) en duurzaamheidsvraagstukken.

We hebben intensief het gesprek met de stad en onze partners gevoerd om bruggen te slaan tussen de lange- en korte termijn beweging. Daaruit is een aantal oplossingsvoorstellen gekomen. Deze leveren nu al een besparing op. Onze verwachting is dat ze op lange termijn meer besparingen opleveren. De komende periode blijven we de interactie opzoeken, ook bij de uitwerking van deze voorstellen.

Ons vertrekpunt is vrij positief; Dordrecht scoort vrij goed op de woon- en leefomgeving (gemeten via bewonersenquête). De dienstverlening is behoorlijk goed gestroomlijnd en aangepast aan wensen van onze inwoners. In gesprekken met betrokken bewoners is dat beeld wat genuanceerd. Dan komen kritische geluiden meer naar voren. De uitdaging is om te zorgen dat bewonerstevredenheid niet verslechtert. De openbare ruimte is daarmee niet ideaal of "af". Mensen zoeken naar meer invloed op en betrokkenheid bij hun leefomgeving, zijn bereid zich in te zetten onder voorwaarden. De ontwikkelrichting is een andere, meer organische, aanpak van ontwikkeling en beheer van openbare ruimte.

2. Wat hebben we gedaan? / Waar zat de energie de afgelopen maanden op?

We zochten het gesprek op met bewoners, bedrijven en partners. Over de vraag wat voor veranderingen er te verwachten zijn in de kwaliteit van de openbare ruimte en de rol (taken) van de gemeente. Hieronder vatten we de belangrijkste input uit raadpleging gesprekken samen, specifiek voor de onderwerpen kwaliteit openbare ruimte en rol gemeente.

2.1 Kwaliteit van de openbare ruimte

Rondetafelgesprekken met bewoners per gebied (Centrum/West/Oost)

Aan drie bewonersavonden, een in elk gebied, namen per avond tussen de 10 en 15 bewoners deel. De rode draad uit deze avonden is:

- Bewoners vinden dat de ondergrens voor het beheerniveau van de openbare ruimte is bereikt.
- Bewoners voelen zich vaak niet gehoord en serieus genomen.
- Bewoners willen meer contact. Ze vinden dat de gemeente ver van de burgers af staat (bijvoorbeeld gemeente laat de schouwrondes over aan de bewoners); ze missen de wijkavonden van Wijkgericht werken; bij de Wijklijnmelding mist men het contact (achteraf), et cetera.
- Veel bewoners zijn bereid de handen uit de mouwen te steken, vooral op het gebied van zwerfvuil en kleinschalig onderhoud van de openbare ruimte.
- Voor de bewoners is de 'openbare ruimte' meer dan het gebied waar Stadsbeheer verantwoordelijk voor is. Ook gebieden in beheer van anderen, zoals woningbouwcorporaties, vallen wat hen betreft onder de openbare ruimte.
- Bewoners adviseren de openbare ruimte zo in te richten, dat het beheer zo weinig mogelijk kost. Dus een onderhoudsarme inrichting.

Enquête bewoners Wielwijk/Crabbehof

Bewoners uit de wijken Wielwijk en Crabbehof beoordelen de kwaliteit van de openbare ruimte als onvoldoende. Men is zich er van bewust dat zij daar zelf een rol in spelen, maar vinden dat de gemeente daar onvoldoende inspanning op pleegt. Zij hechten vooral waarde aan extra kwaliteit op bijzondere plaatsen. Het in contact komen met de gemeente is lastig. Grootste zorg van bewoners hierin is de continuïteit. Er is weinig bekend over de mogelijkheden van zelfbeheer. Een deel van de bewoners wil actiever zijn in hun buurt als het gaat om het onderhoud van hun woonomgeving. Anderen zien dit echt als een taak van de gemeente.

Enquête via bewonerspanel

Het OCD vroeg via het Stadspanel bewoners om hun mening over de openbare ruimte (kwaliteit, voorzieningen en rol gemeente). Ruim duizend bewoners hebben de enquête ingevuld, dat is 56% van de panelleden. De uitkomsten van deze enquête zijn:

- *Belangrijkste aspecten voor onderhoud van de openbare ruimte*
Qua onderhoud vinden de panelleden vlakke wegen, stoepen en fietspaden het belangrijkste van de tien aspecten waaruit zij konden kiezen. Op enige afstand gevolgd door altijd verlichting aan als het donker is, schone straten, stoepen en fietspaden en geen hondenpoep op straat.
Als de panelleden echt moeten kiezen, dan vinden zij onkruidvrije wegen, stoepen en fietspaden en netjes verzorgd groen het minst belangrijk. Dit geldt zowel voor de eigen omgeving als voor heel Dordrecht. Dit betekent niet dat ze deze aspecten onbelangrijk vinden, want 66% tot 88% van de panelleden vinden deze aspecten op zich belangrijk.
- *Belangrijkste voorzieningen in de openbare ruimte*
De deelnemers vinden van de (tien) voorgelegde voorzieningen de bomen, verlichting en afvalbakken het *meest belangrijk*. Dit geldt zowel voor hun eigen straat en buurt als op het niveau van heel Dordrecht. Fontein, dieren in het park en hondenvoorzieningen vinden de deelnemers aan het Bewonerspanel het *minst belangrijk*. Fontein en dieren in parken vinden zij voor hun eigen straat en buurt in het geheel ook niet zo belangrijk. Wel vindt een aanzienlijk deel het op zich wel belangrijk dat er op stadsniveau dieren in parken (51%) en hondenvoorzieningen (64%) zijn én hondenvoorzieningen ook in de eigen straat/buurt (53%). Maar als zij dan echt moeten kiezen, dan vinden ze de eerder genoemde zaken belangrijker.

Mening van jongeren

We organiseerden via 'social-lab' een gesprek met (een 10-tal) jongeren over hun mening over de openbare ruimte. De uitkomsten van dit gesprek zijn:

- Dordrecht is qua openbare ruimte eigenlijk prima, maar qua stad een beetje rustig.

- De kwaliteit van de plekken die de jongeren gebruiken moet hoog zijn (A kwaliteit), met een voorkeur voor grote ruimten met diverse mogelijkheden (Wantijpark, inclusief Verdiepte Tuin, Weizigtpark en alle andere parken, Scheffersplein, Skatepark, et cetera).
- Er is geen behoefte aan niet functioneel, klein snippergroen in de wijken, buurten en straten. Ook is er geen behoefte aan voorzieningen zoals fonteinen. Wel de dieren in de stad handhaven (leuk, levendig, gezellig).
- Ook adviseren zij om niet-functionele zaken (fonteinen, hekken, et cetera) weg te halen.
- De jongeren hechten veel waarde aan de (sociale) veiligheid van de stad.
- Een suggestie is om verlichting te koppelen aan bewegingsmelders.
- De wegen zijn volgens de jongeren goed, mag gerust wat minder.
- In de stad behoefte aan (gratis) toegankelijke ruimte voor persoonlijke expressie (dans, muziek, toneel, et cetera).
- Tot slot suggereren zij hangplekken te controleren met camera's en daardoor misbruik te voorkomen.

Enquêtes door studenten van de Hogeschool Rotterdam onder willekeurige Inwoners

De onderzoeksvraag was hoe inwoners het wegonderhoud en de communicatie erover door de gemeente Dordrecht ervaren. Zes groepen studenten hebben willekeurige mensen geïnterviewd. De meeste ondervraagden gaven aan de technische toestand van de wegen in relatie met wegonderhoud geen probleem te vinden of niet als het grootste probleem in Dordrecht te ervaren. Als de ondervraagden al problemen met wegonderhoud ervoeren, ging het over de staat van de trottoirs. Deze worden als slecht beoordeeld. De grootste ergernis werd ondervonden aan de volgende onderwerpen:

- De inrichting van de wegen, en met name de fietspaden, ervaren de ondervraagden als een serieus probleem. De inrichting vinden zij vaak onoverzichtelijk, onlogisch en daarmee onveilig;
- De communicatie bij werkzaamheden en projecten voor wegonderhoud wordt als onvoldoende ervaren;
- Het systeem van wijklijkmeldingen is bekend, maar er is onbekendheid met wat er met de meldingen gedaan wordt. Een brede klacht is dat er geen terugkoppeling over de klachten plaatsvindt. De wijklijnApp is onbekend. Hij wordt niet onderhouden en is gebruiksonvriendelijk. Ook bij gebruik van de App ontbreekt een terugkoppeling;
- Het imago van Dordrecht wordt als negatief ervaren terwijl Dordrecht een hele mooie stad is. Dit imago probleem dragen vooral de Dordtenaren zelf uit. Rotterdammers bijvoorbeeld hebben vaak geen mening over Dordrecht, want dit is voor hen onbekend terrein. De grote leegstand van winkels in het centrum wordt als voorbeeld van het negatieve imago aangedragen.

Maatschappelijke partijen in de stad (rondetafelgesprek)

We zijn in gesprek gegaan met maatschappelijke partijen in de stad (Woningbouwverenigingen, Onderwijsinstellingen, Dordt Onderneemt, DOV, VVV, Fietsersbond, MEE, Contour de Twern, Rabobank en HVC et cetera) Deze partijen herkennen de ontwikkelingen in het domein openbare ruimte zoals wij die schetsen. Inspelen op technologische ontwikkelingen, veranderend eigenaarschap van de openbare ruimte (participatie) en vergroten van de gebruikswaarde zijn de opgaven waar we met elkaar voor staan.

Om deze opgave waar te maken moet er een gezamenlijke visie komen op het belang van de openbare ruimte. De maatschappelijke partijen vinden het belangrijk om inhoud en partijen aan elkaar te verbinden. Kleinschaligheid, doelgroepgerichtheid en maatwerk zijn hierin de sleutelwoorden.

Gemeenteraad Commissie Fysieke leefomgeving

In de commissie Fysieke leefomgeving van 8 april 2015 is gesproken over Agenda voor de stad. Langs de zoekrichtingen: regelgeving verminderen, toepassen van waardegericht beheren, technologische ontwikkeling en innovaties, voorzieningenniveau en kwaliteit van de openbare ruimte is gezocht naar kaders voor besparingsvoorstellen. Het meest kansrijk zijn voorstellen op het gebied van regelgeving, innovatie en waardegericht beheren. Waarbij ook voorstellen op de andere zoekrichtingen niet worden uitgesloten.

Bedrijven actief op het domein openbare ruimte.

Bedrijven, waar Dordrecht in het domein openbare ruimte mee samenwerkt, zijn gevraagd om besparingsmogelijkheden aan te geven. 20 bedrijven hebben gereageerd. Tot directe besparingen leidt dit nog niet. In vervolggesprekken gaan we op zoek naar innovaties en andere mogelijkheden die een bijdrage leveren aan Agenda voor de stad.

2.2 Rol van de gemeente

Rondetafelgesprekken met bewoners per gebied (Centrum/West/Oost)

- Betrek de bewoners bij het onderhoud van de openbare ruimte rondom hun woning. Bewoners willen zeker wat doen, maar willen ook begeleiding.
- Sponsoren van voorzieningen (door bedrijfsleven) mogelijk maken/uitbouwen.
- Vergunningen niet te snel afschaffen, ze geven ook rechtsbescherming aan bewoners en andere belanghebbenden. Diverse bewoners willen de kapvergunning handhaven; bomen zijn belangrijk.

Enquête bewoners van Wielwijk en Crabbehof

In het participatiebestek in Wielwijk en Crabbehof gaat de aannemer van het onderhoud met bewoners aan de slag. Bewoners zien in een dergelijke constructie de gemeente als eindverantwoordelijke en de partij die beslissingen moet nemen bij integrale afwegingen en het aanpassen van de openbare ruimte. Het is ook de partij die moet zorgen voor "wisselgeld" als bewoners zich inzetten voor hun wijk.

Bewonerspanel (enquête via het OCD)

De openbare ruimte is van iedereen en er wordt steeds meer verwacht van de kracht van de samenleving. Toch zegt een derde van de deelnemers geen tijd te hebben om mee te helpen met groenonderhoud of schoonhouden van hun buurt. Drie op de tien vindt het geen taak van inwoners om mee te helpen met groenonderhoud en zou liever nog wat extra belasting betalen, zodat de gemeente dit kan blijven doen. Toch is er een aanzienlijke groep die wél bereid is om mee te helpen. Vier op de tien panelleden zijn bereid regelmatig zwerfvuil in hun buurt op te ruimen, als het daardoor bespaarde geld gebruikt wordt om het straatmeubilair goed te onderhouden. Ook zijn zo'n vier op de tien panelleden bereid om samen met straatbewoners het groen te onderhouden. Zij willen hierbij graag goed begeleid worden door de gemeente en zelf kiezen welk groen ze willen. In Centrum zijn inwoners hier meer toe bereid dan in de andere stadsdelen. In West zijn de inwoners hier wat minder toe bereid.

Uit de reacties op de 'open vragen' van de enquête blijkt veel betrokkenheid van bewoners. We hebben circa 600 tips gekregen. Daar springen de volgende drie thema's uit:

- *Participatie* (130 reacties): bewoners geven aan dat ze graag willen meewerken aan het beheer van de openbare ruimte, maar dat ze begeleiding nodig hebben en dat de gemeente goed moet communiceren. Velen willen voor hun inzet 'beloond' worden, zoals behoud van voorzieningen, een hoge kwaliteit, een uitje, et cetera. Die begeleiding en communicatie vergt dus tijd en energie van de gemeente;
- *Organisatie en communicatie* (95 reacties): diverse bewoners reageren met "Gemeente kijk eens goed naar jezelf: doe je werk in één keer goed, werk efficiënt, communiceer helder." Daar liggen kansen voor verbetering in de gemeentelijke organisatie;
- *Inzet van mensen zonder werk* (55 reacties): veel mensen geven aan dat inwoners zonder een betaalde baan wat hen betreft een maatschappelijke inspanning mogen leveren. Dat is een signaal waarvoor gemeentebreed onderzoek wenselijk is.

Mening van jongeren

- Gemeente alleen verantwoordelijk voor hoogwaardig onderhoud van grote openbare ruimte; onderhoud en inrichting in de wijken, buurten en straten volledig overdragen aan bewoners;
- Communicatie met de stad via papier, niet via social media (vergaat te snel).

Maatschappelijke partijen in de stad (rondetafelgesprek)

Deze maatschappelijke partijen zien de gemeente als regisseur, en zeker ook als de partij die partijen bij elkaar brengt in de opgaven in het domein openbare ruimte. In de netwerken die hierdoor ontstaan speelt de gemeente wat hen betreft een faciliterende en adviserende rol. Het is hierbij belangrijk dat er oog is voor goede initiatieven.

Regeldruk

Op de gedachte om de procedures rondom vergunningaanvragen te vereenvoudigen reageren de leden van het Bewonerspanel als volgt. Een minderheid (maximaal een kwart) van de panelleden is voor het geheel afschaffen van de voorgelegde typen vergunningen (spandoeken, kapvergunningen, inritten, gebruik openbare weg) en hier niet meer op te toetsen. Voor het ophangen van spandoeken is ruim de helft voor toetsing aan algemene regels. Voor kapvergunningen en vergunningen voor gebruik openbare ruimte zijn de meningen verdeeld: zo'n vier op de tien panelleden willen deze vergunningen behouden, maar ook een aanzienlijk deel is voor toetsing op algemene regels.

3. Wat heeft dit opgeleverd? / Waar staan we nu?

De dialoog met inwoners, bedrijven en maatschappelijk betrokken partijen in de stad leverde veel informatie op in welke richting het beheer en onderhoud van de openbare ruimte zich kan ontwikkelen. Veelal blijkt dat de gemeente wordt gezien als eigenaar en niet als regisseur/adviseur van de openbare ruimte. Het ontbreekt aan duidelijkheid welke opgaven onder welke verantwoordelijkheid vallen, wat partijen kunnen verwachten en wat zij eventueel zelf kunnen doen als ze iets anders of beters willen.

Tegelijkertijd is er wel behoefte aan faciliteren, samenwerking, gezamenlijke visievorming, kaders en actie. De gezamenlijke visie moet geen blauwdruk zijn. We moeten vooral werken aan een gezonde voedingsbodem voor een energieke samenleving met ruimte voor initiatieven in de openbare ruimte. De visie is nodig om te komen tot gezamenlijke acties en een aantal duidelijke regels die direct voordelen opleveren voor de gebruikers.

Was de interesse voor het overdragen van (additioneel) beheer aan inwoners en private partijen enkele jaren nog slechts zeer beperkt, momenteel wordt daar minder terughoudend over gedacht. Van de gemeente wordt wel een basisniveau verwacht en ondersteuning bij de organisatie van additioneel beheer. Hoe dit georganiseerd wordt kan per gebied verschillen. Dat dit ook leidt tot verschillende kwaliteitsniveaus lijkt geen bezwaar te zijn.

Van nieuwe technologieën en mediagebruik verwachten partijen veel invloed op de openbare ruimte van de toekomst. Ook hiervan kunnen we geen eindbeeld maken en implementeren. Het gaat erom dat we samen met andere partijen stappen zetten, zorgen dat innovaties tot stand komen en toepassingen voor de stad mogelijk worden. Deze toepassingen leveren naar verwachting op de langere termijn kostenvoordeel en kwaliteitsverbetering van de dienstverlening in de openbare ruimte op. Op dit gebied is zeker groei te verwachten. Partijen verwachten van de gemeente vooral kortsluiten van werelden, bieden van kaders en faciliteren met kennis (data) van de stad.

Kwaliteit openbare ruimte in de toekomst

Er is een aantal bewegingen te onderscheiden voor het domein openbare ruimte.

Van standaardkwaliteit naar diversiteit

In de huidige situatie is inrichting en beheer vooral een zaak van de gemeente. In de toekomst gaan steeds meer partijen bijdragen. Voornamelijk daar waar een specifiek belang is, bijvoorbeeld rondom de directe woon- en werkomgeving. Alleen voor plekken die van meer algemeen belang zijn blijft de gemeente aan zet. Bewoners en/of private partijen kunnen diverse kwaliteiten nastreven. Denk bijvoorbeeld aan een groep bewoners die ervoor kiest een stukje groen in hun buurt te laten verwilderen. Onder invloed van deze beweging verandert het beeld van de openbare ruimte van standaardkwaliteit naar een grote diversiteit aan kwaliteiten. Gebruikers hebben een leidende rol.

Nieuwe technieken veranderen de stad

De komende jaren worden veel nieuwe technieken toegepast in de openbare ruimte. Sensoren, netwerken en software op basis van actuele data zorgen dat openbare ruimte efficiënter wordt gebruikt. Verkeerstromen en energiegebruik worden daardoor geoptimaliseerd. De smartphone is het slimme kompas wat ons door de stad loodst en allerlei bewegwijzering vervangt. Wereldwijd gaat de technologische ontwikkeling steeds sneller. Neem het recente voorbeeld van de proeven die met zelfrijdende auto's zijn uitgevoerd. Het is nauwelijks te voorspellen wanneer en wat voor effecten technologische ontwikkelingen hebben op de openbare ruimte. De markt heeft hierin een leidende rol.

Effecten

Bovenstaande ontwikkelingen zijn bewegingen waarvan de effecten pas op de langere termijn blijken. De effecten van beide ontwikkelingen lijken verschillende richtingen op te gaan. Enerzijds veroorzaakt de introductie van nieuwe technieken vooral individuele mogelijkheden en vrijheden. De burger is hierbij in de eerste plaats consument van de diensten. Anderzijds is sprake van lokale groepsvorming, waarbij samen voor beheer en onderhoud van delen van de stad wordt gezorgd. Hierbij is er nog steeds vrijheid om te kiezen. Burgers nemen met elkaar verantwoordelijkheid voor de openbare ruimte.

Nieuwe rol van de gemeente

Als gevolg van bovenstaande ontwikkelingen is er sprake van een herpositionering van de rol van de gemeente. Nog meer dan in het recente verleden is het noodzakelijk om gebruik te maken van de kennis en kunde van anderen. Hiervoor zijn wel een aantal aanpassingen in rolneming noodzakelijk, zo blijkt uit de gesprekken.

Allereerst moet er een duidelijke gezamenlijke visie zijn over de opgave van de openbare ruimte in de toekomst. Maatschappelijke organisaties en partijen zijn bereid hierin samen op te trekken met de gemeente. De gemeente moet nieuwe netwerken ontwikkelen, verbindingen leggen tussen betrokken partijen en op alle niveaus als aanjager, facilitator en begeleider fungeren. Ook de rol als 'scheidsrechter' is als noodzakelijk genoemd.

Voor de organisatie betekent dit een cultuurverandering: meer ondernemerschap, netwerkgerichtheid en verbindingen leggen.

Voorwaarden

Om deze nieuwe rol te laten slagen, moeten we voldoen aan een aantal voorwaarden. Allereerst moeten we een kwaliteitsslag maken op de informatievoorziening over wat wel en niet is toegestaan in de openbare ruimte (zelfbeheer en inrichting). Ook is het van belang dat alle data over het beheer transparant en beschikbaar is.

Nabijheid en het kwalitatief goed contact(/netwerk) organiseren is ook voorwaardelijk om de beweging te doen slagen. Niet het aantal contacten tussen gemeente en partijen/burgers is bepalend, maar de kwaliteit en de opvolging ervan. Dit vraagt om een ombuiging van inzet van middelen. Deels zal dit kunnen via de bestaande ambtelijke capaciteit, maar ook een ombuiging van bestaande middelen op korte termijn is noodzakelijk om deze rolsverandering krachtig in te zetten.

4. Welke type besluitvorming vragen we nu aan de raad?

- Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie.
- Inhoudelijke verandering loopt nog: besluitvorming gevraagd over inhoudelijke richting en (geactualiseerde) taakstelling. Voorstel is nog in bewerking.

5. Wat is het voorstel?

Wij stellen de gemeenteraad voor het domein openbare ruimte het volgende voor:

1. Nieuwe technologieën en innovaties toepassen

De beheeropgave combineren met een ontwikkelopgave op het gebied van nieuwe technologieën en innovaties. Hiervoor de openbare ruimte beschikbaar stellen als proeftuin voor inwoners en bedrijven. De ontwikkelopgave richten op toepassingen op het gebied van smart city, open data, duurzaam materiaalgebruik en energiebesparing. Op lange termijn leidt dit tot een efficiënter gebruik van de openbare ruimte, verhoging van de kwaliteit en kostenbesparing. Voor de korte termijn (circa vier jaar) stellen we voor maatregelen te nemen waarbij wij innovatie en nieuwe technologieën toepassen op het gebied van speeltoestellen, openbare klokken, openbare verlichting (LED), constructies, waarbij we in 2019 een besparing van € 151.000 per jaar halen. De effecten van deze maatregelen zijn nauwelijks waarneembaar en de risico's zijn klein.

2. Waardengericht beheren

Bij het beheer van de openbare ruimte overgaan van technisch naar waardengericht beheren (assetmanagement). Daarbij staan de functie, het gebruik (de gebruiker) en het beheersen van risico's centraal. Dit leidt op termijn tot transparantere keuzes en verhoogt de effectiviteit van de inzet van middelen.

Voor de komende vier jaar doen we voorstellen, waarbij wij vooral besparen op ingepland onderhoud en inspecties op het gebied reiniging en preventief onderhoud van constructies. Deze leiden tot een besparing in 2019 van € 140.000 per jaar. De effecten van deze maatregelen zijn incidenteel zichtbaar, maar worden door het inzetten van curatief onderhoud weer kleiner. De risico's zijn beperkt.

3. Regeldruk verminderen

De regeldruk verminderen door het vereenvoudigen van de procedures. Dat kan door de vergunningplicht te vervangen door algemene regels bij spandoeken.

4. *Gebruikswaarde maximaliseren*

Bij herinrichten van gebieden de gebruikswaarde van de openbare ruimte maximaliseren. Hiervoor de behoefte van alle belanghebbenden centraal stellen door middel van placemaking. Het voordeel is dat het leidt tot meer betrokkenheid en daardoor mede beheer en cofinanciering. Voor de lange termijn zijn voordelen te verwachten als het gaat om langere levensduur.

Bij dit voorstel merken we op dat we geen maatregelen voorstellen om de beheerkwaliteit te verlagen of het voorzieningenniveau van de openbare ruimte te concentreren.

6. Hoe ziet het vervolg richting de Begroting 2016 eruit? En daarna?

Nadat in de kadernota-discussie de richting is bepaald, moeten voorstellen concreet worden uitgewerkt. Een belangrijk onderdeel van deze uitwerking is het betrekken van maatschappelijke partners en bedrijven die een belangrijk rol hebben bij de implementatie van gedane voorstellen.

7. Wat betekent dit financieel?

De afgelopen jaren kwamen al diverse bezuinigingen voor het domein openbare ruimte aan de orde. Op een totale begroting van ruim € 27 miljoen (exclusief riolering) is in de periode 2011 – 2014, € 3,8 miljoen bezuinigd op de openbare ruimte. Iets minder dan 1/3 hiervan is gerealiseerd door besparingen op en in de organisatie. Ook iets minder dan 1/3 van de besparingen is tot stand gekomen door innovatieve aanbestedingen en aanbestedingsvoordelen. Ruim 1/3 van de totale besparing is bereikt door kwaliteitsverlagingen.

		2016	2017	2018	2019
1	Nieuwe technologieën en innovaties	€ 139.200	€ 143.200	€ 147.200	€ 151.200
2	Waardengericht beheren inzetten	€ 99.200	€ 99.200	€ 140.000	€ 140.000
3	Regeldruk verminderen	€ 4.000	€ 4.000	€ 4.000	€ 4.000
	Netto besparing	€ 242.400	€ 246.400	€ 291.200	€ 295.200

De voorstellen tellen op tot een netto besparing van € 242.000 in 2016 oplopend tot € 295.000 in 2018. Dat de besparing in 2016 en 2017 lager is dan in 2018 ontstaat door: investeringskosten, frictiekosten personeel en aanloopkosten doordat er in 2016 nog lopende contracten zijn.

Domeinen - Agenda voor de stad

Naam Domein : Cultuur en media
Portefeuillehouder(s) : P.H. Sleeking

1. Wat is de ambitie? / Inzet van de beweging (vertrekpunt)?

Binnen dit domein zien we meerdere kansen voor hervorming en verdergaande vorm van samenwerking. Binnen **cultuur** zien we mogelijkheden voor hervorming en verdergaande vorm van samenwerking in de podiumkunsten (Kunstmin, Bibelot en onderdelen ToBe), die de huidige samenwerking binnen het Energiehuis overstijgt. Daarnaast kijken we kritisch naar het aanbod/programmering, specifiek op het onderdeel actieve cultuurparticipatie. Ook zetten we in op het herijken van het subsidiebeleid voor cultuur, met name bij de kleinere cultuursubsidies.

2. Wat hebben we gedaan? / Waar zat de energie de afgelopen maanden op?

Podiumkunsten/Cultuureducatie

Hoofdmoot van de inzet is gericht geweest op de situatie bij de stichting Energiehuis. Partners in het Energiehuis (Kunstmin, Bibelot en ToBe) vormen gezamenlijk het bestuur van de stichting Energiehuis, die verantwoordelijk is voor de exploitatie. Medio 2014 is vanuit de Stichting het signaal gekomen dat de exploitatie niet gerealiseerd werd. BMC heeft een analyse gemaakt van de problematiek (rapport december 2014), en nadat de raad is geïnformeerd (januari 2015, maart 2015) is vervolgonderzoek opgestart en heeft de Stichting Energiehuis, op aangeven van de gemeente, een interim directeur/bestuurder aangesteld. Deze interim directeur is tevens voorzitter van de Stichting en heeft tot taak om organisatorische verbeteringen aan te brengen en het verwachte tekort over 2015 zoveel mogelijk te beperken. De resultaten van het onderzoek zijn bekend, en het college stemt – met randvoorwaarden – in met het advies uit het onderzoek. Het advies omvat onder meer een fusie tussen de stichtingen Kunstmin en Bibelot. Hoewel op korte termijn besparingen op de subsidies aan deze partijen niet voor de hand liggen, sluiten we deze op iets langere termijn zeker niet uit.

Hetzelfde geldt voor ToBe. Het onderzoek naar de voortzetting van deze organisatie is in volle gang. Ook hier is het perspectief besparingen mogelijk zijn. Op dit moment verwachten we dat het mogelijk is vanaf 2018 een besparing van € 150.000 te realiseren.

3. Wat heeft dit opgeleverd? / Waar staan we nu?

Podiumkunsten/cultuureducatie

De partners binnen het Energiehuis zijn van mening dat verdergaande samenwerking het concept Energiehuis verder kan verbeteren. Er is gekeken welke organisaties welke taken het beste kunnen uitvoeren. In dat licht is besloten om Muziekstroom onder te brengen bij Kunstmin, dit wordt vanaf het nieuwe theaterseizoen (september) geëffectueerd. Er wordt nog gesproken over het overzetten van de Poplounge van ToBe naar Bibelot. Dit betreft verplaatsing van subsidies, geen besparing. Over overige besparingen, die op te brengen zijn door nauwere samenwerking binnen het Energiehuis, is nog weinig concreets te melden. De jaarrekeningen 2013 en 2014 laten zien dat deze jaren met verlies worden afgesloten. Het college heeft de stichting opdracht gegeven een verkenning uit te voeren naar een nieuw organisatiemodel en een daarbij behorende realistische meerjarenbegroting op te stellen. Over de te nemen verliezen wordt u bij de bestuursrapportage geïnformeerd.

Er is nauwgezet gekeken naar mogelijk besparingen in de overige posten binnen de cultuurbegroting. Dit heeft een resultaat van € 200.000 opgeleverd. Deze bedragen zijn direct inboekbaar en vragen geen nadere aanpak. Door wijzigingen in de subsidiebeschikking bij Kunstmin valt een bedrag vrij. Noordkaap wordt vanwege hun vertrek uit Dordrecht niet meer door de gemeente gesubsidieerd. De subsidie stond nog meerjarig in de boeken. Ten derde wordt een subsidie voor beeldende kunst deels ingezet.

4. Welke type besluitvorming vragen we nu aan de raad?

Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie. Het betreft:

€ 72.000 vanaf 2016, (ruimte tov subsidiebeschikking Kunstmin).

€ 20.000 vanaf 2016, Noordkaapbudget uit subsidiebudget.

€ 20.000 vanaf 2016, ook Noordkaap, vanuit budget Brede Programmering.

€ 88.000 vanaf 2016, budget incidentele subsidies Beeldende Kunst.

Inhoudelijke verandering loopt nog: besluitvorming gevraagd over inhoudelijke richting en (geactualiseerde) taakstelling. Voorstel is nog in bewerking.

5. Wat is het voorstel?

1. Bovengenoemde bedragen kunnen ingeboekt worden.
2. Het onderzoeksrapport met de aanbevelingen van Berenschot wordt op een nader te bepalen moment aan de raad voorgelegd. Na uitwerking van het nieuwe organisatiemodel voor het Energiehuis zal ook inzichtelijk zijn welke bezuinigingen in het kader van Agenda voor de Stad realistisch is.
3. Het herstelplan voor ToBe is onderwerp van gesprek tussen de subsidienten. Op dit moment verwachten we vanaf 2018 een besparing van € 150.000 te kunnen realiseren.

6. Hoe ziet het vervolg richting de Begroting 2016 eruit? En daarna?

Financieel verwerken van in te boeken bedragen. Bij begrotingsbehandeling (of zoveel eerder als mogelijk) worden besluiten verwacht over Stichting Energiehuis en ToBe.

7. Wat betekent dit financieel?

	2016	2017	2018	2019
Bruto besparing	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
Stichting Energiehuis	€ pm	€ pm	€ pm	€ pm
ToBe	€ 0	€ 0	€ 150.000	€ 150.000
Frictie & aanloopkosten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Netto besparing	€ 200.000	€ 200.000	€ 350.000	€ 350.000

Domeinen - Agenda voor de stad

Naam Domein : Cultuur en media - Bibliotheek
Portefeuillehouder(s) : E. van de Burgt

1. Wat is de ambitie? / Inzet van de beweging (vertrekpunt)?

Binnen de veranderopgave van de bibliotheek willen we ons oriënteren op een nieuw toekomstmodel: hoe ziet de Dordtse bibliotheek van 2018 eruit? Wat is de rol van de bibliotheek naar de toekomst toe? En welke rol spelen wij als gemeente daarbij? We zoeken naar een nieuwe balans in de verhouding tussen de gemeente, onze inwoners, ondernemers en samenwerkingspartners. Dit vraagstuk komt voort uit het Politiek Akkoord, waarin ook de kerntaken van de gemeente ter discussie stonden. Dit is vertaald in de opdracht Agenda voor de Stad.

Herbezinning van de rol en functies van de bibliotheek is niet vreemd. Toenemende digitalisering en ontlezing hebben gevolgen voor de rol en positie van de bibliotheek. Van oudsher speelt de bibliotheek een belangrijke rol bij het tegengaan van analfabetisme en in leesbevordering. Hoe passen deze functies binnen een snel veranderende samenleving waarin digitalisering niet te stuiten lijkt? Deze vraagstukken spelen een belangrijke rol binnen de veranderopgave van de bibliotheek. We betrekken nadrukkelijk de stad, partners en inwoners hierin. Het doel is om te komen tot een model voor een toekomstbestendige bibliotheek, waarbij tevens wordt voldaan aan de bezuinigingstaakstelling van € 600.000.

2. Wat hebben we gedaan? / Waar zat de energie de afgelopen maanden op?

De afgelopen periode is benut om met de bibliotheek de veranderopgave te verkennen. Hiervoor zijn diverse gesprekken gevoerd met de bibliotheek. Zowel de bibliotheek en de gemeente erkennen het belang om de rol van de bibliotheek in het maatschappelijke domein en als voorziening kritisch tegen het licht te houden. Met de bibliotheek zijn hierover diverse gesprekken gevoerd. Afgesproken is dat er gezamenlijk wordt opgetrokken in dit vraagstuk. Er is afgesproken dat er een onderzoek komt naar de rol van de bibliotheek. Doel is om scenario's te ontwikkelen die leiden tot een toekomstbestendige rol van de bibliotheek. We willen dit proces zorgvuldig aanpakken en de tijd nemen om een gedegen onderzoek uit te voeren waarbij nadrukkelijk inwoners, partners en innovators uit de stad worden betrokken. Dit onderzoek zal ongeveer een half jaar in beslag nemen. Besluitvorming over de toekomst van de bibliotheek vindt daarom pas plaats begin 2016. Het richtinggevende bedrag van de taakstelling ad € 600.000 wordt hierin meegenomen.

3. Wat heeft dit opgeleverd? / Waar staan we nu?

De verkenning van de opgave met de bibliotheek en de gesprekken die gevoerd zijn, hebben geleid tot een gedragen opdrachtformulering van de veranderopgave. Zowel gemeente als de bibliotheek erkennen het belang om hierin samen op te trekken. Er is overeenstemming over de opdracht, de werkwijze en planning. Op dit moment zijn we bezig met het uitvoeren van de opdracht. De gezamenlijke opdracht luidt: ontwikkel vanuit de behoeften uit de stad, partners en inwoners scenario's die leiden tot een andere, toekomstbestendige rol van de bibliotheek.

4. Welke type besluitvorming vragen we nu aan de raad?

- Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie.
- Inhoudelijke verandering loopt nog: besluitvorming gevraagd over inhoudelijke richting en (geactualiseerde) taakstelling. Voorstel is nog in bewerking.

5. Wat is het voorstel?

Aan de gemeenteraad wordt gevraagd kennis te nemen van bovengenoemde aanpak en opdrachtformulering. Tevens wordt gevraagd in te stemmen met de planning t.a.v. de veranderopgave. Deze planning voorziet in besluitvorming begin 2016.

6. Hoe ziet het vervolg richting de Begroting 2016 eruit? En daarna?

In 2015 vindt het onderzoek plaats naar de toekomst van de bibliotheek. Begin 2016 wordt de raad gevraagd hier een besluit in te nemen.

7. Wat betekent dit financieel?

	2016	2017	2018	2019
Bruto besparing	€ 0	€ 200.000	€ 400.000	€ 600.000
FRICTIE & aanloopkosten	€ 0	€ pm	€ pm	€ pm
Netto besparing	€ 0	€ 200.000	€ 400.000	€ 600.000

Domeinen - Agenda voor de stad

Naam Domein : Cultuur en media
Portefeuillehouder(s) : P.H. Sleeking

1. Wat is de ambitie? / Inzet van de beweging (vertrekpunt)?

Binnen dit domein zien we meerdere kansen voor hervorming en verdergaande vorm van samenwerking. Voor wat betreft **media** voeren we de discussie over de toekomst van RTV Dordrecht. De gemeentelijke bijdrage is fors wanneer we kijken naar vergelijkbare steden. Deze willen we beperken en tegelijkertijd werken aan een structurele oplossing. Samenwerking met andere mediapartijen ligt daarbij voor ons voor de hand.

Anderzijds is de vraag aan de orde op welke wijze de Dordtenaren in de toekomst het beste voorzien kunnen worden van het lokale nieuws. De met de tijd veranderende opvattingen over de rolverdeling tussen de gemeente en de maatschappelijke organisaties, zoals RTV Dordrecht, maken dat tevens (opnieuw) gekeken moet worden naar de verdeling van verantwoordelijkheden en de onderlinge verhoudingen.

2. Wat hebben we gedaan? / Waar zat de energie de afgelopen maanden op?

Het OCD heeft een omnibusonderzoek gedaan naar de bekendheid, kijk- en luistergedrag en de waardering van lokale omroep. Inmiddels is de gemeenteraad over de resultaten van het omnibusonderzoek geïnformeerd.

De resultaten van het onderzoek zijn voor RTV Dordrecht teleurstellend te noemen; de algemene waardering is weliswaar van 6,3 naar 6,5 gestegen ten opzichte van twee jaar geleden; maar vrijwel op alle fronten scoort RTV Dordrecht minder dan twee jaar geleden.

3. Wat heeft dit opgeleverd? / Waar staan we nu?

De resultaten van het omnibusonderzoek zijn op bestuurlijk niveau besproken met RTV Dordrecht. Het bestuur van de omroep is bezorgd over deze resultaten, maar relativeert deze tegelijkertijd. Volgens het bestuur heeft RTV Dordrecht na de grote veranderingen en investeringen van twee jaar geleden een verbetertraject ingezet dat vruchten begint af te werpen, maar er is tijd nodig om dit te laten zien.

In de optiek van de gemeente zijn de resultaten zodanig bedroevend, mede ingegeven door de vele alternatieven voor de lokale nieuwsvoorziening voor de burgers, dat er ingrijpende keuzes gemaakt moeten worden.

4. Welke type besluitvorming vragen we nu aan de raad?

- Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie.
- Inhoudelijke verandering loopt nog: besluitvorming gevraagd over inhoudelijke richting en (geactualiseerde) taakstelling. Voorstel is nog in bewerking.

5. Wat is het voorstel?

De opgave voor RTV Dordrecht is derhalve niet alleen een pure financiële taakstelling, maar het is een veranderopgave om te komen tot een vernieuwd concept met een voor de gemeente beoogde positieve, financiële opbrengst van een ton vanaf 2018.

RTV Dordrecht zal binnen deze uitgangspunten, randvoorwaarden en de financiële taakstelling twee of meer scenario's aan de gemeente voorleggen.

6. Hoe ziet het vervolg richting de Begroting 2016 eruit? En daarna?

De best haalbare en uitgewerkte optie van de aan de gemeente voorgelegde scenario's zal aan de gemeenteraad voorgelegd worden.

7. Wat betekent dit financieel?

	2016	2017	2018	2019
Bruto besparing	€ 0	€50.000	€ 100.000	€ 100.000
Frictie & aanloopkosten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Netto besparing	€ 0	€ 50.000	€ 100.000	€ 100.000

Domeinen - Agenda voor de stad

Naam Domein : Sport
Portefeuillehouder(s) : R.E.C. Reynvaan

1. Wat is de ambitie? / Inzet van de beweging (vertrekpunt)?

Samen met de stad werken we aan de toekomst van de sport in 2025. We zien kansen om de rol van de gemeente en samenwerking met partners fundamenteel te hervormen. We stimuleren verenigingen om actief te zoeken naar samenwerking, omdat we mogelijkheden zien voor clustering van voorzieningen. Topsport en evenementen vinden we belangrijk, waarbij het duurzame karakter van evenementen voor ons het uitgangspunt is.

De kansen doen zich voor wanneer we traditionele aannames - zoals sport moet dichtbij, toegankelijk en divers - loslaten. Dit levert andere invalshoeken op: zoals het verminderen van het aanbod aan en de diversiteit in faciliteiten, het creëren van mogelijkheden voor commerciële en andere partijen om de exploitatie van (buiten-)sportaccommodaties te realiseren en het verhogen van contributies en tarieven.

De gemeentelijke rol is de afgelopen jaren zowel aan de beheer- als aan de stimuleringskant ingrijpend gewijzigd. Uitvoering maakt meer en meer plaats voor verbinding en regie. Agenda voor de stad biedt de kans deze beweging door te zetten. Tegelijkertijd vraagt het toekomstgericht denken, de samenwerking en het loslaten van aannames en structuren een intensieve begeleidende rol.

2. Wat hebben we gedaan? / Waar zat de energie de afgelopen maanden op?

Sport verbindt en raakt. Sport is dichtbij en gaat over beleven en meedoen. Sport is ook samenwerken. Sport levert een niet te missen bijdrage aan de ontwikkeling van de stad. Sport gaat over achterstanden, maar ook over talenten.

De kenmerkende beelden hierboven gebruiken we bij de gesprekken over de toekomst van sport in onze stad. De opgave sport krijgt vorm langs een zestal sporen:

1. Toekomst van de sportparken.
2. Beheer van de sportparken.
3. Nieuwe coalities in de sport.
4. Maatschappelijke waarde van sport.
5. Economische waarde van sport.
6. Quick wins.

Met deze sporen werken we toe naar de toekomst van de sport in 2025. De afgelopen maanden hebben in het teken gestaan van het gesprek met de stad over de toekomst. Dit gesprek krijgt onder meer vorm met een blogreeks, de portal dordtsport.nl, twitter (#sportindordt2.0), een tijdmachine/ideeënbus op locatie en een eerste stadsbrede bijeenkomst (22 april jl. – opkomst: 80 personen). Een nationaal sportevenement ('Olympic Moves') voor scholieren in Dordrecht is daarnaast benut om te praten over de toekomst van sport

in het middelbaar onderwijs, bewegingsonderwijs in het primair onderwijs en de relatie sport en gezondheid voor doelgroep jeugd/jongeren.

De eerste indruk uit de gesprekken en de ideeën is dat – soms ingegeven door de kans, soms door de noodzaak – er een brede overtuiging is dat het in de sport anders kan en moet. De vraag hoe dat dan te doen is een lastige. Sport, zeker de sportverenigingen, worstelt daarbij met enerzijds de kracht en anderzijds de beperking van de bestaande structuur. De bereidheid tot samenwerking, binnen en buiten de sportsector is groot maar lang nog niet altijd een vanzelfsprekendheid in de realisatie. Toch lijkt er sprake van een momentum voor veranderingen in de sport. Het bij elkaar brengen van mensen en organisaties leidt tot ambitie en (nieuwe) energie. Iedereen heeft voldoende prikkels uit de eigen omgeving om aan de slag te gaan. En ook de nieuwe generatie klopt in dat soort gesprekken op de deur.

Hier gaan we de komende periode mee door. Kern van onze aanpak is het *in gesprek blijven* over de toekomst en tegelijkertijd *werk maken* van de toekomst. Het doel is niet een sportnota maar gefaseerde besluitvorming op de sporen, gevolgd door directe en gerichte uitvoering. De gefaseerde besluitvorming wordt ingegeven door de actualiteit, de kansen en de besparingsopgave. Om die reden ligt de focus op dit moment op de sporen 1, 2 en 6.

Binnen de sporen 1 en 2 zijn er studies verricht naar demografie, sportdeelname/sportbehoefte, capaciteit, financiën, beheervarianten en ruimtelijke ontwikkelingen. Het gesprek met de stad is vormgegeven met gesprekssessies per sportpark (soms meerdere gesprekken), sporttakbijeenkomsten (voetbal, korfbal en tennis) en individuele gesprekken met de voetbalclubs en de KNVB.

In de sporen 1 en 2 (sportparken) heeft de gemeente een voorname rol; zeker ook financieel. Niet voor niets wordt er dan ook met belangstelling vanuit de stad en de sportverenigingen gekeken welke besluiten de gemeente vanuit die rol de komende tijd neemt. Het voortraject met de diverse gesprekken (in totaal: 25) was erop gericht om de overwegingen en gedachten over de toekomst van de betrokken partijen te horen en een plaats te kunnen geven in onze afweging. In de Sportparkenvisie maken we deze integrale afweging, toegespitst op de prioritaire sportparken. Daarnaast brengen we de resultaten van het vooronderzoek naar beheerscenario's in beeld, inclusief de betekenis voor de sturing vanuit de gemeentelijke organisatie.

3. Wat heeft dit opgeleverd? / Waar staan we nu?

Spoor 1 en 2:

In de Sportparkenvisie presenteren we het toekomstbeeld van de sportparken en sporten in de wijken: de sportparken van Dordrecht vormen letterlijk en figuurlijk het groene en energieke hart van de stad. De sportparken liggen samen met de Sportboulevard in een lint langs de 'highway of sports' (N3). De sportparken zijn zo open mogelijk en verbonden met de stadsparken. Sportpark Schenkeldijk is een sportpark en stadspark in één en vormt een toegang tot de Biesbosch. Op de sportparken staat samenwerking centraal. Georganiseerd en ongeorganiseerd sporten en bewegen gaan hand in hand. Gebouwen en velden worden gedeeld en ook organisatorisch zoeken sportaanbieders, gemeente en andere partners elkaar op. Functies en voorzieningen die de sport versterken doen hun intrede op de sportparken.

De wijken worden sportiever geïnspireerd op ideeën van Johan Cruyff (Cruyff Courts en Schoolplein 14). Er blijft ook ruimte voor sportparken in de wijk met een brede functie en samenwerking met partners.

De studies en de gesprekken maken kansen en dilemma's op de sportparken scherp. We zien dat de bevordering van de samenwerking op de sportparken en het realiseren van toekomstige besparing alleen maar mogelijk zijn wanneer er sportparken worden gesloten. De bereidheid tot mobiliteit bij sportverenigingen moet gefundeerd zijn op het vertrouwen dat samenwerking het sleutelwoord is voor de toekomst. Ook de sporter zal meer gaan betalen of meer zelf gaan doen. De balans tussen deze twee zal ook worden ingegeven door de gewenste kwaliteit. Uiteraard is een gemeentelijke bijdrage in de vorm van investeringen in kunstgras, gezamenlijke gebouwen en gerichte compensatie daarbij cruciaal. Belangrijk is het ruimtelijk effect. De sportparken zullen intensiever gebruikt worden en de vrijkomende ruimte komt in aanmerking voor nieuwe ontwikkelingen met een opbrengstpotentieel.

De studie naar beheervarianten heeft de verschillende varianten inhoudelijk en financieel gescoord. Nadere uitwerking en weging van de scores zullen de keuze voor een (gewijzigde) beheervariant verder inzichtelijk maken.

Tegelijkertijd met de besluitvorming over de Agenda voor de stad worden richtinggevende besluiten genomen over de Sportparkenvisie. Dit leidt tot kaders en uitgangspunten die de verdere ontwikkeling van de sportparken vormgeven.

Spoor 3:

Naast dat er een traject loopt over de toekomst van de Sportraad, zijn er eerste gedachten over nieuwe coalities in de sport. De nieuwe coalities zijn belangrijk vanuit de aanpak die gekozen is om samen met partners het proces aan te gaan. We proberen (een) nieuwe coalitie(s) te 'smeden' die als partner/opdrachtnemer in dit proces hun rol gaan pakken. Deze tijdelijke coalitie kan structureel worden en nieuwe 'partijen' toevoegen aan het speelveld en/of rolverandering betekenen voor bestaande partijen. Een nieuwe coalities kan bestaan uit (lokale) sleutelfiguren uit de sport, het onderwijs, het bedrijfsleven en mogelijk andere sectoren. De komende periode zal ook benut worden om te onderzoeken of 'the next generation' als nieuw coalitie kan fungeren in de rol van aanjager van toekomstige ontwikkelingen.

Spoor 4 en 5:

De sporen 4 en 5 zijn deels een voortzetting van huidige beleidslijnen, waarbij we zoeken naar verbreding en meer samenwerking in de eigen organisatie en met partners buiten. Het gaat over het vergroten van de waarde van sport met besparing dan wel bundeling van middelen op de snijvlakken met andere terreinen als onderwijs, zorg, gezondheid, sociaal ondernemerschap, economie, citymarketing en evenementprogrammering.

Spoor 6:

Quick wins als onderdeel van de besparingsopgave en aansluitend op het doel van Agenda voor de stad zijn door ons de afgelopen maanden in beeld gebracht en beargumenteerd. Wij stellen voor op de volgende terreinen de quick wins te realiseren, om een deel van de besparingsopgave die als richtinggevend voor Agenda voor de stad is bepaald te realiseren:

1. Vergroting inkomsten uit toename gebruik (€ 47.000)
De inkomsten op de sportcomplexen groeien doordat het gebruik toeneemt. De financiële doelstelling op dit terrein kan daarom worden opgehoogd.
2. Regionale subsidie gehandicapten sport (max. € 50.000)
Het huidige subsidie instrument lijkt weinig effectief, onze aanpak van de lokale doelgroep richt zich inmiddels meer en meer op co-creatie met partners. Die lijn willen we voortzetten richting de toekomst. Een en ander heeft wel betekenis voor de regionale samenwerking op dit terrein, dat wordt de komende maanden opgepakt.
3. Sportraad en sportgala (max. € 37.000)
Met de Sportraad kijken we naar de nieuwe uitgangspunten voor de toekomst, qua samenstelling en welke rol en samenwerking met de gemeente. Daarbij past volgens ons een besparing op de vergoeding. Bij het sportgala willen we meer uitgaan van het initiatief in de stad, sponsoring en de bijdrage vanuit het sportevenementenbudget.
4. Sponsoring FC Dordrecht (max. € 8.000)
Tegenover de sponsorbijdrage staan diensten (reclame-uitingen en business-seats) die zeker een waarde vertegenwoordigen. Wij willen echter meer en meer uitgaan van een partnership met FC Dordrecht dat op een andere manier wordt vormgegeven.
5. Lastenverzwaring sporters (PM, indicatief: € 25.000)
Naar de toekomst toe gaan we meer werken volgens het principe 'de gebruiker betaalt'. De besparing is nu nog indicatief.

4. Welke type besluitvorming vragen we nu aan de raad?

Spoor 1+2:

- Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie.
- Inhoudelijke verandering loopt nog: besluitvorming gevraagd over inhoudelijke richting en (geactualiseerde) taakstelling. Voorstel is nog in bewerking.

Spoor 6:

- Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie.
- Inhoudelijke verandering loopt nog: besluitvorming gevraagd over inhoudelijke richting en (geactualiseerde) taakstelling. Voorstel is nog in bewerking.

5. Wat is het voorstel?

Spoor 1+2, separate besluitvorming ('Sportparkenvisie'):

- Besluit over uitgangspunten toekomst sportparken.
- Integrale afweging toegespitst op prioritaire sportparken.
- Betekenis van resultaten vooronderzoek naar beheerscenario's voor toekomstige sturing gemeentelijke organisatie.

Spoor 6 ('quick wins'):

1. Vergroting inkomsten uit toename gebruik (€ 47.000).
2. Regionale subsidie gehandicapten sport (max. € 50.000).
3. Sportraad en sportgala (max. € 37.000).
4. Sponsoring FC Dordrecht (max. € 8.000).
5. Lastenverzwaring sporters (PM, indicatief: € 25.000).

6. Hoe ziet het vervolg richting de Begroting 2016 eruit? En daarna?

Richting Begroting 2016:

- Definitieve richting (inclusief investering en financieel effect) sportparken.
- Definitieve richting (inclusief investering en financieel effect) beheervarianten.
- Transitieplan coalities.
- Implementatieplan quick wins.

Daarna:

- Besluitvorming op sporen 4 en 5 (evenementen, bewegingsonderwijs en dergelijke).
- Definitieve opdrachtverlening aan de plannen voor sportparken.
- Definitieve opdrachtverlening aan de plannen voor beheer.

7. Wat betekent dit financieel?

	2016	2017	2018	2019
Bruto besparing	€ 167.000	€ 167.000	€ 167.000	€ 480.000
Frictie & aanloopkosten	€ -	€ PM	€ PM	€ PM
Netto besparing	€ 167.000	€ 167.000	€ 167.000	€ 480.000

Domeinen - Agenda voor de stad

Naam Domein : Gebiedsontwikkeling
Portefeuillehouder(s) : P.H. Sleeking

1. Wat is de ambitie? / Inzet van de beweging (vertrekpunt)?

De huidige tijd vraagt om een andere (werk)wijze van gebiedsontwikkeling. Lange perioden van economische groei, en daarmee van grootschalige ontwikkeling, liggen achter ons. Gebiedsontwikkeling nieuwe stijl zal steeds meer gaan over kleinschalige transformaties van bestaand stedelijk gebied met als doel een gedifferentieerde en vooral waardevaste ontwikkeling te realiseren. Deze meer organische benadering vraagt om een actief samenspel tussen private partijen, burgers en de overheid. Als gemeentelijke overheid komen we daarbij in een andere, meer faciliterende rol: partners uitdagen, zelf meer loslaten en de juiste condities scheppen.

In de gesprekstafels met de stad willen we verkennen of wij als gemeente dit samenspel voldoende beheersen. Houden we de regieteugels van de ruimtelijke kaders niet teveel vast? Laten we voldoende los? Dagen we potentiële investeerders voldoende uit om zelf initiatief te nemen? En hoever moeten wij als gemeente gaan in het beoordelen en begeleiden van potentiële (nieuwe) investeringen van burgers en/of bedrijven? Eén van de uitgangspunten is dat we als gemeente niet de enige risicodragende partij willen zijn bij ontwikkelen. Daarbij past volgens ons ook dat anderen verantwoordelijkheid nemen.

2. Wat hebben we gedaan? / Waar zat de energie de afgelopen maanden op?

De discussies gaan over kiezen, stroomlijnen en loslaten. Hierover zijn intern gesprekken gevoerd en met stakeholders uit de stad. Voor een deel lopende trajecten en voor een deel nieuw georganiseerd. De discussies zijn eerder gestart dan het traject Agenda voor de stad en zullen ook langer doorlopen.

2014	discussies en interviews met ambtenaren, bestuurders en externen over taken en rollen
14 januari 2015	themabijeenkomst raad over de Rode Loper
15 januari 2015	Investeerderstafel Spuiboulevard
2 maart 2015	Gesprek Dordtzaam over rol initiatiefnemers
2 ^e helft maart	Digitale raadpleging van het bewonerspanel over ruimte aan initiatieven
30 mrt 2015	Gesprek Rabobank over trends in de financiering van stedelijke ontwikkeling
31 maart 2015	Bijeenkomst etalageprojecten (8 initiatieven) over omgaan met initiatieven uit de stad
16 april 2015	Collegetour over financiering stedelijke ontwikkeling (in gesprek met Rabobank, FGH-bank en lector gebiedsontwikkeling en transitie management)
mei 2015	Creatieve sessie over bredere toepassing model Energie Coöperatie Dordrecht

Gepland:

18 juni 2015	Bijeenkomst investeerders over prioriteiten en rollen
Najaar 2015	2 ^e bijeenkomst etalageprojecten

3. Wat heeft dit opgeleverd? / Waar staan we nu?

De belangrijkste aanbevelingen uit de stad zijn de volgende:

- Wijs één accounthouder aan die aanspreekpunt is voor de contacten met de gemeente.
- Geef van te voren duidelijk aan wat je als gemeente wel en niet doet en houd je daar ook aan; wees duidelijk in verwachtingen.
- Geef snel uitsluitel of je wel of niet wilt meewerken (nee zeggen is ook duidelijk).
- Goede communicatie is erg belangrijk: wees duidelijk, compleet en koppel terug wat er mee gedaan wordt.
- Neem kleine stappen en oogst kleine successen.
- Bepaal eerst de meerwaarde van buurtinitiatieven en op basis daarvan de inzet van de gemeente. Pas vervolgens de mate van faciliteren aan op de capaciteiten en expertise van de initiatiefnemer.

Mede op basis van de aanbevelingen uit de stad richten we onze energie op kiezen, stroomlijnen en loslaten:

Kiezen: gebiedsontwikkeling nieuwe stijl betekent een rode loper uitleggen voor nieuwe investeringen, zowel van publieke (Provincie, Rijk en/of EU) als private partijen. Omdat we niet alle gebieden tegelijk

kunnen ontwikkelen, zullen we wel keuzes moeten (blijven) maken. Er ligt daarom een voorstel over prioriteiten in de gebiedsontwikkeling en de rol van de gemeente per gebied, een investeringsstrategie. Voorgesteld wordt om de (extra) energie te richten op een beperkt aantal kansrijke gebieden en daar een stevig aanbod te doen richting de markt. Dit brengt focus in ons eigen handelen en kan richting geven aan de investeringen van derden en deze ook uitlokken. Het voorstel wordt besproken met investeerders en ontwikkelaars (18/6) en daarna apart in besluitvorming gebracht.

Stroomlijnen: het is belangrijk om ons beleid en processen beter te stroomlijnen, afgestemd op de ontwikkelingen in de stad. De gesprekken met de stad hebben verschillende aanbevelingen opgeleverd die regelmatig terugkomen: wijs één accounthouder aan per initiatiefnemer die optreedt als aanspreekpunt is voor de gemeente; geef van te voren duidelijk aan wat je als gemeente wel en niet doet en houd je daar ook aan; geef snel uitsluitsel of je wel of niet wilt meewerken (nee zeggen is ook duidelijk); houd het beleid eenvoudig en maak het vindbaar. We zullen deze per september gaan opvolgen en implementeren. De eerste stappen voor het stroomlijnen van processen zijn gezet met het beoordelen van initiatieven door de stuurgroep stedelijk programmeren. De nieuwe werkwijze wordt opgenomen in de nieuwe organisatie van de sector Stadsontwikkeling, en we zullen daarbij in de gemeente de samenwerking vinden met alle sectoren als ook met de Omgevingsdienst.

Loslaten: dit is het meest complexe onderdeel en derhalve ook nog het minst uitontwikkeld. We zijn actief aangesloten bij de landelijke campagne voor het ontslakken van regelgeving op het terrein gebiedsontwikkeling. Centraal staat daarin de vraag: wat doen we nog wel en wat doen we niet meer; wat willen we nog wel en wat niet meer regelen?

Over een aantal zaken is wel duidelijkheid. Het wordt alom als een gemeentelijke taak gezien om een gebiedsvisie op te stellen, kaders mee te geven (maar niet te strikt), zorg te dragen voor informatievoorziening, verbindingen te leggen tussen initiatiefnemers en het nemen van initiatieven en ontwikkelen van plannen te stimuleren. Maar over de vraag hoe intensief de gemeente dat moet doen, wisselen de meningen: zelfbouwers vinden bijvoorbeeld dat de gemeente workshops over zelfbouw moet organiseren onder andere zodat in latere fases het proces niet stagneert vanwege onkunde van de zelfbouwers. Het bewonerspanel vindt dit in meerderheid geen taak van de gemeente. Initiatiefnemers vinden de gemeente verantwoordelijk voor het proces en de initiatiefnemer voor de inhoud; het bewonerspanel vindt in meerderheid het proces een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en initiatiefnemer.

Omdat het een doorlopend proces is zullen we in fasen ook voorstellen aan de raad en het college doen om volop te experimenteren met het loslaten van beleid in bepaalde gebieden. Eén voorstel is inmiddels al verwerkt in de concept Welstandsnota, waarin welstandsvrije gebieden worden voorgesteld. Nieuwe voorstellen zullen volgen over het gebruik van braakliggende gronden en/of leegstaande gebouwen (in het kader van de Vastgoednota). Een schets van taken (en rollen) van de gemeente bij stadsontwikkeling en de consequenties daarvan voor de gemeente wordt ook actief opgenomen in het plan voor de nieuwe organisatie van de sector.

We nemen deel aan een pilot van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in het kader van de experimentenwet (meer mogelijkheden voor combi detailhandel en horeca in de binnenstad) en we werken aan het inrichten van een doorlopend proces van ontslakken van beleidsregels. We willen hierbij een rol geven aan een onafhankelijke toetsingscommissie.

4. Welke type besluitvorming vragen we nu aan de raad?

- Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie.
- Inhoudelijke verandering loopt nog: besluitvorming gevraagd over inhoudelijke richting en (geactualiseerde) taakstelling. Voorstel is nog in bewerking.

5. Wat is het voorstel?

Aan de raad wordt voorgesteld om in te stemmen met de inhoudelijke richting (kiezen, stroomlijnen en loslaten) als het gaat om taken en rollen van de gemeente bij gebiedsontwikkeling. Die richting betreft:

- De rode loper uitrollen voor alle initiatieven in de stad. Waar het gaat om gebiedsontwikkeling stevig kiezen voor een beperkt aantal gebieden waarin de gemeente actief is en de rol van de gemeente in die gebieden omschrijven.
- De inzet van de gemeente (in geld en capaciteit) bij initiatieven laten afhangen van de meerwaarde van het initiatief voor de stad, de locatie (wel/niet een prioritair gebied) en de professionaliteit van de initiatiefnemer.
- De processen van de behandeling van initiatieven en plannen binnen de gemeente steviger stroomlijnen; een contactpersoon per initiatiefnemer en een integrale samenwerking tussen alle relevante sectoren en de Omgevingsdienst.
- Beleid stroomlijnen door het aantal visies te beperken. Het opstellen van het mobiliteitsbeleid hiervoor als pilot te gebruiken.
- Het doorlopend ontslakken van de beleidsregels via het inrichten van een onafhankelijke toetsingscommissie.
- Alleen nieuw beleid opstellen als het strikt noodzakelijk is en niet op een andere manier geregeld kan worden.
- Volop experimenteren met regelvrije zones, te beginnen met de Welstandsnota en later dit jaar met braakliggende terreinen en leegstaand vastgoed.
- We nemen deel aan een pilot van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in het kader van de experimentenwet (meer mogelijkheden voor combi detailhandel en horeca in de binnenstad).

6. Hoe ziet het vervolg richting de Begroting 2016 eruit? En daarna?

Het betreft een doorlopend proces. Dat betekent dat er de komende 2 jaar verschillende documenten die passen in dit proces in besluitvorming zullen worden gebracht. Daarnaast gaat het om het aanpassen van de manier van werken. Op dit moment wordt gewerkt aan:

- Welstandsnota.
- Mobiliteitsplan.
- Investeringsstrategie.
- Organisatieontwikkeling Stadsontwikkeling.

7. Wat betekent dit financieel?

	2016	2017	2018	2019
Bruto besparing	€ 120.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
Frictie & aanloopkosten	€ 20.000	€ 0	€ 0	€ 0
Netto besparing	€ 100.000	€ 200.000	€200.000	€200.000

Domeinen - Agenda voor de stad

Naam Domein : **Onderwijshuisvesting**
Portefeuillehouder(s) : **E. van de Burg**

1. Wat is de ambitie? / Inzet van de beweging (vertrekpunt)?

De ambitie is de vraag te beantwoorden of het haalbaar en verantwoord is om de uitvoering van de zorgplicht onderwijshuisvesting, waar de gemeente nu nog voor verantwoordelijk is, over te dragen aan de Dordtse schoolbesturen (doordecentralisatie). Omdat doordecentralisatie de instemming vereist van zowel de gemeente als de schoolbesturen is gekozen voor een interactief proces, waaraan ook de kinderopvang deelneemt.

Schoolbesturen hebben een groot belang bij kwalitatief goede en kwantitatief voldoende onderwijshuisvesting. Door met elkaar samen te werken, de geldstromen te bundelen en door (gezamenlijk) verantwoordelijkheid op te pakken, kan hierin een groter rendement behaald worden dan nu in de huidige (verordening) structuur. Het zorgvuldig overdragen is een beweging die past in deze tijd. Gezamenlijk onderzoeken we of met deze beweging de beoogde maatschappelijke meerwaarde gecreëerd kan worden.

Dit betekent een forse wijziging in de manier van werken voor zowel de gemeente als de schoolbesturen. We denken dat we met deze benadering ook de uitgaven verantwoord terug kunnen brengen zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting. Actief beleid is ook noodzakelijk om een toekomstig tekort (verwacht na 2020) te voorkomen. De opgave is om samen met de schoolbesturen (met betrokkenheid kinderopvangorganisaties) tot een realistisch en voor alle partijen acceptabel scenario te komen. We hanteren het ingangsjaar 2017 voor de richtinggevende financiële opgave.

2. Wat hebben we gedaan? / Waar zat de energie de afgelopen maanden op?

In het proces staat het 'taakvolwassen' worden van schoolbesturen en het leren 'loslaten' door de gemeente centraal.

Er wordt geïnvesteerd in het creëren van vertrouwen tussen schoolbesturen onderling, tussen schoolbesturen en kinderopvangorganisaties en tussen gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties. Wederzijds vertrouwen is een cruciale succesfactor bij dergelijke processen. We merken dat door het interactieve proces het vertrouwen groeit, er begrip is voor elkaar.

Onder leiding van Kwartiermasters (een externe onafhankelijke partij) zijn we gezamenlijk actief aan de slag om te komen tot producten als beleidsuitgangspunten, vestigingsplannen, en straks financiële doorberekeningen (business case). Alle betrokken partijen worden meegenomen in het reilen en zeilen en de kennis en kunde van onderwijshuisvesting en financiering hiervan.

Gezien het verschil in dynamiek en tempo is besloten dat we het Primair onderwijs (PO) en Voortgezet onderwijs (VO) van elkaar loskoppelen en ieder haar eigen tempo laten volgen. De schoolbesturen gaven tijdens het proces aan meer verantwoordelijkheid te willen nemen. De procesorganisaties (VO en PO separaat) zijn hierop aangepast. Er is gekozen voor de structuur van stuurgroep en werkgroepen waarin schoolbesturen meer een leidende rol innemen.

Daarnaast hebben schoolbesturen verzocht meer inhoudelijke verantwoordelijkheid te mogen oppakken. Hiertoe is besloten de eerste jaarschijf van het nieuwe vestigingsplan (PO) door hen te laten invullen binnen afgegeven (financiële) kaders van de gemeente. Deze pilot zal ook de nodige ervaringen opleveren in de groei naar taakvolwassenheid en het leren loslaten. In een extra werkgroep in het PO proces bespreken we het huurbeleid. We streven naar uitgangspunten en afspraken ten aanzien van verhuur van ruimte in schoolgebouwen waar alle partijen zich mee kunnen verenigen.

Alle stappen in het interactieve proces worden afgestemd op gemeentelijk niveau, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Parallel aan het interactieve proces is intern de financiële situatie van het onderwijsprogramma in beeld gebracht, waarbij we een doorkijk in de toekomst creëren (wat gebeurt er als we niets doen c.q. wat gebeurt er als de besturen niet voor de doordecentralisatie kiezen). Deze uitwerking is vooralsnog gebaseerd

op de huidige huisvestingssituatie. De toekomstige huisvestingssituatie is onderwerp van gesprek in het vestigingsplan.

3. Wat heeft dit opgeleverd? / Waar staan we nu?

De resultaten die we tot nu toe bereikt hebben, zijn in gezamenlijkheid tot stand gekomen.

- a. De beleidsuitgangspunten zijn geformuleerd en door de schoolbesturen aangeboden aan de raadscommissie op 10 februari 2015.
- b. Er is een vestigingsplan VO en een vestigingsplan PO/SO/KO tot stand gekomen, die beiden financieel doorgerekend worden in business cases om een financiële haalbaarheid te bepalen.
- c. De verantwoordelijkheid van de invulling van de eerste jaarschijf van het nieuwe vestigingsplan PO/SO/KO is aan de schoolbesturen PO overgedragen. Van deze pilot bent u op de hoogte gebracht in de raadsinformatiebrief van 31 maart 2015.

Eind juni/begin juli zijn de vestigingsplannen doorberekend. Dit geeft een gezamenlijk beeld ten aanzien van de toekomstige huisvestingssituatie en de financiële haalbaarheid van een doordecentralisatie van de resterende taken onderwijshuisvesting. Dit beeld moet leiden tot een gezamenlijke uitspraak (intentie) over bij welke partij(en) de rol en verantwoordelijkheid van de uitvoering van deze taken in het toekomstig onderwijshuisvestingsbeleid belegd worden. In juli is ook duidelijk of de doelstelling in Agenda voor de stad voor het domein Onderwijs, haalbaar is.

Om nu reeds een inschatting te geven of deze opgave haalbaar is, heeft binnen de gemeente een financiële doorkijk plaatsgevonden. Een analyse die mede op basis van ervaring en benchmark bij eerdere gemeentelijke doordecentralisaties tot stand is gekomen. Deze doorkijk geeft een antwoordrichting op de kernvraag van het proces (is een doordecentralisatie mogelijk?) met daarbij haalbaarheid van de bezuinigingsrichting Domein Onderwijs (is € 1,4 miljoen haalbaar?). De financiële analyse is gemaakt op basis van de huidige vastgoedportefeuille. In het vestigingsplan zal in juni/juli duidelijk worden wat de gewenste toekomstige huisvestingssituatie is en wat hiervan de financiële consequenties zijn voor het totaal aan huisvestingskosten. Hieronder is de doorkijk beknopt weergegeven.

Een besparingsdoelstelling ad € 1.400.000 op het programma Onderwijshuisvesting lijkt goed haalbaar. De doelstelling wordt via twee wegen gerealiseerd.

1. Enerzijds door interne verschuivingen: de begroting en exploitatie van het domein Onderwijshuisvesting worden sterk beïnvloed door beslissingen bij andere domeinen en beslissingen uit het verleden.
2. Anderzijds door specifieke mogelijkheden binnen het eigen domein van de Onderwijshuisvesting, bijvoorbeeld het wijzigen van de afschrijvingsmethodiek.

*De administratieve systematiek die de gemeente hanteert, rekent kosten toe die drukken op de onderwijsbegroting.

De huidige werkwijze levert jaarlijks een dekkingstekort bij onderwijshuisvesting op. Die wordt opgevangen door het aanspreken van financiële reserves. Ongewijzigd beleid betekent dat die reserves uitgeput zullen raken. Daarmee komt er steeds minder financiële ruimte om in de toekomst noodzakelijke nieuwbouw te kunnen plegen.

Overdracht van onderwijshuisvesting aan derden met bijpassende verantwoordelijkheid (doordecentralisatie) is aanvaardbaar als ze draagbaar is. De draagbaarheid van de opdracht kan worden beoordeeld als er een goed sturingskader is (kunnen de toekomstige lasten worden betaald? is er voldoende dekking? kan een tegenvaller worden opgevangen?). De schoolbesturen zullen de opdracht aannemen waarbij ongetwijfeld zo laag mogelijke kosten worden gezocht. Dit vraagt om een business case waarin de toekomst niet wordt belast met gemaakte keuzes uit het verleden die hoge lasten veroorzaken. De kans op een succesvolle doordecentralisatie wordt vergroot door een 'lean-and-mean' overdacht: derden zullen na overdracht bijvoorbeeld niet willen bijdragen in dekkingen van andere gemeentelijke domeinen. Overheveling van deze taken zal ook effect hebben op de ambtelijke formatie, hetgeen in de uitwerking wordt meegenomen.

Welke keus aan het eind van het interactieve proces ook gemaakt wordt, actief handelen op dit domein lijkt belangrijk om twee redenen. Enerzijds beschouwend vanuit de optiek van de doordecentralisatie: we moeten ons realiseren dat schoolbesturen geen indirecte 'sponsoring' van andere gemeentelijke disciplines gaan overnemen. Anderzijds beschouwend vanuit handhaving van de huidige structuur: we moeten ons realiseren

dat de gemeente te maken zal krijgen met hoge kosten die nauwelijks tot geen ruimte meer zullen bieden voor nieuwbouw in de toekomst”.

4. Welke type besluitvorming vragen we nu aan de raad?

- Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie.
- Inhoudelijke verandering loopt nog: besluitvorming gevraagd over inhoudelijke richting en (geactualiseerde) taakstelling. Voorstel is nog in bewerking.

5. Wat is het voorstel?

De financiële doorkijk op de bezuinigingsrichting volgens Agenda voor de stad is een tussenstap. Het interactieve proces is volop in beweging om een gezamenlijke uitspraak op haalbaarheid te kunnen geven. De uitspraak/een intentie kan niet eenzijdig gecreëerd worden. Het moet een gedragen besluit zijn van alle betrokkenen in dit proces, waarbij zorgvuldigheid en onderling vertrouwen essentiële randvoorwaarden zijn. Met inachtneming van de financiële doorkijk op een haalbaarheid van de bezuinigingsrichting Agenda voor de stad, lijkt Domein Onderwijs daadwerkelijk een bijdrage te kunnen leveren aan Agenda voor de Stad. Hierbij de kanttekening dat we goed in beeld moeten brengen welk effect een aantal besparingen op het programma Onderwijshuisvesting heeft op andere (deel)begrotingen van afdelingen/bedrijven van de gemeente Dordrecht.

Wij stellen voor het bezuinigingsbedrag uit de Begroting 2015 voorlopig als taakstellend te handhaven.

6. Hoe ziet het vervolg richting de Begroting 2016 eruit? En daarna?

Het gezamenlijke beeld voor invulling van de toekomstige onderwijshuisvesting willen we na de zomervakantie in de raad behandelen. De resultaten uit het proces én een beoogde intentie worden dan met u besproken.

7. Wat betekent dit financieel?

	2016	2017	2018	2019
Bruto besparing	€ 0	€ 1.400.000	€ 1.400.000	€ 1.400.000
Frictie & aanloopkosten	€ 240.000	€ 0	€ 0	€ 0
Netto besparing	€ 0	€ 1.400.000	€ 1.400.000	€ 1.400.000

Bruto besparing

De business case zal uitwijzen of de aanname realistisch is, dat er conform de opdracht van Agenda voor de stad € 1,4 miljoen kan worden bezuinigd in vergelijking met de huidige uitgaven. Gezien de gemaakte analyse gaan we er vanuit dat dit op het programma onderwijshuisvesting haalbaar lijkt, mits ook een aantal keuzes gemaakt worden.

Frictie & aanloopkosten

In 2015 zal duidelijk worden of doordecentralisatie haalbaar is. Een doordecentralisatie zal dan wederom interactief in 2016 verder uitgewerkt moeten worden. Omdat de kosten voor de baten uitgaan is het nodig om hiervoor een bedrag op te nemen. De uitgaven betreffen vooral externe inhuur a € 240.000 (het bedrag is gebaseerd op ervaringen van collega-gemeente). De helft van dit bedrag komt overigens, conform de gemaakte afspraak, voor rekening van de schoolbesturen.

We gaan ervanuit dat frictiekosten binnen de business case opgelost kunnen worden. Doordecentralisatie zal immers alleen plaatsvinden als dat zowel voor de gemeente als voor de schoolbesturen een meerwaarde heeft.

Domeinen - Agenda voor de stad

Naam Domein : **Zorg en Ondersteuning**
Portefeuillehouder : **C.M.L. Lambrechts**

1. Wat is de ambitie? / Inzet van de beweging (vertrekpunt)?

Binnen het domein Zorg & Ondersteuning hebben we door de decentralisaties te maken met een belangrijke veranderopgave. We willen dat onze inwoners zo min mogelijk afhankelijk zijn van zware zorg en ondersteuning. Centraal staat dat we in Dordrecht vitale wijken hebben, waarin we een toenemend beroep op eigen kracht van de burgers in onze stad kunnen doen. Daarbij kijken we veel meer dan voorheen naar het zelfoplossend vermogen van inwoners en hun directe omgeving. Om dit te kunnen bereiken bieden we de zorg en ondersteuning zo dicht mogelijk (in de wijk) bij de burger aan.

Binnen de geschetste beweging verwachten wij dat de gewenste transformatie kan bijdragen aan het realiseren van besparingen. Tegelijkertijd zien we dat dit afhankelijk is van de dynamiek in het sociaal domein en de eigen kracht van de inwoners. We geloven dat meer focus en inzet op preventie en nieuwe vormen van ondersteuning gecombineerd met een groter beroep op eigen kracht van inwoners in de toekomst leiden tot een slimmer en efficiënter aanbod van zorg en ondersteuning.

2. Wat hebben we gedaan? / Waar zat de energie de afgelopen maanden op?

We hebben met professionals en tijdens werkbezoeken met cliënten het gesprek gevoerd over meer samenhang in het stedelijk netwerk rond zorg en overlast. Er zijn nu nog drie lokale zorgnetwerken actief in Dordrecht. Samen met de betrokken partners hebben we geconcludeerd dat de samenwerking effectiever kan. Daarom realiseren we één stedelijk netwerk Zorg & Overlast dat per 2016 operationeel moet zijn. Het aantal overlegtafels beperken we om dubbelingen te voorkomen; cliënten worden snel en adequaat doorgeleid naar de juiste zorg en/of ondersteuning. De sociale teams spelen hierin een belangrijke rol: zij zijn laagdrempelig en met hun generalistische blik in staat om snel (door) te schakelen.

Daarnaast hebben we het spoor verkend van innovatie rond lichte zorg/begeleiding die duurdere zware zorg overbodig maakt. Het project 'Buurt m/v' is hiervan een treffend voorbeeld. Buurtvrouwen en -mannen helpen kwetsbare bewoners – (ex)-verslaafden en (ex)psychiatrische patiënten – bij het oplossen van problemen die een plezierig zelfstandig leven in de weg staan en leert deelnemers om zelf regie over hun eigen leven te nemen. De buurtvrouwen en -mannen waren tot hun aanstelling aangewezen op een bijstandsuitkering en krijgen als medewerker van BUURT m/v een regulier arbeidscontract aangeboden. Zo doen ze werkervaring op, worden hun kansen op de arbeidsmarkt groter, krijgen ze meer aanzien in hun wijk en herstelt het zelfvertrouwen. De pilotfase is vorig jaar afgerond met een positieve maatschappelijke kostenbaten-analyse.

3. Wat heeft dit opgeleverd? / Waar staan we nu?

- a. De nieuwe aanpak rond één stedelijk netwerk Zorg & Overlast levert per 2016 een structurele besparing op aan subsidie van bijna een ton.
- b. We gaan door op het spoor van innovatie door projecten te stimuleren die gericht zijn op transformatie en verschil maken ("gamechangers"). Denk hierbij aan:
 - Buurt m/v.
 - Specifieke aanpakken rond draaideur GGZ, veelplegers, schuldenaanpak cliënten, mensen die Beschermd Wonen, et cetera.
 - Inclusieve wijkaanbesteding, BV Crabbefoh met hoofdaannemer en onderaannemer. Geen subsidiëring van 'losse onderdelen', maar integrale aanbesteding.
- c. We gaan specifieke ketens/doelgroepen en interventies doorlichten op kansen voor maatschappelijke winst en financiële besparingen, samen met onder andere VGZ, zoals:
 - GGZ keten, Dementie keten (gaat beide over regionale en lokale budgetten).
 - Doorontwikkeling sociale team aanpak (hoopgevende MKBA voor West).
 - Versterking 'voorkant'; gemeenschappelijke aanpak (en financiering) vanuit welzijn, zorg, jeugd, werk en inkomen (sociale teams, jeugdteams, algemeen maatschappelijk werk, schoolmaatschappelijk werk, vrijwilligersondersteuning et cetera.).
 - Optimaliseren/slim verbinden dagbesteding - welzijn (onder andere uitbouwen initiatief van Spectrum).

Risico's

Autonome ontwikkelingen als de groei van de zorgvraag (bijvoorbeeld als gevolg van extramuralisering) zijn uiteraard van invloed op de voorgenomen besparingsintentie.

4. Welke type besluitvorming vragen we nu aan de raad?

- Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie.
- Inhoudelijke verandering loopt nog: besluitvorming gevraagd over inhoudelijke richting en (geactualiseerde) taakstelling. Voorstel is nog in bewerking.

5. Wat is het voorstel?

Het voorstel is om akkoord te gaan met een bezuiniging van € 100.000 vanaf 2016 door bundeling van expertise en inzet in 1 stedelijk netwerk Zorg & Overlast

6. Hoe ziet het vervolg richting de Begroting 2016 eruit? En daarna?

Komende maanden benutten om enkele ketens/doelgroepen door te lichten op kansen (maatschappelijk en qua besparingen). We stellen voor om in het najaar de uitkomsten van die doorlichting in een informatiebijeenkomst met uw raad te bespreken. Vervolgens volgt definitieve besluitvorming.

7. Wat betekent dit financieel

	2016	2017	2018	2019
Bruto besparing	€ 100.000	€ 200.000	€ 400.000	€ 600.000
Frictie & aanloopkosten	€ -	€ PM	€ PM	€ PM
Netto besparing	€ 100.000	€ 200.000	€ 400.000	€ 600.000

BIJLAGE 2

BESPARINGSVOORSTELLEN AGENDA VOOR DE STAD

MEI 2015

Besparingsvoorstellen - Agenda voor de stad

Naam besparingsvoorstel : Leerlingenvervoer
Portefeuillehouder(s) : E. van de Burgt

1. Wat is de ambitie? / Inzet van de beweging (vertrekpunt)?

Besparing van € 225.000 door gunstige, huidige vervoerscontracten, versoering van de regeling en strengere beoordeling van de aanvragen. Tevens onderzoek naar verdere (regionale) samenwerking op leerlingenvervoer.

2. Wat hebben we gedaan? / Waar zat de energie de afgelopen maanden op?

De nieuwe verordening leerlingenvervoer heeft onder andere door de verhoging van de kilometergrens en het innen van een eigen bijdrage een kostenbesparend effect gehad. Daarnaast stimuleren we het denken vanuit zelfredzaamheid en zelfstandigheid van leerlingen en het inzetten op de mogelijkheden van de leerling.

3. Wat heeft dit opgeleverd? / Waar staan we nu?

Zie RIB november 2014; toepassing maatwerk leerlingenvervoer.
Zie RIB maart/april 2015; tussenevaluatie leerlingenvervoer.

4. Welke type besluitvorming vragen we nu aan de raad?

- Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie.
- Inhoudelijke verandering loopt nog: besluitvorming gevraagd over inhoudelijke richting en (geactualiseerde) taakstelling. Voorstel is nog in bewerking.

5. Wat is het voorstel?

€ 225.000 besparing (structureel) in de begroting te verwerken vanaf 2016.

6. Hoe ziet het vervolg richting de Begroting 2016 eruit? En daarna?

De verwachting is dat ook voor de jaren na 2016 € 225.000 bespaard kan worden. Afhankelijk van de regionale aanbesteding (als concrete uitwerking van de regionale samenwerking) zal blijken of verdere besparing mogelijk is.

7. Wat betekent dit financieel?

	2016	2017	2018	2019
Bruto besparing	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000
Frictie & aanloopkosten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Netto besparing	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000

Besparingsvoorstellen - Agenda voor de stad

Naam besparingsvoorstel : Parkeren
Portefeuillehouder(s) : H. van der Linden

1. Wat is de ambitie? / Inzet van de beweging (vertrekpunt)?

Parkeerorganisatie:

We willen de parkeerorganisatie hervormen en de parkeerprocessen en producten digitaliseren zodat we kunnen voldoen aan de toekomstige behoeften van de burgers ten aanzien van parkeerdienstverlening. Daarnaast willen we een organisatie die niet duurder is dan nodig, wat betekent dat met de hervorming en digitalisering ook een aanzienlijke besparing wordt nagestreefd.

Parkeertarieven:

We blijven investeren in een goed woon- en leefklimaat voor alle leeftijd- en inkomensgroepen, een goede bereikbaarheid en een levendige en leefbare binnenstad. Een goede parkeerbalans, waar nodig parkeerregulering en voldoende parkeervoorzieningen dragen hieraan bij. De kosten hiervan worden in rekening gebracht bij de automobilisten die gebruik maken van de voorzieningen. Hierbij streven we naar een gezonde parkeerexploitatie met marktconforme parkeertarieven. We willen de parkeertarieven nu aanpassen aan het niveau dat in vergelijkbare gemeenten gebruikelijk is en daarmee een bijdrage leveren aan de gemeentelijke bezuinigingsdoelstelling.

Dordrecht is geen auto werende gemeente, maar wil wel het parkeren op straat beperken door voldoende aanbod van andere parkeervoorzieningen en ontmoedigen door het hanteren van hogere tarieven voor parkeren op straat. Het aantrekkelijk houden van de binnenstad voor zoveel mogelijk bezoekers blijft topprioriteit en goede en ook in prijs concurrerende parkeerfaciliteiten dragen bij aan de aantrekkelijkheid van de binnenstad. Ook het beperken van autoverkeer en geparkeerde auto's in de straten van de binnenstad verhoogt de aantrekkelijkheid van de binnenstad.

Dordrecht blijft gebruik maken van parkeerregulering om een gezonde parkeerbalans te houden voor de verschillende doelgroepen: bewoners, ondernemers, werkenden en bezoekers (privé, winkelpubliek, recreatie/sport, gebruikers voorzieningen, toeristen). Om betaald parkeren op straat in woongebieden en de overlast als gevolg daarvan zoveel mogelijk te beperken zorgt de gemeente voor voldoende parkeergarages/terreinen in de buurt van voorzieningen en winkelcentra.

De parkeerexploitatie wordt niet gezien als melkkoe, maar indien een overschot mogelijk is als uitvloeisel van noodzakelijke parkeerregulering en een gezonde parkeerbalans kan het overschot bijdragen aan de dekking van een tekort op de stadsbegroting of bijvoorbeeld aan de financiering van het onderhoud van wegen.

De parkeertarieven in Nederland zijn de afgelopen jaren flink gestegen in Nederland. De tarieven voor het garage en straatparkeren liggen in Dordrecht rond het landelijk gemiddelde van vergelijkbare steden. Zowel landelijk als in Dordrecht zien we de trend dat de parkeerinkomsten dalen als gevolg van afname van winkelend publiek. Eerst kwam dit vooral door de economische crisis, maar inmiddels is de voornaamste oorzaak het winkelen via internet geworden. Veel winkels moesten hun deuren sluiten waardoor er nu ook sprake is van flinke leegstand van winkelpanden in de binnensteden.

Verwacht wordt dat deze trend verder zal doorzetten. Dordrecht tracht de bezoekersstroom positief te beïnvloeden door verbetering van het culturele en recreatieve klimaat in de stad. En dat heeft ook effect op de parkeerinkomsten: er lijkt zich begin 2015 weer een lichte toename van het parkeren voor te doen.

2. Wat hebben we gedaan? / Waar zat de energie de afgelopen maanden op?

Parkeerorganisatie:

Het college heeft eind maart besloten taken samen te voegen in een tijdelijke parkeerorganisatie en een verkenning te doen naar samenwerking met andere gemeenten in coöperatie verband en via deze weg de mogelijkheden tot digitalisering te verkennen.

Parkeertarieven:

De mogelijkheden voor tariefaanpassingen die passen binnen het parkeerbeleid zijn geïnventariseerd en onderzocht op mogelijke effecten (prijselasticiteit). Van belang hierbij is de te verwachten ontwikkeling van

de Egalisatiereserve parkeervoorzieningen (EPV). Een nieuwe EPV prognose is inmiddels opgesteld ten bate van het kadernota proces.

Naast de tariefaanpassingen zijn ook voorstellen voorbereid voor parkeerregulering in het gebied bij het Energiehuis (reeds besloten en verwerkt in de parkeerexploitatie) en parkeerregulering op koopzondagen (wordt meegenomen in Agenda voor de stad). Het laatste voorstel draagt bij aan het financieel resultaat voor de Agenda voor de stad.

3. Wat heeft dit opgeleverd? / Waar staan we nu?

Parkeerorganisatie:

Het adviesrapport is vastgesteld en een voorlopige business case is opgesteld, gebaseerd op een te verwachten ontwikkeling van de parkeerorganisatie, gezien het adviesrapport. De verkenning van samenwerking met Coöperatie Parkeerservice (CPS) is gestart. CPS zal in mei/juni een parkeerscan voor Dordrecht uitvoeren en de uitkomsten daarvan worden betrokken bij de verdere uitwerking van de business case. Besluitvorming over de business case en start van een eventuele aansluitingsprocedure bij CPS vindt plaats eind juni/begin juli. De raad zal op dat moment ook worden geïnformeerd over de richting die wordt gekozen.

Parkeertarieven:

De inventarisatie van de mogelijkheden voor tariefaanpassingen heeft geresulteerd in concrete voorstellen voor maatregelen die per 1 januari 2016 ingevoerd kunnen worden.

4. Welke type besluitvorming vragen we nu aan de raad?

Parkeerorganisatie:

- Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie.
- Inhoudelijke verandering loopt nog: besluitvorming gevraagd over inhoudelijke richting en (geactualiseerde) taakstelling. Voorstel is nog in bewerking.

Parkeertarieven:

- Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie.
- Inhoudelijke verandering loopt nog: besluitvorming gevraagd over inhoudelijke richting en (geactualiseerde) taakstelling. Voorstel is nog in bewerking.

5. Wat is het voorstel?

Parkeerorganisatie:

Kennis nemen van de beweging die is ingezet. In juni of juli zal het college een principebesluit nemen over deelname aan de coöperatie en in september/oktober zal de raad worden gevraagd daarop wensen of bedenkingen te uiten.

Parkeertarieven:

De volgende maatregelen per 1 januari 2016 invoeren:

1. Invoeren parkeerregulering op zondag van 12.00 uur tot 17.00 uur in binnenstad en 19^e Eeuwse Schil inclusief Transvaalbuurt.

Toelichting: de parkeerdruk in de binnenstad op straat is te hoog geworden, blijkt uit onderzoek. In sommige sectoren is die toegenomen tot boven 90% waar maximaal 80 % de norm is. Het zoekverkeer is teveel toegenomen. Het gratis parkeren op straat in combinatie met betaald parkeren in de garages heeft tot gevolg dat te weinig mensen in de garages parkeren. Een hoger tarief op straat (zoals ook op andere dagen) zal ertoe leiden dat de straten ontlast worden en de garages weer voldoende worden benut.

Financieel resultaat: jaarlijks € 275.000.

2. Algemene verhoging kortparkeertarieven (straat en garages) met 10 ct per uur exclusief Gezondheidspark/Sportboulevard.

Toelichting: met deze tariefaanpassing blijft Dordrecht een prijs voor parkeren vragen die passend is voor een stad als Dordrecht. De verhoging is minimaal zodat de aantrekkelijkheid van binnenstad en evenementen niet wordt aangetast en zodat de lasten voor de burgers zo min mogelijk verzwaaard worden. Gezondheidspark en Sportboulevard worden uitgezonderd omdat (alleen) daar het afgelopen jaar als gevolg van indexering (CPI index) een verhoging van 10 ct is doorgevoerd.

Financieel resultaat: jaarlijks € 100.000.

3. Betaald parkeren P&R terrein Ark: € 4,- per dag.

Toelichting: het parkeerterrein Ark van Noach zal de functie van P&R voorziening overnemen van het parkeerterrein Energiehuis. Dit zal een extra opbrengst (€ 25.000) genereren aangezien het parkeren op het huidige P&R terrein Energiehuis (de eerste 24 uur) gratis is en we verwachten dat het gebruik van het parkeerterrein Ark van Noach zal toenemen.

Markttechnisch gezien kan een tarief van € 4,- per dag worden gevraagd voor P&R terrein Ark van Noach. We stellen voor het tarief van € 4,- per dag voor het Ark terrein vast te stellen per 1 januari 2016.

Financieel resultaat: € 50.000.

Voor het P&R terrein Weeskinderdijk stellen we voor het gratis parkeren te handhaven omdat betaald parkeren op deze locatie tot gevolg zou hebben dat er veel meer in de naastliggende woonwijk zal worden geparkeerd.

4. Verhoging tarief 2^e bewonersvergunning van € 103,50 tot € 135 per half jaar.

Toelichting: we willen voorkomen dat de stad ten aanzien van parkeergelegenheid plaatselijk op slot gaat door teveel parkerende vergunninghouders. Het beleid is daarom het aantal vergunningen te beperken. Met name de tweede bewonersvergunning wordt extra zwaar belast. Het nieuwe tarief past bij de tarieven die vergelijkbare steden voor de tweede vergunning hanteren.

Financieel resultaat: € 50.000.

5. Verhoging tarief bezoekers parkeren van € 17,25 voor 15 x 3 uur naar € 25 voor 15 x 3 uur.

Toelichting: Dordrecht is op dit punt beduidend goedkoper dan vergelijkbare steden als Schiedam en Leiden. Ook zijn er steden die deze (kortings)regeling niet kennen en waar het volle pond wordt betaald.

Financieel resultaat: € 20.000.

6. Verhoging avondtarief parkeergarages Spuihaven, Veemarkt en Riedijkshaven naar € 2,50.

Toelichting: momenteel geldt hier het zogenaamde horecatarief: een lager tarief om bezoek binnenstad in de avond te stimuleren: eenheidstarief voor de hele avond van € 1,60 (Veemarkt) respectievelijk € 1,40 (Spuihaven). Er is geen indicatie dat dit lagere tarief het bezoek beïnvloedt. In andere steden is dit ook niet gebruikelijk.

Ook de particuliere garage Drievriendenhof hanteert geen lager tarief. Vanuit de aanname dat een te forse verhoging toch verschil zal maken voor het aantal bezoekers in de avond, stellen we een beperkte tariefsverhoging voor: € 2,50 voor de garages Veemarkt, Spuihaven en Riedijkshaven voor de periode 18.00 uur tot 03.00 uur (was € 1,60 voor Veemarkt respectievelijk € 1,40 voor Spuihaven en Riedijkshaven).

Financieel resultaat: jaarlijks € 52.000.

6. Hoe ziet het vervolg richting de Begroting 2016 eruit? En daarna?

Parkeerorganisatie:

In september/oktober volgt de wensen/bedenkingen procedure ten aanzien van deelname aan Coöperatie en aanvraag goedkeuring Provincie.

In oktober wordt het eerste dienstencontract met Parkeerservice voor 2016 afgesloten. Noodzakelijke investeringen in digitalisering in 2016 zijn gedekt in de parkeerexploitatie.

De extra personele inzet voor de hervorming van de organisatie wordt verwerkt in de Begroting 2016.

Parkeertarieven:

Nog voor begrotingsbehandeling wordt de gewijzigde verordening Parkeertarieven aan de raad voorgelegd en beslist het college over de tarieven waartoe het college bevoegd is te besluiten. De resultaten van college- en raadsbesluit worden verwerkt in de Begroting 2016.

Egalisatiereserve parkeervoorzieningen (EPV)

Begin juni wordt de prognose EPV aangeboden. Volgens de voorlopige prognose komt de reserve in de jaren 2016-2018 onder het door de raad vastgestelde minimum weerstandsniveau van € 3,5 miljoen. De jaren daarna blijft de reserve boven dat niveau.

Als spelregel van de EPV is vastgesteld dat de minimaal noodzakelijke omvang van het saldo van de EPV vierjaarlijks wordt vastgesteld. Hiermee wordt bereikt dat aan het begin van een gemeenteraadstermijn voor meerdere jaren duidelijkheid ontstaat over het niveau van de reserve en worden de effecten van schommelingen in de exploitatie verder gedempt. Voor de periode 2015-2018 bedraagt de minimale omvang van het saldo van de EPV € 3,5 miljoen.

Indien volgens de prognose de stand van de reserve de eerstvolgende 5 jaar boven de minimale omvang blijft, wordt het surplus (het positieve verschil tussen € 3,5 miljoen en de laagste stand van de prognose van de reserve in de eerstkomende 5 jaar) afgestort aan de algemene middelen, tenzij de prognose aangeeft dat binnen 10 jaar de stand onder het minimale weerstandsniveau zal dalen.

De voorlopige prognose laat zien dat in 2016 en 2017 ook bij een opbrengst van € 4 ton uit maatregelen in het kader van de Agenda voor de stad geen afstorting aan de algemene middelen kan plaatsvinden, indien ook hiervoor de spelregels van de EPV worden gehanteerd. Het surplus moet dan immers € 4 ton boven het risiconiveau van € 3,5 mln. bedragen en zo blijven voor de eerstvolgende 5 jaren. Dit doet zich naar het zich laat aanzien pas voor vanaf 2018.

Voorgesteld wordt om toch de volledige opbrengst van bovenstaande maatregelen met ingang van 2016 af te storten aan de algemene middelen ten bate van Agenda voor de stad. Immers zonder deze maatregelen zou de PEX evenmin deze extra inkomsten hebben.

Blijft de constatering dat de spelregels ertoe dienen dat de EPV niet teveel schommelingen moet hebben en niet het risico wordt gelopen dat deze opeens onder de nullijn terecht komt. Hierbij moet er rekening mee worden gehouden dat de prognose een gemiddelde verwachting is op basis van meerdere scenario's ten aanzien van kostenontwikkelingen en de ontwikkeling van de inkomsten. Indien bijvoorbeeld de trend inzet dat minder bezoekers naar de Dordtse binnenstad komen (door recessie en internet consumeren) kan de prognose een aanzienlijk minder positieve ontwikkeling te zien geven. Voorlopig geeft de prognose echter een gunstige ontwikkeling te zien vanaf 2018.

In 2013 heeft de raad een motie aangenomen die uitsprekt dat een surplus op de parkeerexploitatie elk jaar voor 50% bestemd zal worden voor wegenonderhoud. Indien u in het kader van Agenda voor de stad zult besluiten om vanuit de parkeerexploitatie jaarlijks de onder punt 7. vermelde netto besparingen bij te dragen aan de algemene middelen betekent dit dat eerst na deze onttrekking een eventueel verder surplus bestemd kan worden als bijdrage voor de Wegennota.

7. Wat betekent dit financieel?

	2016	2017	2018	2019
Bruto besparing organisatie	€ 0	€ 0	€ 350.000	€ 500.000
Inkomstenverhoging tarieven	€ 550.000	€ 550.000	€ 550.000	€ 550.000
Frictie & aanloopkosten	€ 150.000	€ 150.000	€ 125.000	€ 175.000
Netto besparing	€ 400.000	€ 400.000	€ 775.000	€ 875.000

Aanloopkosten in 2016 en 2017: kosten manager TPO en opgaveteam.

Frictiekosten in 2018: frictiekosten overgang personeel.

Frictiekosten in 2019: frictiekosten overgang personeel.

Besparingsvoorstellen - Agenda voor de stad

Naam besparingsvoorstel : Bestuur en samenwerking
Portefeuillehouder(s) : P.H. Sleeking en A.A.M. Brok

1. Wat is de ambitie? / Inzet van de beweging (vertrekpunt)?

Besparingsvoorstellen binnen domein bestuur en samenwerking.

2. Wat hebben we gedaan? / Waar zat de energie de afgelopen maanden op?

Het factsheet dat vorig jaar is opgesteld was uitgangspunt voor de zoektocht naar besparingsvoorstellen. Daarbij is met de inhoudelijk betrokken ambtenaren contact gezocht en zijn voorstellen uitgewerkt en verwoord. De raad heeft reeds besluiten genomen over besparingen op Internationale Betrekkingen (zie raadsvoorstel 1389335 van 9 december 2014), Raadsondersteuning en Rekenkamer (zie raadsvoorstel 1488353 van 12 mei 2015).

3. Wat heeft dit opgeleverd? / Waar staan we nu?

Er ligt een pakket voorstellen dat na besluitvorming kan worden geïmplementeerd. Dit levert een besparingspotentieel op, dat oploopt van € 473.000 in 2016 tot € 788.000 in 2018.

4. Welke type besluitvorming vragen we nu aan de raad?

Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie.

Inhoudelijke verandering loopt nog: besluitvorming gevraagd over inhoudelijke richting en (geactualiseerde) taakstelling. Voorstel is nog in bewerking.

5. Wat is het voorstel?

Binnen het domein Bestuur & Samenwerking kunnen besparingen effectief worden op het gebied van:

- Raadsondersteuning en Rekenkamer: zie raadsvoorstel 1488353 van 12 mei 2015. In 2016 levert dit € 139.000 en vanaf 2017 levert dit € 197.000 op. Een deel van de besparing vindt plaats op communicatie-uren; het is belangrijk te voorkomen, dat deze besparing niet dubbel wordt ingeboekt bij de aframing van het totaal aantal communicatie-uren van de gemeente Dordrecht.
- Bestuur: besparingen op Naturalisatieceremonie, op het budget voor Organisatieontwikkeling en op drukkosten leveren in totaal € 160.000 vanaf 2016 op.
- Internationale Samenwerking: zie raadsvoorstel 1389335 van 9 december 2014. Dit levert € 34.000 in 2016 en € 36.000 vanaf 2017 op.
- Communicatie: bekendmakingen digitaal maken, minder redactionele pagina's Gemeentenieuws, besparingsvoordeel aanbesteding publicatie in Dordt Centraal, minder woordvoering B&W en minder communicatiemiddelen. Dit levert € 90.000 in 2016, € 140.000 in 2017 en € 195.000 vanaf 2018 op.
- Onderzoek: in samenspraak met de Drechtsteden gaan we kritisch kijken naar de mogelijkheden om het basispakket OCD af te slanken. Omdat Dordrecht dit niet alleen bepaalt, zetten we de opbrengst hiervan op PM. Daarnaast gaan we besparen op onderzoek (in zijn algemeenheid) door hiervoor minder opdrachten te uit te zetten. Om deze besparing te realiseren worden de budgetten binnen de sectoren afgeroomd. Dit levert € 50.000 in 2016, € 100.000 in 2017 en € 200.000 vanaf 2018 op.

6. Hoe ziet het vervolg richting de Begroting 2016 eruit? En daarna?

Na besluitvorming bij de Kadernota zullen de voorstellen worden verwerkt in de Begroting 2016 en worden geïmplementeerd.

7. Wat betekent dit financieel?

Friciekosten zijn mogelijk bij het Servicecentrum Drechtsteden (vanwege Communicatie) en het Onderzoekcentrum Drechtsteden (vanwege Onderzoek).

	2016	2017	2018	2019
Bruto besparing	€ 473.000	€ 633.000	€ 788.000	€ 788.000
Frictie & aanloopkosten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Netto besparing	€ 473.000	€ 633.000	€ 788.000	€ 788.000

Besparingsvoorstellen - Agenda voor de stad

Naam besparingsvoorstel : Promotie evenementen en programmering
Portefeuillehouder(s) : J. Mos

1. Wat is de ambitie? / Inzet van de beweging (vertrekpunt)?

Besparing op inzet in de binnenstad (promotie, evenementen, programmering, et cetera) verminderen en meer financiële participatie door economische partijen (winkeliers, horeca, e.a.), die daar ook economisch belang bij hebben (omzetverhogend). Vergroten sponsormogelijkheden en fondsvorming.

2. Wat hebben we gedaan? / Waar zat de energie de afgelopen maanden op?

In de afgelopen jaren heeft Dordrecht zich nationaal weten te onderscheiden met het aanbod van evenementen. In 2012 is Dordrecht uitgeroepen tot evenementenstad van het jaar. We hebben de ambitie om te horen tot de top van evenementensteden in Nederland. Die ambitie komt voort uit het besef dat evenementen een groot economisch en sociaal-maatschappelijk belang hebben. Belangrijk daarbij zijn levendigheid, bezoek en directe en indirecte economische spin-off en de bijdrage aan bekendheid en imago van Dordrecht. Naast deze effecten kunnen bepaalde evenementen een belangrijke strategische investering of impuls zijn in de ontwikkeling van gebieden in de binnenstad en/of sectoren (horeca/winkels). Uitgangspunt van ons evenementenbeleid is dat evenementen gebaseerd zijn op particulier initiatief en de gemeente deze ondersteunt met menskracht en middelen. De praktische ondersteuning van de evenementen is belegd bij het evenementenbureau van Dordrecht Marketing.

Een werkgroep van de gemeenteraad is aan de slag gegaan met het formuleren van een afwegingskader voor de beoordeling van gemeentelijke subsidies, waaronder ook die voor evenementen. Een van de alternatieven van de werkgroep is om alle kleine subsidies te schrappen (tot € 50.000) en vanuit een nieuw beleidskader het restant budget te verdelen.

Daarnaast zijn per 1 januari 2015 de meerjarige subsidieafspraken met het Big Rivers festival (op basis van de eerder door de gemeenteraad aan het festival toegekende status aparte) afgelopen. Gekozen is om de subsidie aan het festival voor 2015, als overgangsjaar vooruitlopend op de uitkomsten van de Agenda voor de stad, stapsgewijs af te bouwen. Dit heeft voor 2015 gerealiseerd in een besparing van ca. € 40.000 op de subsidie ten opzichte van 2014 en voorgaande jaren.

3. Wat heeft dit opgeleverd? / Waar staan we nu?

In de afgelopen jaren zijn al een aantal stappen genomen om de gemeentelijke subsidies aan evenementen terug te brengen. Deze bezuiniging is gerealiseerd door het strikter hanteren van de subsidiecriteria, het toepassen van tweemaal een efficiencykorting van 2,5% voor subsidies vanaf € 20.000 en het schrappen van het afgezonderde kraamkamerbudget voor nieuwe en vernieuwende evenementen. Tegelijkertijd is ook de gemeentelijke aansturing vanuit de ambtelijke organisatie op evenementen gereduceerd tot het basisniveau, is het voortouw meer bij de evenementenorganisator gelegd en is de ondersteuning van de organisatoren vanuit een duidelijke rolverdeling belegd bij het evenementenbureau van Dordrecht Marketing.

Het subsidiebeleid voor evenementen, opgenomen in de nadere regels voor de organisatie van evenementen op grond van de Algemene Subsidieverordening Dordrecht (ASV), sluit aan op de opbouw van het evenementenbeleid met de categorie-indeling naar A+ (plafond € 42.778), A (plafond € 19.500), B (€ 5.000) en C evenementen (€ 500). Het uitgangspunt is dat de gemeente maximaal 40% van de totale begroting van het evenement subsidieert. Voor de komende jaren willen we kijken of we nog meer besparingen kunnen realiseren op onze evenementensubsidies, door vanuit de inhoudelijke opgaven voor de stad in samenhang met onze ambities op de terreinen van sport en cultuur te komen tot een nieuw afwegingskader. Vanuit de onderlinge samenhang willen we nog scherpere keuzes maken in de subsidiering van evenementen die we belangrijk vinden voor het realiseren van de inhoudelijke opgaven van de stad en die tegelijkertijd ook via sponsoring en fondsvorming kunnen rekenen op cofinanciering vanuit de markt.

4. Welke type besluitvorming vragen we nu aan de raad?

- Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie.
- Besluitvorming over inhoudelijke richting en taakstellend bedrag. We hebben vertrouwen in het realiseren van de taakstelling, maatregel is voldoende doordacht, maar voorstel is nog in bewerking.

5. Wat is het voorstel?

We willen komen tot een nieuw afwegingskader op basis waarvan evenementen (ook vanuit sport en cultuur) opnieuw beoordeeld worden. Daarbij zullen historisch gegroeide afspraken en statustoekenning komen te vervallen. Op basis van het nieuwe kader (vanaf 1 januari 2016) zullen alle organisatoren opnieuw een aanvraag moeten indienen.

Op korte termijn informeren wij alle organisatoren over de koers van de Agenda voor de stad en de consequenties daarvan voor de (hoogte van) subsidiëring voor evenementen, met de aankondiging dat daarmee ook het oude subsidiekader en de historische gegroeide afspraken komen te vervallen. Ook gaan we in gesprek met de organisatoren van de grote(re) evenementen om te kijken op welke wijze een besparing gerealiseerd kan worden op de subsidie, zonder dat dit direct te koste gaat van de uitvoering van de evenementen. Dan gaat het ook om het verkennen van de mogelijkheden van het vergroten van de financiering vanuit de markt, via extra sponsoring dan wel fondsvorming, en de mogelijkheden van een meer sobere uitvoering. Gedacht wordt aan onder andere de organisatie en subsidiëring van Wantijpop, de Wantijconcerten/Palm Parkies, Boulevard of Dance, Kerstijsbaan en de Open Monumentendagen. Uiteindelijk moet dit vanaf 2016 een structurele besparing op het evenementenbudget opleveren van € 100.000.

6. Hoe ziet het vervolg richting de Begroting 2016 eruit? En daarna?

De omvang van de bezuiniging op onze evenementensubsidies zal dit jaar op basis van een nieuw door de raad vast te stellen afwegingskader duidelijk moeten worden. Gelet op afbouw van subsidies, zal 2016 als een overgangsjaar worden beschouwd waarbij de subsidieomvang geleidelijk wordt afgebouwd.

Communicatie

Gedurende dit hele traject, voor en na de Kadernota 2016, is goede communicatie met de subsidieontvangers en de stad noodzakelijk. In aanloop naar de Kadernota krijgen, vanuit het principe van behoorlijk bestuur, alle subsidieontvangers een brief waarin staat dat dit traject loopt en dat dit mogelijk consequenties heeft voor hun subsidie. Zij hebben dan de mogelijkheid om bij de behandeling van de Kadernota aan de raad hun mening kenbaar te maken.

7. Wat betekent dit financieel?

	2016	2017	2018	2019
Bruto besparing	€ 50.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Frictie & aanloopkosten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Netto besparing	€ 50.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000

Besparingsvoorstellen - Agenda voor de stad

Naam besparingsvoorstel : Marketing
Portefeuillehouder(s) : P.H. Sleeking

1. Wat is de ambitie? / Inzet van de beweging (vertrekpunt)?

Marketing: besparen op de gemeentelijke basisbijdrage aan Dordrecht Marketing/VVV ZHZ, door besparing op de huisvesting en verdere integratie van Dordrecht Marketing en de VVV ZHZ, met financiële inbreng door marktpartijen.

2. Wat hebben we gedaan? / Waar zat de energie de afgelopen maanden op?

In februari heeft door de gemeente heronderhandeling plaatsgevonden over de huisvesting van Dordrecht Marketing/VVV met de eigenaar van het pand/Intree aan de Spuiboulevard 99. Daarbij zijn samen met Dordrecht Marketing ook alternatieve huisvestingslocaties verkend. Uitkomst van dit traject is dat het huurcontract op de huidige locatie wordt voorgezet voor een periode van 5 jaar vanaf 1 januari 2016, met een optie tot verlenging voor nog eens 5 jaar. Overwegingen om de huur op de huidige locatie te verlengen, zijn: de goede zichtbaarheid van de locatie (voldoet op alle punten aan de criteria) en de noodzaak van herinvestering op een nieuwe locatie. Uiteindelijk heeft de heronderhandeling geresulteerd in een huurverlaging van ca. € 22.000 per 1 januari 2016.

Tegelijkertijd heeft de gemeente op verzoek van de Stichting Dordrecht Marketing en VVV Zuid-Holland Zuid de regie genomen om in gezamenlijkheid te onderzoeken of de bedrijfsvoering efficiënter kan worden georganiseerd en op welke wijze partijen in hun onderlinge samenwerking elkaars kracht beter kunnen benutten. Het beoogde resultaat is een door beide partijen gedragen afsprakenkader dat aangeeft hoe de samenwerking en organisatie optimaal en duurzaam kan worden ingericht, met respect voor de gerechtvaardigde belangen van de betrokken partijen. Hierbij dient ook een significante kostenbesparing op de jaarlijks basisfinanciering van Stichting Dordrecht Marketing te worden gerealiseerd, waarvoor per januari 2016 een bezuiniging van € 100.000 in de gemeentelijke begroting wordt opgenomen.

3. Wat heeft dit opgeleverd? / Waar staan we nu?

Met de herziening van het huurcontract met de verhuurder is per januari 2016 een bezuiniging gerealiseerd op de huur van Intree. Deze bezuiniging wordt in mindering gebracht van de basisbijdrage aan Dordrecht Marketing en de VVV ZHZ. Tegelijkertijd staat vast dat er per 1 januari een taakstellende bezuiniging gerealiseerd moet worden van € 100.000. Deze bezuiniging is inclusief de reeds gerealiseerde huurverlaging van ongeveer € 22.000 per jaar van Intree. De opgave is gedeeld met beide partijen en vastgelegd in een opdracht (met instemming van beide organisaties).

Beide partijen hebben de gemeente gevraagd om regie te nemen in de doorontwikkeling van de samenwerking tussen Dordrecht Marketing en de VVV ZHZ. Daarbij gaat om een meer fundamenteel vraagstuk over de wijze waarop beide organisaties in relatie tot elkaar een duurzame bijdrage kunnen/moeten leveren aan de opgaven van de stad ("stip aan de horizon"). Op basis van een analyse van de huidige situatie, een gedeelde probleemstelling en een zorgvuldige belangenafweging is voor dit vraagstuk externe ondersteuning ingehuurd, met deskundigheid op het vlak organisatieontwikkeling en citymarketing. In september moet dit resulteren in een businesscase over de toekomstige samenwerking met de daarbij behorende afspraken in termen van structuur, bemensing, financiering, rollen, taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden. Uitgangspunt is dat efficiëntere organisatie-inrichting in combinatie met meer inbreng vanuit de markt (denk bijvoorbeeld aan het ondernemersfonds voor het kernwinkelgebied) en projectfinanciering (ook regionaal) leidt tot een aanvullende besparing vanaf 2016 op de bijdrage aan Dordrecht Marketing en de VVV Zuid-Holland Zuid.

4. Welke type besluitvorming vragen we nu aan de raad?

- Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie.
- Besluitvorming over inhoudelijke richting en taakstellend bedrag. We hebben vertrouwen in het realiseren van de taakstelling, maatregel is voldoende doordacht, maar voorstel is nog in bewerking.

5. Wat is het voorstel?

In september zal het de businesscase voor de toekomstige inrichting van de organisatie Dordrecht Marketing/VVV ZHZ aan het gemeentebestuur worden voorgelegd, met als uitgangspunt de operationalisering vanaf 1 januari 2016.

6. Hoe ziet het vervolg richting de Begroting 2016 eruit? En daarna?

Voor 2016 kan ingestemd worden met taakstelling van € 100.000, inclusief de reeds gerealiseerde huurkorting van € 22.000 op de huisvesting (Intree). Naast de al opgenomen bezuiniging van € 100.000 op de basisbijdrage 2016 zal aan de hand van de businesscase nog voorafgaand aan de gemeentelijke begrotingsbehandeling bekeken worden over mogelijk aanvullend te realiseren besparingen voor de jaren na 2016.

7. Wat betekent dit financieel?

	2016	2017	2018	2019
Bruto besparing	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Frictie & aanloopkosten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Netto besparing	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000

Besparingsvoorstellen - Agenda voor de stad

Naam besparingsvoorstel : Vastgoed
Portefeuillehouder(s) : J. Mos

1. Wat is de ambitie? / Inzet van de beweging (vertrekpunt)?

De financiële analyse gepresenteerd aan de raad in november 2014 heeft laten zien dat het Vastgoedbedrijf in zwaar weer is gekomen. In de analyse zijn ook knoppen van (financiële) sturing benoemd. Momenteel wordt gewerkt aan de Vastgoednota. Hierin worden de effecten van de knoppen van sturing uitgewerkt. Het streven is om € 1 miljoen afdracht per jaar te handhaven. Op basis van de voorlopige berekeningen is het de vraag of deze afdracht haalbaar is. Het is daarom niet te verwachten dat daarnaast een extra besparing mogelijk is.

2. Wat hebben we gedaan? / Waar zat de energie de afgelopen maanden op?

In januari heeft in de raad een strategisch vastgoedoverleg plaatsgevonden. Op verzoek van de raad is op 8 april 2015 in de commissie Bestuur en Middelen de startnotitie voor de Vastgoednota behandeld. De input van deze commissie wordt verwerkt in de Vastgoednota.

Daarnaast is met gemeente Nijmegen gesproken over hun onderhoudsorganisatie en duurzaamheidsbeleid. Binnen het netwerk van gemeentelijke vastgoedorganisaties 'chefs vastgoed' wordt aangehaakt bij de werkgroep Duurzaamheid.

Er worden gesprekken gevoerd met diverse vastgoedadviseurs, waarin onze uitgangspunten tegen het licht gehouden worden. Er is een bijeenkomst bijgewoond over het bepalen van kostendekkende huren bij gemeentes. Met grote makelaars/beheersorganisaties zijn verkennende gesprekken gaande over ons dispositieplan. Het effect op het resultaat door het afstoten van extra panden wordt momenteel doorgerekend.

Een aantal panden in de top 15 bleeders zijn door de organisatie heen extra onder de aandacht gekomen en verschillende opties worden nader verkend/uitgewerkt. In mei wordt een zogenaamde expertisetafel georganiseerd om de diverse onderwerpen integraal tegen het licht te houden. De uitkomsten worden meegenomen van de gesprekken worden meegenomen in de Vastgoednota.

3. Wat heeft dit opgeleverd? / Waar staan we nu?

De raad is het op hoofdlijnen eens met de in de startnotitie genoemde uitgangspunten, maar wenst nog nadere toelichting over het uitgangspunt B, met betrekking tot de onderhoudskosten. Hiervoor wordt een A4 met uitleg opgesteld en ingebracht in de hamerraad.

De commissie heeft tijdens de behandeling van de startnotitie signalen afgegeven dat het gewenst is om een verantwoord onderhoudsniveau te voeren.

4. Welke type besluitvorming vragen we nu aan de raad?

- Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie.
- Inhoudelijke verandering loopt nog: besluitvorming gevraagd over inhoudelijke richting en (geactualiseerde) taakstelling. Voorstel is nog in bewerking.

5. Wat is het voorstel?

In de Vastgoednota worden integrale voorstellen uitgewerkt waaronder de eventuele mogelijkheden van extra besparing, deze worden ook in de tijd uitgezet. In september 2015 zal deze aan de raad worden voorgelegd.

6. Hoe ziet het vervolg richting de Begroting 2016 eruit? En daarna?

Na het vaststellen van de Vastgoednota kunnen de effecten worden verwerkt in de begroting per 2017.

7. Wat betekent dit financieel?

	2016	2017	2018	2019
Bruto besparing	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Frichtie & aanloopkosten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Netto besparing	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Besparingsvoorstellen - Agenda voor de stad

Naam besparingsvoorstel : **Verbonden Partijen**
Portefeuillehouder(s) : **A.A.M. Brok, H. van der Linden, E. van der Burgt, C.M.L. Lambrechts en J. Mos**

1. Wat is de ambitie? / Inzet van de beweging (vertrekpunt)?

Inzetten op een verhoging van de taakstelling bij de GRD, Veiligheidsregio en Omgevingsdienst met 2% (trap af).

2. Wat hebben we gedaan? / Waar zat de energie de afgelopen maanden op?

Vanuit het oogpunt van verbondenheid en vanwege het forse financiële belang, zijn de gemeenschappelijke regelingen waarin Dordrecht participeert een aantal jaar geleden opnieuw betrokken bij de bezuinigingsopgave.

De omvang van de benodigde taakstelling op Gemeenschappelijke Regelingen, berekenen wij met een gezamenlijke systematiek. Deze systematiek kijkt naar de omvang van generieke kortingen vanuit het gemeentefonds en vertaald deze naar de bijdrage aan Gemeenschappelijke Regelingen. Via deze systematiek is eerder op basis van de meicirculaire 2013 gekomen tot een benodigde taakstelling van 4,5% vanaf 2016.

Op basis van dezelfde systematiek is op basis van de meicirculaire en septembercirculaire 2014 gebleken, dat de taakstelling met 2,0% moet worden verhoogd, om gelijke tred te houden met de generieke kortingen vanuit het gemeentefonds.

De afgelopen maanden hebben wij de benodigde verhoging van 2,0% (op basis van de gezamenlijke systematiek) kenbaar gemaakt aan de GRD, Veiligheidsregio en Omgevingsdienst. Ook hebben wij de 2,0% nogmaals benoemd in onze zienswijzen op de concept Begrotingen 2016 van de Gemeenschappelijke Regelingen.

Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden

Binnen de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden is de aanvullende 2,0% overgenomen door het DSB. Ook zien wij de bestuurlijke ambitie om de aanvullende 2,0% te realiseren genoemd in de concept Begroting 2016. De Drechttraad heeft de aanvullende taakstelling echter nog niet vastgesteld.

Daarnaast staat realisatie van de besparingen ook nog niet vast, op het moment dat de Drechttraad de aanvullende taakstelling heeft vastgesteld. Ook bij de bestaande taakstelling van 4,5% zien wij, dat het formuleren van bezuinigingen en het daarmee werkelijk realiseren van de besparingen, zowel bestuurlijk als inhoudelijk nog complex is.

Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio ZHZ

De Veiligheidsregio kent momenteel een bestuurlijk vastgestelde bezuinigingsopgave van € 3,9 miljoen op de gemeentelijke bijdragen. Dit bedrag staat gelijk aan 15% van de totale gemeentelijke bijdragen en stelt Dordrecht in staat om zowel de 4,5% als de 2,0% taakstelling te realiseren.

Hoewel de Veiligheidsregio succesvol is in het formuleren en doorvoeren van bezuinigingsvoorstellen, wordt de organisatie tegelijkertijd geconfronteerd met kostenverhogende ontwikkelingen. Zo kent de organisatie bijvoorbeeld hogere personeelskosten vanwege cao ontwikkelingen en ontvangt de Veiligheidsregio niet langer compensatie over de BTW kosten.

Om tegelijk een gemeentelijke besparing van 15% te realiseren en de kostenverhogende ontwikkelingen op te vangen, kan de Veiligheidsregio waarschijnlijk niet langer volstaan met bezuinigingsvoorstellen die het niveau van de brandweezorg niet beïnvloeden.

De komende maanden maakt de Veiligheidsregio bezuinigingsscenario's inzichtelijk, die de brandweezorg betrekken. Op basis van deze scenario's volgt in juni een nieuwe bestuurlijke afweging met betrekking tot de bezuinigingsopgave. De Dordtse inzet hierbij is om onverminderd vast te houden aan de teruggave van € 3,9 miljoen

Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst ZHZ

De Omgevingsdienst kent een beleidsinhoudelijk jaarprogramma per gemeente. Dit stelt Dordrecht in staat om tot op een zeker niveau zelf te bepalen welk volume aan diensten wordt afgenomen. De afgelopen jaren is de taakstelling van 4,5% conform verwerkt, waarbij de dienstverlening die Dordrecht vanuit de Omgevingsdienst ontvangt ook is afgenomen.

Dordrecht heeft het voornemen om ook de aanvullende taakstelling van 2,0% door te voeren, maar kijkt hierbij met de Omgevingsdienst of dit ook op andere wijze dan slechts via de dienstverlening/tarieven kan worden gerealiseerd. Dit om te voorkomen dat de dienstverlening nog verder af neemt.

Gemeenschappelijke Regeling Dienst Gezondheid & Jeugd

Momenteel hebben wij nog geen ambitie opgenomen, om ook bij de Dienst Gezondheid & Jeugd te kijken naar een aanvullende financiële taakstelling. Voor de middenlange termijn lijkt het met oog op de financiële stand van zaken ook niet realistisch om de organisatie met een nieuwe taakstelling te confronteren. Voor de langere termijn zien wij echter wel mogelijkheden om het gesprek hierover te openen.

3. Wat heeft dit opgeleverd? / Waar staan we nu?

Bij onze Gemeenschappelijke Regelingen zien wij grote inspanningen om de bestaande taakstellingen van 4,5% in te vullen. Tegelijk zien we ook bij deze organisaties, dat bezuinigingen leiden tot moeilijke keuzes die direct van invloed zijn op het beleid (en daarmee de stad of regio).

Wij gaan er van uit, dat de Gemeenschappelijke Regelingen ook de aanvullende 2,0% taakstelling als bestuurlijke opdracht over nemen en verwerken in de Begroting 2016. Dit mede, omdat Dordrecht niet alleen staat in de bestuurlijke wens om Gemeenschappelijke Regelingen mee te laten delen in de bezuinigingsopgave. De werkelijke invulling van deze taakstellingen en de bezuinigingsvoorstellen die hiermee gepaard gaan, zijn echter nog een onzekere factor.

4. Welke type besluitvorming vragen we nu aan de raad?

- Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie.
- Inhoudelijke verandering loopt nog: besluitvorming gevraagd over inhoudelijke richting en (geactualiseerde) taakstelling. Voorstel is nog in bewerking.

5. Wat is het voorstel?

Wij stellen voor om de taakstelling van 2,0% vooralsnog te handhaven in de Dordtse begroting.

6. Hoe ziet het vervolg richting de Begroting 2016 eruit? En daarna?

Wij stellen voor om de taakstelling bij het opstellen van de Begroting 2016 opnieuw te bezien in het licht van de vastgestelde begrotingen van onze Gemeenschappelijke Regelingen. Bij het opstellen van onze begroting hebben we beter zicht op de werkelijke acceptatie en verwerking van deze taakstelling bij de Gemeenschappelijke Regelingen.

7. Wat betekent dit financieel?

	2016	2017	2018	2019
Bruto besparing	€ 1.204.000	€ 1.204.000	€ 1.204.000	€ 1.204.000
Frictie & aanloopkosten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Netto besparing	€ 1.204.000	€ 1.204.000	€ 1.204.000	€ 1.204.000

Besparingsvoorstellen - Agenda voor de stad

Naam besparingsvoorstel : Actualiseren SI
Portefeuillehouder(s) : J. Mos

1. Wat is de ambitie? / Inzet van de beweging (vertrekpunt)?

Actualiseren van de lijst Strategische Investerings (SI). In het project Richting Kiezen en de aangepaste Structuurvisie zijn verschillende projecten geschrapt die nog wel op de lijst SI voorkomen. Een deel van de reserveringen kan daarom mogelijk vrijvallen (incidenteel).

2. Wat hebben we gedaan? / Waar zat de energie de afgelopen maanden op?

De sectoren en bedrijven hebben op basis van het inzicht in hun bestedingsplannen voor lopende projecten de heroverweegbaarheid en vrijval van SI-deelreserves in beeld gebracht.

3. Wat heeft dit opgeleverd? / Waar staan we nu?

De voorgestelde vrijval bedraagt in totaal € 2.620.962.

Dit bedrag is het totaal van de inhoudelijke vrijval € 2.035.274 en technische vrijval € 1.217.439, minus de taakstelling op projecten van Stadsontwikkeling € 631.751

De inhoudelijke en technische vrijval wordt hieronder nader gespecificeerd.

Inhoudelijke vrijval SI-deelreserves	vrijval	restant na vrijval
W20 Dordt-West	€ 1.100.000	€ 17.551.866
B02 Achterom-Bagijnhof	€ 500.000	€ 694.851
B10 Hofkwartier	€ 390.000	€ 3.969.331
W39 Parkeerproblemen oostelijke stadsdelen	€ 45.274	€ 100.000
Totaal inhoudelijk	€ 2.035.274	

W20 Dordt West

Bij deze screening is enerzijds gekeken naar de restant kredieten in reeds afgeronde onderdelen binnen het programma Dordt West en anderzijds is onderzocht hoeveel van de reserve SI nog moet worden ingezet om de ambities en doelen te realiseren in de periode 2015 tot en met 2019. Om de doelen voor het programma Dordrecht West te realiseren is in de periode 2015 tot en met 2019 circa € 17,4 miljoen nodig ter dekking van het saldo tussen investeringsuitgaven en (grond-) opbrengsten.

Uitgangspunt voor het programma is dat de reserve niet negatief wordt tijdens de looptijd. Rekening houdend met dit uitgangspunt, de afgeronde onderdelen en de projecten die nog gerealiseerd moeten worden, kunnen wij op dit moment de restantkredieten van een vijftal programma onderdelen laten vrijvallen. De hiermee gemoeide vrijval bedraagt € 1,1 miljoen.

B02 Achterom-Bagijnhof

Het bedrag aan vrijval maakt onderdeel uit van de afoming van € 1,6 miljoen (krediet eind 2013) vanwege efficiëntie- en aanbestedingsvoordelen. Van deze € 1,6 miljoen is in 2013 € 1,1 miljoen ingezet ten behoeve van de taakstelling Stadsontwikkeling. Voor het restant is eerder naar voren gebracht om dit in te zetten ten bate van een tweetal bruggen die eerder, vanwege bezuiniging, uit het plangebied waren geschrapt.

B10 Hofkwartier

Het grote project nadert zijn definitieve afronding. Na verkoop van het pand Stek 13 ontstaat een surplus in de reserve. Dit surplus kan vrijvallen. De verkoop is in een vergevorderd stadium, maar nog niet definitief.

W39 Parkeerproblemen oostelijke stadsdelen

Onder de totale reserve van € 145.274 liggen geen harde verplichtingen. Wel zijn er verwachtingen gewekt in de wijken. De uitvoer van een laatste project is bovendien aangekondigd. De ervaring leert dat het restantbudget te groot is voor 1 project en te klein voor 2 projecten. Voorgesteld wordt voor het laatste project een taakstellend maximaal budget vast te stellen van € 100.000, waardoor € 45.274 kan vrijvallen.

Technische vrijval SI-deelreserves	vrijval	restant na vrijval
W44 University college	€ 500.044	€ 0
W41 Duurzaamheid	€ 367.395	€ 8.436
W38 Voorkomen nieuwe herstructureringswijken	€ 300.000	€ 0
V20 Verkeersstructuurplan centrum	€ 50.000	€ 260.130
Totaal technisch	€ 1.217.439	

Het betreft hier technische vrijval omdat binnen de projecten gelden 'over' zijn of niet meer in volle omvang benodigd zijn, waar de doelstelling binnen het project niet meer actueel is of waarvan de uitgaven al elders zijn gedekt.

4. Welke type besluitvorming vragen we nu aan de raad?

Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie.

Inhoudelijke verandering loopt nog: besluitvorming gevraagd over inhoudelijke richting en (geactualiseerde) taakstelling. Voorstel is nog in bewerking.

5. Wat is het voorstel?

- Akkoord gaan met de inhoudelijke/heroverweegbare vrijval van ondergenoemde SI-deelreserves (€ 2.035.274) ten gunste van de Algemene Reserve Stad.
- Akkoord gaan met de technische vrijval van ondergenoemde SI-deelreserves (€ 1.217.439) ten gunste van de Algemene Reserve Stad.
- Akkoord gaan met het inzetten van een deel van het resultaat van deze screening (€ 631.751) voor de taakstelling op projecten van Stadsontwikkeling.*

* Stadsontwikkeling heeft te maken met een structurele taakstelling van € 631.751 op projecten. Deze wordt doorgaans gerealiseerd via vrijval en/of aanbestedingsvoordelen binnen de SO-projecten. Inmiddels is een voorstel in de maak om de taakstelling in de begroting van SO op te lossen, grotendeels binnen de begroting van SO. De verwachting is dat die oplossing in 2016 geïmplementeerd kan worden. Voor 2015 zal SO nog eenmaal een beroep moeten doen op besparing binnen projecten. Het voorstel is om een deel van het resultaat van deze screening nog eenmalig in te zetten voor de taakstelling op projecten.

6. Hoe ziet het vervolg richting de Begroting 2016 eruit? En daarna?

Niet van toepassing.

7. Wat betekent dit financieel?

	2016	2017	2018	2019
Bruto besparing	€ 2.602.962	€ 0	€ 0	€ 0
Frictie & aanloopkosten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Netto besparing	€ 2.602.962	€ 0	€ 0	€ 0

Besparingsvoorstellen - Agenda voor de stad

Naam besparingsvoorstel : Subsidies
Portefeuillehouder(s) : J. Mos
Verantwoordelijk directeur : M.S van der Priem

1. Wat is de ambitie? / Inzet van de beweging (vertrekpunt)?

Als gemeente zijn wij onze rol aan het herzien. Dit volgt uit het politiek akkoord wat is vertaald in de opdracht Agenda voor de Stad. We zoeken naar een nieuwe balans in de verhouding tussen de gemeente, onze inwoners, ondernemers en samenwerkingspartners. Als gemeente scheppen we randvoorwaarden en bieden we initiatieven de ruimte. Dit doen we vanuit de gedachte dat de basis van onze stad wordt gevormd door de kracht en vindingrijkheid van de Dordtenaar.

Vanuit deze nieuwe rol willen wij toe naar een andere manier van subsidiëren. We willen onze inwoners uitdagen om creatief te zijn, om te komen met nieuwe ideeën. Van belang hierbij is ook dat deze ideeën kunnen steunen op draagvlak, ofwel op het gebied van financiën, ofwel door grote betrokkenheid uit de stad. De gemeente kiest meer de rol van ondersteuner. Wij zorgen voor dat laatste beetje geld dat nodig is om jouw initiatief mogelijk te maken. Dit doen we omdat we zien dat het idee leeft onder de Dordtse bevolking en omdat het aansluit bij het profiel van onze stad. Bijvoorbeeld omdat het aansluit bij het maritieme karakter van de stad Dordrecht.

De besparingsopgave die we hierbij willen realiseren is € 1 miljoen.

2. Wat hebben we gedaan? / Waar zat de energie de afgelopen maanden op?

De raad heeft aangegeven betrokken te willen worden bij het formuleren van een kader dat als afwegingsmodel voor de bezuiniging op kleine subsidies kan worden gehanteerd. Er is daarom een raads werkgroep opgericht met leden van alle fracties die zich hierover heeft gebogen. De raads werkgroep is 4 keer bij elkaar gekomen. Ook heeft zij tussendoor de raadscommissie bestuur en middelen geïnformeerd over de voortgang. De bezuinigingsopgave op kleine subsidies is fors; het betreft ongeveer 2/3 van het (beïnvloedbare) budget aan kleine subsidies.

Afwegingskader

De opdracht van de raads werkgroep was om criteria te ontwikkelen, benaderd vanuit de gewenste maatschappelijke effecten, die gebruikt kunnen worden als kader om te komen een bezuiniging op kleine subsidies. De gewenste maatschappelijk effecten zijn hierbij benoemd. Vervolgens zijn er procesmatige criteria benoemd en criteria die verwijzen naar de maatschappelijke effecten.

Deze criteria zijn op een aantal subsidies toegepast. Hieruit bleek dat niet alle criteria objectief te benaderen zijn. Bijvoorbeeld de vraag "wat gebeurt er als wij ons als gemeente terugtrekken?" is lastig objectief te beantwoorden omdat de mening van de instellingen hierin wellicht zal verschillen dan die van de gemeente. Daarnaast werd door de werkgroep geconcludeerd dat er al snel politieke kleuring wordt gegeven bij het toetsen op de criteria, dan wel bij het prioriteren van de criteria. De werkgroep heeft daarom geconcludeerd dat het afwegingskader geen duidelijke en objectieve richting bood voor bezuinigingen zonder dat hier politieke afwegingen in zouden worden meegenomen.

Alternatieven

De raads werkgroep is daarom op zoek gegaan naar alternatieven voor de bezuinigingsopgave. In de laatste bijeenkomst van de werkgroep is daarom ook inspiratie gehaald uit input van de werkgroepen crowdfunding en G1000. De conclusie die al snel werd getrokken is dat er een gedragen wens is om de subsidiesystematiek rigoureus te veranderen. De raadsleden gaven aan af te willen van bestaande plichten, die vaak door instellingen als rechten worden gezien. Deze verplichtingen beperken in grote mate de ruimte voor nieuwe initiatieven. Ook past de oude manier van subsidiëren niet meer bij de nieuwe rol van de gemeente. Gelet op deze wens en de grote opgave die er ligt bleef er eigenlijk maar een alternatief waarmee een nieuwe manier van subsidiëren vorm kan krijgen over. Dit alternatief is om alle kleine subsidies te beëindigen en vanuit een nieuw subsidiekader het restant budget te verdelen. Hierbij is door de werkgroep wel gesproken over de gevolgen die dit voor de huidige subsidieontvangers kan hebben. Echter vanuit het besef dat dit nu de kans biedt om enerzijds te voldoen aan de wens om de systematiek te wijzigen, en anderzijds vanuit de financiële noodzaak om te bezuinigen, werd dit alternatief toch door het overgrote deel van de werkgroepsleden als enige serieuze optie gezien.

3. Wat heeft dit opgeleverd? / Waar staan we nu?

Zoals hierboven is toegelicht sprak het alternatief om alle kleine subsidies te schrappen en een nieuw verdeelmodel te kiezen de meeste raadsleden aan. De gedachte hierbij is dat gelet op de grote taakstelling dit nu de aanleiding kan zijn om de subsidiëring rigoreus om te gooien. De wens bestaat om opnieuw te kijken naar de doelstellingen en voorwaarden voor subsidie. We willen af van het huidige regime waarbinnen veel instellingen bepaalde rechten "hebben" waardoor er vrijwel geen ruimte meer is voor nieuwe initiatieven.

Nieuw subsidiekader en fonds kleine subsidies

Wanneer alle subsidies worden beëindigd en de bezuiniging wordt ingeboekt blijft er nog budget over. Hiermee kan een nieuw fonds worden gestart voor kleine subsidies. Voor de verdeling van dit fonds moet een nieuw beleidskader worden ontwikkeld.

De denkrichting hierbij is dat de subsidies meer ondersteunend van aard zullen zijn. De gemeente neemt hierin meer de rol aan van "mogelijk-maker" van ideeën uit de stad. Doel is dat initiatieven zich uiteindelijk zelf kunnen bedruipen. Er zijn vooral eenmalige subsidies, bedoeld voor activiteiten. Structurele ondersteuning van instellingen is minder aan de orde.

Een belangrijke voorwaarde voor het verstrekken van subsidies is dat er draagkracht voor het initiatief is vanuit de stad. Dit kan bijvoorbeeld tot uiting komen doordat inwoners zelf, bijvoorbeeld via crowdfunding, een deel van de kosten opbrengen. Een ander voorbeeld van draagkracht is dat bijvoorbeeld een grote groep inwoners het initiatief ondersteunt en er (financieel of in natura) aan bijdraagt.

Beëindigen huidige subsidierelaties

Het voorstel houdt in dat alle kleine subsidies (< € 50.000) moeten worden beëindigd. Voorgesteld wordt om nu eerst een principe besluit te nemen en dit voor te leggen aan de raad om alle kleine subsidies stop te zetten en het restant budget middels een nieuw te vormen fonds te verdelen.

Het stopzetten van de subsidies kan, gelet op de wet, pas per 2017. Hiermee is 2016 een overgangsjaar waarin de vormgeving van het fonds en de kaders hierbij verder kunnen worden uitgewerkt. De raads werkgroep heeft aangegeven hier graag bij betrokken te worden. Met de raads werkgroep is gecommuniceerd dat dit traject zal worden opgestart nadat de raad eerst het principe besluit heeft genomen om de kleine subsidies te beëindigen.

Financiële opgave

De oorspronkelijke taakstelling lag op € 1,2 miljoen. Dit is een fors bedrag gelet op het totale budget voor kleine subsidies. Met een taakstelling van € 1,2 miljoen blijft er ook weinig ruimte over voor het nieuw op te richten fonds.

Wij zien een grote meerwaarde in de mogelijkheden die een nieuw fonds biedt om de subsidies systematiek te wijzigen, meer passend bij de nieuwe rol van de gemeente, inwoners en stad. Wij hebben daarom de bezuinigingstaakstelling op kleine subsidies verlaagd naar € 1 miljoen zodat er een groter bedrag beschikbaar komt voor dit nieuwe fonds.

4. Welke type besluitvorming vragen we nu aan de raad?

Gereed voor definitieve besluitvorming: maatregel is direct inboekbaar/maatregel is voldoende uitgewerkt voor definitieve realisatie.

Inhoudelijke verandering loopt nog: besluitvorming gevraagd over inhoudelijke richting en (geactualiseerde) taakstelling. Voorstel is nog in bewerking.

5. Wat is het voorstel?

De raad wordt gevraagd om in te stemmen met het principebesluit om alle structurele kleine subsidies (< € 50.000) per 1-1-2017 te beëindigen, vanuit de gedachte dat we toe willen naar een nieuw, minder statisch, subsidiemodel voor kleine subsidies. Tevens wordt de raad voorgesteld om waar mogelijk de budgetten voor incidentele kleine subsidies per 1-1-2016 te schrappen. Hiermee wordt een besparingsopgave van € 1 miljoen gerealiseerd. In verdere besluitvorming zal de raad worden gevraagd om in te stemmen met een nieuw beleidskader dat nieuwe kaders geeft aan de besteding van de middelen voor kleine subsidies.

Aandachtspunten

Bij de overweging omtrent bovengenoemd besluit zijn een aantal zaken van belang om mee te nemen.

Dubbelingen en stapelingen in andere opgaven

In een aantal voorstellen van andere opgaven wordt ook een bezuiniging op een kleine subsidie voorgesteld. Er is dan een *dubbeling* in de besparingsvoorstellen. Een besparing wordt dan dus 2 keer, in 2 verschillende voorstellen opgevoerd. Er moet besloten worden in welk voorstel deze besparing land. Uw college heeft aangegeven dat de bezuiniging op aangepast sporten ingeboekt moet worden bij de opgave sport. Ook is besloten om een deel van de bezuiniging op beeldende kunst in te boeken bij de opgave cultuur en media. De volgende dubbeling blijft dan over:

- Evenementen voor € 1 ton. Deze besparing wordt ook opgevoerd in het voorstel van de opgave Programmering & Evenementen.

Naast dubbelingen zijn er ook *stapelingen* in de bezuinigingsvoorstellen. We spreken van een stapeling als er aanvullend op de voorstellen in andere opgaven ook kleine subsidies onder die opgave vallen. Aangezien in dit voorstel wordt voorgesteld om alle kleine subsidies te schrappen, vindt er dus een stapeling van bezuinigingen plaats binnen een opgave/domein. Dit is het geval bij de volgende opgaven/domeinen:

- Bestuur & Samenwerking.
- Cultuur & Media.
- Programmering & Evenementen.
- Bibliotheek.
- Sport.

Geen willekeur

Er is een lijn getrokken om subsidies onder de € 50.000 te definiëren als "klein." Het voorstel ligt nu voor om alle kleine subsidies te schrappen. Voorkomen moet worden dat er onderscheid wordt gemaakt tussen instellingen boven en onder deze lijn, wanneer deze instellingen vrijwel dezelfde activiteiten uitvoeren. Voor zover nu inzichtelijk is, is dit het geval bij de subsidies voor zwembadhuur. Hier krijgt een organisatie meer dan € 50.000 subsidie, terwijl de rest minder dan € 50.000 krijgt. Dit moet worden meegenomen in de afweging.

Langlopende verplichtingen

Bij een aantal subsidies is er sprake van gemeentelijke toezeggingen over subsidies. Dit speelt in ieder geval bij speeltuin & scouting. Hier zijn in het verleden toezeggingen gedaan om de afschrijvingen van bepaalde investeringen te subsidiëren gedurende de afschrijvingstermijn. In veel gevallen zijn deze termijnen nog niet verstreken. Indien de gemeente versneld af wil van deze verplichtingen moet zij met deze instellingen om tafel om te bezien hoe dit kan. Financiële afkoop hierbij lijkt niet uitgesloten. Er zijn ook langlopende verplichtingen bij de subsidies voor kleedruimten. Sommige van deze verplichtingen lopen door tot 2041. Vanwege deze lange termijn en het relatief grote jaarlijkse bedrag wat hiermee gemoeid is (€ 43.408) is deze subsidie nu buiten deze opgave gehouden. Er zal eerst juridisch gekeken moeten worden of het mogelijk is om deze subsidies tussentijds te beëindigen en wat daarbij de financiële consequenties zijn.

Neveneffecten

Het stopzetten van de subsidies kan neveneffecten teweeg brengen. Sommige instellingen huren een gemeentelijk pand. Wellicht kunnen zij zonder subsidie de huur niet meer betalen en komt dit pand leeg te staan. Wij lopen dan huurinkomsten mis. Vanuit de gedachte dat we nu de kans krijgen een nieuwe weg in te slaan wanneer we breken met alle oude verplichtingen moeten we dit accepteren.

Gevolgen ambtelijke inzet

Het voorliggende voorstel kan ook gevolgen hebben voor de ambtelijke inzet vanaf 2017. Naar verwachting zullen er minder kleine subsidies worden verstrekt dan nu, aangezien het budget fors wordt verminderd. Hoeveel dit is, is nu nog niet duidelijk. Pas wanneer de nieuwe kaders verder worden uitgewerkt kan dit verder gekwantificeerd worden.

6. Hoe ziet het vervolg richting de Begroting 2016 eruit? En daarna?

Indien de raad instemt met het voorstel om alle kleine subsidies te beëindigen zal de procedure in gang worden gezet om alle subsidieontvangers hiervan op de hoogte te brengen. Op dit besluit is bezwaar & beroep mogelijk. Het college is gemandateerd om deze procedure verder af te handelen.

In enkele gevallen kan er sprake zijn van frictiekosten. Indien deze kosten niet binnen de huidige begrotingsposten vallen zal uw raad bij de begrotingsbehandeling 2016 gevraagd worden om hier middelen voor vrij te maken.

De subsidies worden beëindigd per 1-1-2017. In de aanloop naar de Kadernota 2017 zal gewerkt worden aan een nieuw beleidskader. De raad zal medio 2016 worden gevraagd om dit vast te stellen.

Communicatie

Gedurende dit hele traject, voor en na de Kadernota 2016, is goede communicatie met de subsidieontvangers en de stad noodzakelijk. In aanloop naar de kadernota dienen, vanuit het principe van behoorlijk bestuur, alle subsidieontvangers een brief te krijgen waarin staat dat dit traject loopt en dat dit mogelijk consequenties heeft voor hun subsidie. Zij hebben dan de mogelijkheid om bij de behandeling van de kadernota aan de raad hun mening kenbaar te maken. N.B. deze aankondiging voorafgaand aan de besluitvorming geldt ook voor de subsidieontvangers in de andere opgaven in agenda voor de stad.

7. Wat betekent dit financieel?

	2016	2017	2018	2019
Bruto besparing	€ 105.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000
Fricitie & aanloopkosten	€ pm	€ 0	€ 0	€ 0
Netto besparing	€ 105.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000

Vanuit het principe van gelijkwaardigheid is het aan te bevelen om alle structurele subsidies gelijktijdig te beëindigen. Dit kan pas per 2017 vanwege de redelijke termijn die in acht moet worden genomen. Vanaf 2017 kan er dus structureel € 1 miljoen worden bezuinigd. In 2016 kunnen al wel de budgetten voor incidentele subsidies worden stopgezet. Dit zijn de volgende budgetten:

bomen	€ 5.000
beeldende kunst*	Pm
eenmalig maatschappelijke ondersteuning	€ 100.000
	€ 105.000

De frictie & aanloopkosten zijn nog niet volledig inzichtelijk. In een paar gevallen (onder andere speeltuin en scouting) is er sprake van langlopende verplichtingen waarbij de gemeente een toezegging heeft gedaan om deze kosten (afschrijvingskosten) te subsidiëren. Indien de gemeente deze toezegging niet langer wil nakomen dient met de instelling om tafel te worden gegaan om te komen tot een deal.

*Beeldende kunst is ingeboekt als pm post. Het huidige budget voor beeldende kunst is € 150.000. Uw college stelt voor om € 88.000 hiervan als bezuiniging in te boeken binnen de opgave cultuur & media. Het budget voor beeldende kunst betreft een doeluitkering (niet geoormerkt). Het rijk is overwegende om de verdeling van deze uitkering te wijzigen. Dit kan betekenen dat het budget lager wordt. Het is daarom niet duidelijk hoeveel (en of) er nog budget te bezuinigen valt binnen deze opgave.